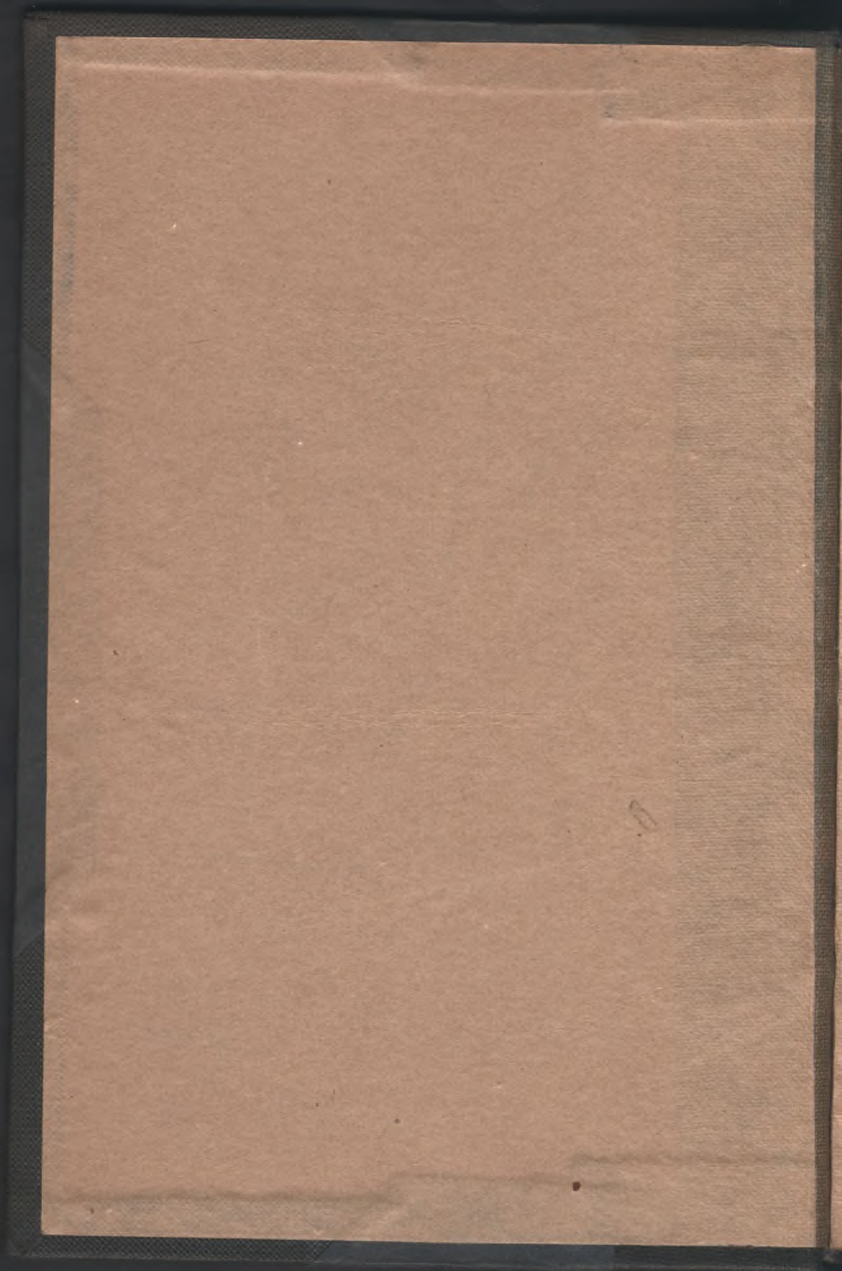
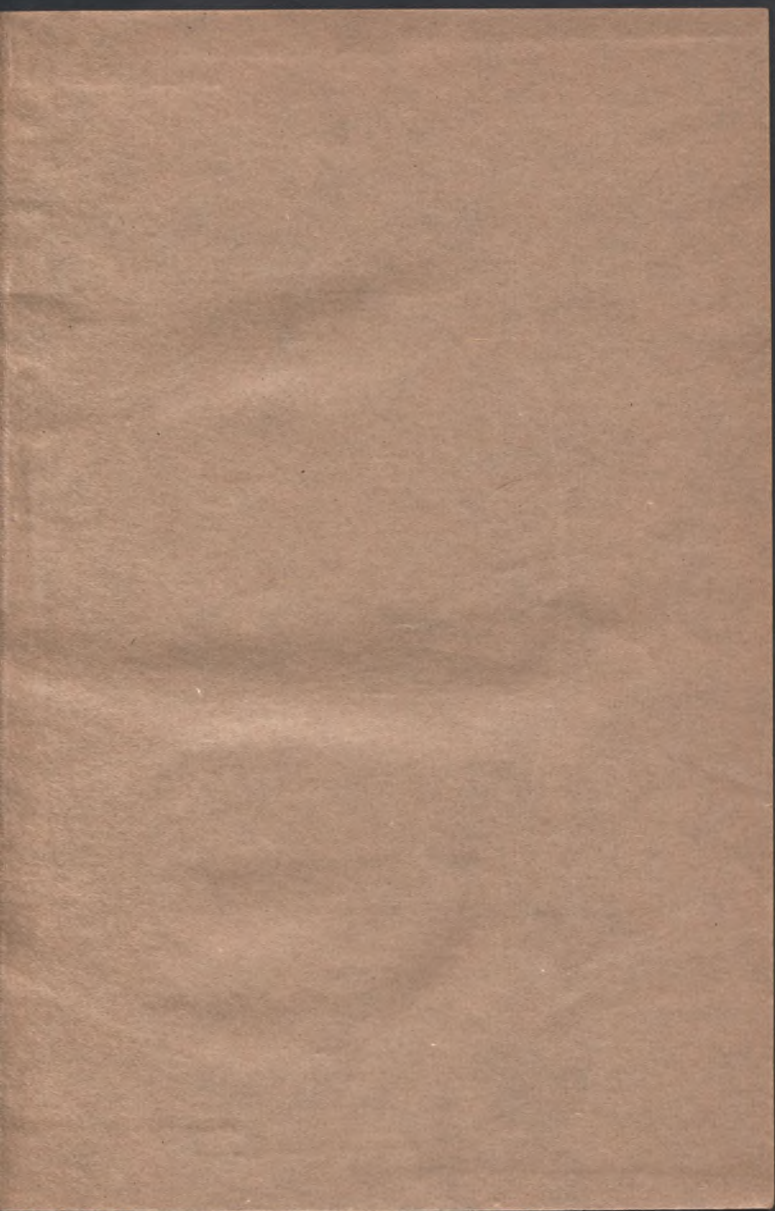
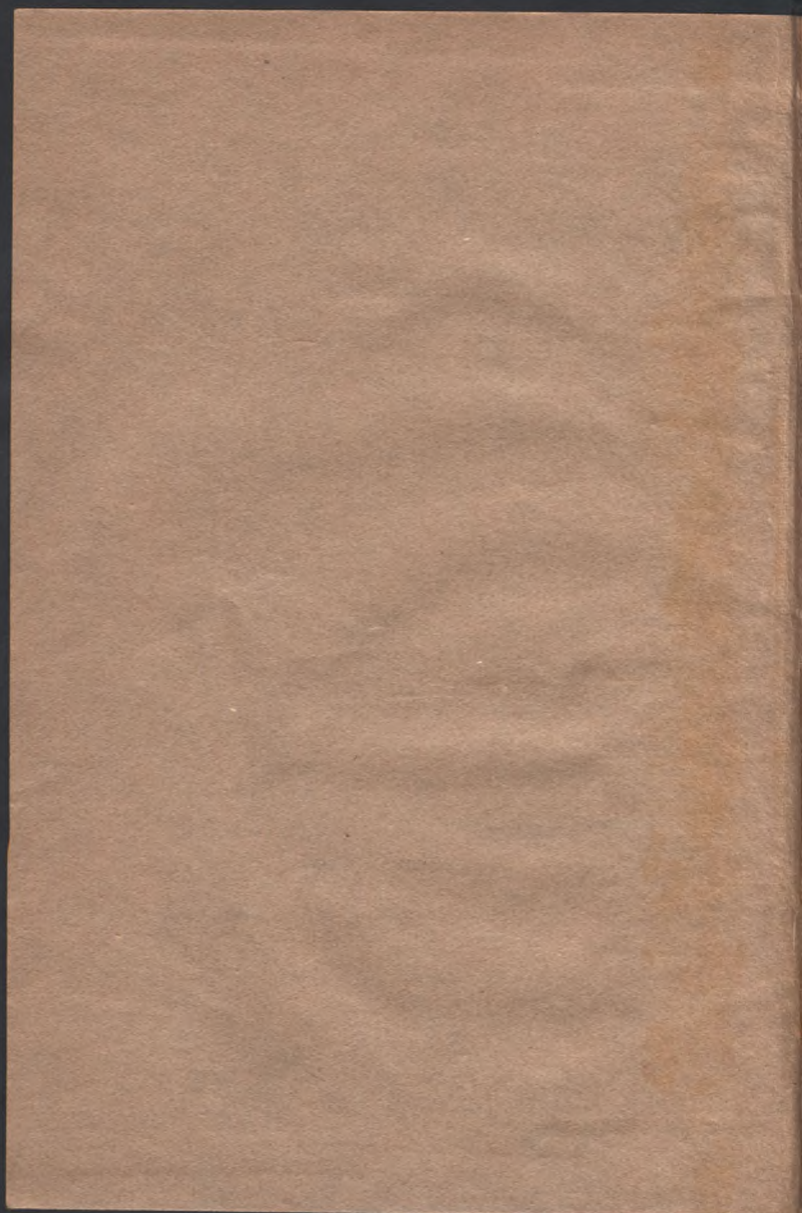

15588

LEGJOBB KÖNYVEK

137

szám

620

Péterfy Tamás

RAJONGÓK

ARA

14.000

KORONA

LEGRÁDY TESTVÉREK KIADÁSA

BUDAPEST

137.
szám.

LEGJOBB KÖNYVEK

1926.
máj. 1.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSŐ NAPJÁN.

Légrády Testvérek kiadása.

Szerkeszti: Bónyi Adorján.

EDDIG MEGJELENT:

1. Mórícz: Bováry ur.
2. Wells: A láthatatlan ember.
3. Bíró: A Gálszécsy-család.
4. Land Hans: Annie házassága.
5. Kálnoki: Veronkák szerencséje.
6. Lagerlöf: Arne ur kincse.
7. Kabos: Az eleven kules.
8. Glyn Ellnor: Ambrosine története.
9. Erdős Renée: Norina.
10. Conan Doyle: A sátán kutyája.
11. Szini: Profán szerelem.
12. Mark Twain: Az ostoba Willson.
13. Bónyi: A boldog asszony.
14. Donelli: Caesar emlékszobra.
15. Berkes: Ezer leányfej.
16. Ropsin: A sárga ló.
17. Jókai: Ahol a pénz nem Isten.
18. Bennet: A nagy férflu.
19. Nagy Endre: Szeplőtelen asszony.
20. Pain Darry: A furessa tolvaj.
21. Rákosi: Emmy.
22. Juhani Aho: A tisztelőtesné asszony.
23. Mikszáth: A zöld légy és a sárga mókus.
24. Tompkins: A büszke Teodora.
25. Bíró: Hotel Imperial.
26. Mary Roberts Rinehardt: A fehér macska.
27. Vajda: A boszorkány.
28. Robinson: A szomorú asszony.
29. Ambrus: Girofle és Girofla.
30. Perley-Poore-Sheehan: A rézhercegnő.
31. Abonyi: A tyúki prókátor esete.
32. Sienkiewicz: Hania.
33. Jókai: Börtön virága.
34. Daudet: Rózsa és Nánáska.
35. Mikszáth: Huszár a teknőben.
36. Turgenyev: Nemesz urak fészke.
37. Rákosi: A buzsáki királyság.
38. Andrejev Leonid: A gondolat.
39. Cholnoky: Oberon és Titánia.
40. Karin Michaelis: Sylvaln gróf bosszuja.

RAJONGOK

REGÉNY

IRTA:

PÉTERFY TAMÁS

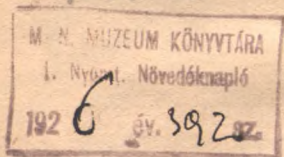

BUDAPEST
LÉGRÁDY TESTVÉREK KIADÁSA

~~L. eleg. g.
554 v. h.~~

15.588/137
~~211.250.~~

ELSŐ FEJEZET

A medika álmodik.

Az öreg Gellérthegy lábánál ketten sétáltak. Egy leány és egy fiatalember. Hangosan beszélve jártak föl és alá a Dunaparton. Beszédjük tárgya nem szerelem. A leány kedves, csengő hangon folytatta:

— Azért, hogy én az orvosi pályára készülök, a geológiából is egyesem volt. A Gellérthegyről mindent, éppen mindent tudok.

— Mindent? — kérdezi megütődve a vastaghangu fiatalember. — Az egy kicsit sok volna!...

— Akár sok, akár kevés, ez a megjegyzés nem zavarja meg a medikát. Tehát figyeljen!

— Irom már, jegyzem már a feleletet!...

És csakugyan papírt, plajbászt vett elő a fiatalember, hogy fölírja az adatokat. A medika édes, csengő hangon nevetett előbb s azután folytatta, mintha tanár előtt, vizsgán beszélne:

— A Szent Gellérthegy magassága 235 méter a tenger színe fölött. Kőzete háromfokos tömörségű dolomit kő. Ez a kőzet 800—1000 méter mély és ezen a mélységen alulról jönnek a meleg források. Barlangját a Duna vize mosta-vájta ki, ahogy a folyók szokták kifurni az utjokat álló sziklákat, de azután emberi kéz is közreműködött a Gellért-barlang átalakításában...

— Elég, elég! — vágott közbe vastag hangon a fiatalember. — A Gellért-barlang az, ami főképpen és lényegileg minket érdekel.

— Kőzetirány? Területméretek? — kérdezi a medika.

— A barlangon kívül nem érdekel semmi. Oda fogunk letelepedni. Az lesz a tanyánk...

— Gyönyörű palota! ha! ha! ha! ha!...

A medika kacagott. Hangjától csengett az öreg Gellérthegy oldala. Aztán folytatta:

— Annak a bandának igen jó lesz, amelyet oda szántam!... — mondotta erőteljes hangon. — Jöjjön, Domokos, nézzük meg a leendő tanyánkat. Járjuk körül, hogy ott, a helyszínén, mondjam el a további terveket. Mondhatom, hogy hatalmas tervek. Egész országot hálózna be. De mi-csoda banda!... Minden egyes legényünk kiválóság, egyéniség...

A Duna partjáról a kölépcsőkön feljöttek. Itt egy erős testalkatu, munkásruhájú emberrel találkoztak, de nem is figyeltek rá. Mentek a Gellérthegy barlangjába. A munkásember megállt az ut-

szélen. Kezében tartott pálcikájával babrált, vonásokat huzogatott a kövezeten, mintha unatkoznék...

A medika és barátja alig száz lépésnyire lehettek, amikor a rongyos munkás elé sietett egy másik munkásruhájú férfi.

— Parancsolsz vezető ur? — kérdezi az érkező.

— Itt jöttek fel a Dunaparttól egy leány és egy férfi. Ott mennek a Gellérthegy barlangja felé! — De nem nézett utánok, csak tovább beszélt. — Kövesd őket észrevétlen.

— Parancsodra, vezető ur!

— Meg ne zavard, csak kihallgatod őket.

— Értettem!

A vezető urnak szólított munkás leült a kőpadra s jegyeztetett. *„Oda fogunk telepedni. Az lesz a tanyánk...”* „Mondhatom, hogy hatalmas tervek... Egész országot hálózna be. De micsoda banda! Minden egyes legény egy kiválóság, egyéniség!...”

A detektív csoportvezető becsukta naplóját és összedörzsölgette a kezét. Pompás kis banda, gondolta magában. Ilyen fogást régen csináltak Budapesten. A Gellérthegy banditái! Egész országot behálózó bűnszövetkezet!... Hát nagy mester a véletlen!...

Ezt az utóbbit már úgy gondolta, hogy az ajkai mozogtak. Szinte hangot adott gondolatainak a mester Püspöki, pedig régi harcosa a budapesti detektívtestületnek, aki megállotta helyét jó egyne-

hányszor a rásütött fegyverekkel szemben is. Sötét szemeivel még egyszer utána tekintett az ifjaknak. Majd elindult az Erzsébethid felé. Ugy határozta, hogy a Gellért-szobornál fölmegy a lépcsőkön és erről az oldalról is megközelíti a beszélőket oda-
fent a Gellérthegyen. Addig a társa utánok motoszkál és kihallgatja a további beszédjüket.

Nem szállt fel a villamosra. Gyalog haladott az öreg Gellérthegy lába előtt. És gondolkozott. Gondolatai egymást üzték. Először betörő bandát sejtett... de mégis! Igen könnyelműek. Tulságosan elővigyázatlanok... Politikai szédelgők lesznek. Olyan kommunista féle banda. Bolsevik hatalomvágyók. És még ezek között is ritka az ilyen elővigyázatlan rajongó. Vagy?... Talán a félrevezetés okából csinálják ilyen nyiltan?... A leány fiatal. Orvosnővendék. Az ifju a tanult osztályhoz tartozik. Kár, hogy nem követhettem őket. De nem szabad. Födolog az óvatosság. Ha észrevettek, már régen rossz... Inkább elhalasztani pár napig az ügyet, mint elrontani...

Félóra múlva odafent vala a Gellérthegyen Püspöki, a barlang fölött mászkált a sziklán. Társa a barlang előtt heverészett. A barlangnyílás pesti oldalán, a nyílás szélén ültek az ifjak. Püspököt a guta környékezte mérgében, de hallgatott. Nem birták megközelíteni feltűnés nélkül a beszélgetőket. Így pedig a távolból semmit sem hallhattak...

A medika odaült a sziklabarlang szélére. Lá-

bait lelógatta a merédek köveken. Az ifju mellette, illedelmes távolságban. Kezében papírszeletek és jegyzett, gyorsan jegyzett, nehogy a medika szavaiból egy is megörökíttetlenül maradjon.

— És én azt mondom, Domokos, hogy ezt az országot meg fogjuk menteni. Akarat és tudás! Ez a kettő vezet diadalra. Az ország urai csupa politikusok. Az uralomvágyon kívül nincs nekik semmi más. Vezérember akar lenni sok-sok ezer magyar nadrágos anélkül, hogy a nemzeti alkotások legkisebb tervének keresztülvitelére szaktudással vállalkoznának. Minden eszme elsülyed a vezető emberek posványos gondolkozásában. Csak tekintsen szét, Domokos!...

— Haj, haj!... — sóhajtott az ifju ember s bólintgatott, igent mondott a fejével, mert nem akarta szóval zavarni a medikát, aki most álmodott egy szép országot, boldog népet.

És amit álmodott, azt el is mondotta a leány:

— Előttünk hömpölyög a Duna vize. Negyvenezer lóerő mosolyog reánk szöke tüköréből. Ingyen negyvenezer lóerő, csak be kell fogni ezt a vizóriást, hadd zugjon-nyögjön az emberi akarat parancsa szerint. És miért nem csinálják meg? Azért, mert a Duna vizét a város alatt akarják felduzzasztani a tudatlan, szakértelmetlen politikusok s ez nagy veszély a városra. Szakemberek tisztán látják a helyzetet, inkább elodázzák a Duna vízerőkihasználását, mintsem elpusztuljon a magyar főváros. A Dunát a város fölött, a hegyek kö-

zött kell duzzasztani. Ott nem önt szét nagy területeket, mert partjai meredek. Viszont a városon alól, ha csak egyetlen egyszer tagadja meg működését a zárózsilip, a víz nyomban előnti a várost, nem bír lefolyni a medrében. S pedig üzemzavar van, volt és lesz a világon mindenütt és mindenben, amit ember alkotott...

— És ezt nem mondhatják meg a vezetőknek, Margit?... — kérdezte az ifjuember.

— Hazánkban az, aki tud, szóhoz sem juthat. Itt születési előkelőségek és feltolakodott üres fejű, keménykönyökű emberek kormányoznak. Ötven esztendőben csak egy Baross Gábor akadt, az is véletlenségből jutott előre. Mire leszoríthatták volna, már megnőtt. No, de azért elég korán kettétörött az alkotó erő és megsemmisült időelőtt a munka és tudás nála... Nekem csodaszép álmaim vannak, Domokos. Az álmom erejét Széchenyi adja, kiviteléhez a tudás és akarat fog elvezetni minket. Már vannak embereim. Rajongók, tehetségesek, akikben van akarat. Rövidesen hozzá kezdünk az ország építéséhez. Csak néhány tanulmányutat teszünk. Közbe megindul és foly a munka. Egy álmország, amely megvalósul a mi akaratunk szerint. Minden hazai termékünket magunk dolgozzuk fel. Gyapjút, hust, csontot, bőrt, vasat, aranyat, fát, mindent, mindent!!...

A medika megpihent, aztán folytatta:

— Van egy szaktársam. Orvosnövendék. Ő már a színek gyógyításában annyira haladott,

hogy minden fürdünk vizét, gyógyerejének hatását, — szín szerint fejezi ki. Van egy kertészem, aki az egész tengerpartot az ország melegágyává várásolja. Ott neveli a palántákat szabad ég alatt és hat héttel megelőzi Közép-Európa összes államaikat zöldség- és virágkertészetével. Pedig nem csinál mesterségest, csak természetest!!...

— Hiszen ez csoda! — szólt közbe Domokos.

— De még milyen egyszerű csoda. Már meg is csinálta, kipróbálta, postacsomagban küldve a kertész, kicsiben. Annak a növénypalántának vagonrakományban, mint a söröspalackok, még jobb a csomagolása és gyorsvonattal 12 óra alatt, tehát a személyvonattal szemben félidő alatt, érkezik meg. Hallatlan gazdagság, országboldogítás. A pénz vagonszámra ömlik az országba a legkorábbi zöldségekért. Mert a magyar földben termett zöldség zamatosabb, mint bármely más országé. Csúpan a koraiságot kellett elősegíteni. A melegágy, a fűtött üvegház drága, a tengerparti szabadföld olcsón termeli és jobb, mert nincs dédelgetve a melegágyban a palántája. Mondom, csoda az, amit ez jelent!...

— Margit, én szédülök . . . — beszélt félig tréfásan Domokos.

A medika erősen megfogta a fiatalember karját és hátrarántotta a szikla széléről, de oly hirtelen és erővel, hogy szólani sem bírt, csak amikor behemperedett a Gellért-barlangba, akkor tudott szóhoz jutni és beszélni.

— Nem a mélységtől szédülök, hanem attól, amit beszélt... — jegyzé meg vastag hangján az ifju ember és föltápáskodott.

A medika olyan ropogósan, igaz lelkéből nevetett, hogy zugott tőle a Gellért-barlang minden dolomit köve.

— Domokos, ezt ne jegyezze fel!...

— Dehogy jegyzem. Alig bírok feltápáskodni, úgy berántott.

— Miért szédült? — és újra nevetett a medika.

— Azoktól szédültem el, csodálkozásomban, amiket beszélt. Hiszen én ilyen tisztán még nem hallottam gazdasági előadást, pedig huszonhét éve tanulok. Kitől hallotta ezeket, Margit?

— A rajongóktól, bolondoktól, az álmodóktól...

— Egyszóval a hozzám hasonlóktól, — jegyezte meg az ifju ember.

— Ugy van. Magok tanulnak, tapasztalnak, terveznek és én álmodom a tervek megvalósulását. De mára elég volt az álmadozásból. A barlangtanyát megnéztük, felmértük. Holnap találkozunk a „Mensa-Medika“ előtt a Köztelek-utcában.

— Ott leszek, azaz: ott leszünk!

— Új ismerőst is hozzon, Domokos!

— Igen. Elhozom a penésztudóst.

— Hát az miféle bogár? — kérdezi a medika.

— Saroldi János vegyészgyakornok-jelölt a penészgombák tanulmányozója. Szerinte még a szerelem is penészgombák életműködéséből áll. Most

a Gellérthegyét akarja felhasználni penésztelepnek . . .

— Hallatlan!... — és újra kacagott a medika.

— Az egész Gellérthegy spórákat terem neki, a dolomitot sajtá változtatja, a hegyet, mint kész rokfortsajtot eladja Európának...

A medika ismét kacagott és hosszan kacagott.

— No, ez érdekes ember lesz. De elhozza ám holnap ebéd után. A Mensa-Medika előtt találkozunk!

Kezet nyújtott az ifjuembernek, amiből önként következett, hogy most elég volt a tudományból, az álmodásból, egyedül megy haza. Lent, a Ferenc József-hídfőnél, felszállt egy villamosra. Nem is figyelt, hogy utána egy zömök munkás is föllépett a kocsira. Ugyanaz, akivel a Duna partján találkoztak...

Püspöki detektív észrevétlenül kísérte a medikát. Domokost a társára bizta. Még aznap este beírták jegyzéknaplójukba a detektivek:

„*Petykó Margit* medika (Üllői-ut 21.), ház-mester leánya. Politikailag megfigyelés alatt.“

„*Darkó Domokos*, geológus, a Földtani Intézet gyakornok-jelöltje, székely, menekült. Politikai megfigyelés alatt.“

Tehát a barlangban folytatott beszélgetésből semmit sem hallottak meg a detektivek...

MÁSODIK FEJEZET.

A földkóstolgató meg a penésztudós.

Másnap a Köztelek-utcában, a régi dohány-gyár épületéből átalakított menza előtt a szokott sürgés-forgás. Reményteli ifjuság egész serege. A viseletek sokasága. A háboru utáni ruhainség mu-zeuma. Ahány szegény főiskolai tanuló, annyiféle ruhadarab rajta. Vidéki a legtöbbje, mert a főváro-siak közül kevesen járnak a menzára étkezni, in-kább otthon fogyasztják el a silány kosztot. A gaz-dagok pedig nem mennek a menza tájékára sem.

A nők feltűnő egyszerűen jönnek-mennek az ifjak között. Élénk beszélgetés. Az érkezők legál-talánosabb beszédje az érdeklődés az ebéd minemű-sége és ehetősége felől. A kijövőket kérdezik, akik már átettek az ebédelés munkáján. A különben csendes Köztelek-utca így délfele igen népes. Csupa ifju, tüde arcok, de meglátszik sokon a nélkülözés. A háboru után még az ifjuságnak sem gondtalan az élet.

Ott bennebb, a Ráday-utca felé, érdekes csoport beszélget. Kopott kávészin felöltöben hosszú, magas ifjuember közbe-közbe szól vastag hangján, miként a rezesbanda bombardonja. Körülötte öten is vannak terítő köpenyeges ifjak, kopott, foltos ruhájukat ez a félig rongy köpenyeg takarja, leplezi, de már nem sokáig bírja ámitó hivatását, mert lyukadásig kopott valamennyi. A magas, kávészin felöltös ifju Darkó Domokos. Vele szemben egy zömök, terítőköpenyeges szöke ifju áll és beszél.

— Megjött a Milán élesztára. Tizennégy kiló, kenyér nélkül. Egy csomag. Benne a Bácska gyomorkincsei...

— Persze — szólt közbe vastag hangján Domokos —, te voltál a kóstoló kukac? A legelső rájáró?!

— A morzsák jól esnek barátom a kukacnak is!...

— Penész hivatása! — jegyzi meg egy élénk kékszemű ifju gunyosan.

Erre kitör a nevetés. A penész szó meghozta a mai nap nevetető tárgyát. Mind az öten neki látnak a csipkedésnek, noha a szöke ifju nem haragszik érte. Rádupláz önmagára, hogy mulassanak a gyöngye ebéd után. Negyed óra se telt el így az évelődéssel, amikor az Üllői-ut sarkán Darkó megpillantotta Petykó Margitot. A medika kellemes mozgással fordult be a Köztelek-utcába. Sötétszürke terítőköpenye fodrot hányt a fordulónál. Kis lemezkalapját félreacsapta, szokása szerint így szeretett ránézni alóla s nagy fekete szemeivel elbűvölte a

vele beszélőt. Most is egy pillantás sötét hosszú szempillái alól s már betekintett a menzasokadalomba. Végesvégig futott tekintete az ifjak tömegén. Köszöntötték. Fogadta. Beszélt. Nevetett. Kedves volt minden találkozóval, de azért oda igyekezett a hosszú Domokos felé, akit messziről meglátott már az utca sarkáról.

Domokos jelezte a penészen nevetgélőknek a medika jövetelét:

— Vigyázz! Angyali sárkány közelget! Elbűvöl és felfal!...

— Annak jobb ebédje volt, mint nekünk. A szilvásgombóc nem ragadott fel az inyére! — jegyezte meg Saroldi, a vegyész.

A kékszemű ifju kiigazította a vegyész szavait:

— Nem az inyére, hanem a tisztelt szájpaddlására!...

— Már megint gyógyítasz? — dörghi közbe Domokos vastag hangon. — Itt nem lehet a színekkel gyömrot tömni!...

— De gyógyítani csakis a színekkel lehet! Még a szuggesztíó sem más, mint a szemek szín-harmóniája összecsendítve...

— Kong az üres fejed, nem cseng!...

Ezt a megjegyzést egy pirosarcu, tótosorru ifju tette, aki ezideig csak a nevetésben vett részt. A kis társaság ifjai kacagtak.

— Megszólalt a brenzás bődön! — vágja rá Domokos.

És újra kacagtak, mert a brenzásifju Piskó

Janó János egy lipthói turógyáros fia vala, akit kö-zönségesen Brenza Napoleon néven tiszteltek a barátai.

— Vigyázz! itt a medika! — dörgi lassan, be-felé irányítva a hangját Domokos.

Petykó Margit odalépett a nevető csoporthoz. Az ifjak illedelmesen köszöntek, de egy sem mon-dott kiszti handot. Ezek nem pesti gyerekek. A jó vidéken becsületes köszöntés járja. S a medika előbb az ismerősökkel szorít kezét.

— Jónapot, Domokos! Magának az éjjel ál-momban vékony pipiske hangja volt...

— No, az illenék neki rettenetesen, — mondja közbe a Brenza Napoleon. — S még Darkó Domo-kos is elmosolyodik rajta.

Domokos után a kékszemű ifjunak nyujt ke-zet Margit s úgy beletekint Vizi Ferenc orvosnö-vendék tengerkék szemeibe, hogy szinte-szinte ott-felejtí tekintetét s igaza lesz a szingyógyítónak. A szemek színösszhangja valóban érdekes...

Domokos bemutatja az új ismerősöket:

— Saroldi János vegyész lévendő, penész-tudós!...

— Nem látszik rajta a penész! — jegyzi meg a medika kedvesen.

Aztán kezét szorít az ifjuval, aki kalapot emel ezalatt balkezevel, mintha mutatni kívánná hosszú hajfürteinek göndör karikáit a vállától a feje bubjáig.

A medikának tetszett ez a penésztudós. Igazi

tudományos alak. Kevés komolyság rajta. Csupa ragyogás a szemekben. Mosoly az ajkain. Az igazi tudósok külsőleg nem komoly emberek. A medika úgy szokta mondani, hogy az a komoly tudós, akinek kilenc epéje van a mások számára s a tizedik nagy epéjével a saját életét keseríti meg, még csak nem is igazi tudós, hanem költözködő medve, a másvilágra készülőben. Ez a Saroldi János eredeti penésztudós, aki mosolyog, mint a dúráncai barack, mint a párizsalma, mint a pünkösdi rózsa.

— Vizi Ferenc színvegyületi bába! — mondja Domokos, amidőn kezét szorít a medikával, mint régi ismerőssel, a kékszemű szőke orvosnövendék.

— Ne bábáskodjon, Domokos! — feddi a kedves medika.

Közben Havelka György kertészhez lép Margit, hogy üdvözlje a kedves, régi ismerőst, de Darkó Domokos vastag hangja új kedélyt hoz a társaságba. Csendesen dörög bele:

— Havelka Gyuri melegágy-doktor, a palánta medikus!...

No, de erre kitör a jókedv. Nevetnek mind a heten. A medika és a hat érdekes ifju körülötte. Aztán körülfogják a medikát. Darkó Domokos a földkóstolgató, Saroldi János a penésztudós, Piskó Janó János a Brenza Napoleon, Vizi Ferenc a színbába, Havelka György a kertészeti asszisztens és a sötét, hosszú haju Juhász Gyuri szobrász.

— Fiuk! Gyerünk hozzánk. Kaptok egy-egy feketét a pincében! — cseng a medika édes hangja.

— Ott a meleg víz is fekete, — jegyzi meg Domokos.

— Morog a medve! Időváltozás lesz! — szól bele Saroldi.

Margit szétttekint a bandában. Nincs ellenmondás. A szöke, hosszú, göndörhaju Saroldit fogja maga mellé jobbról. Baljára kerül a csendes szobrász, aki még nem is beszélt egy szót sem, de nem is akart beszélni, különben éles, vékony hangja átsivítana minden közbeszóláson a szomszéd utcáig.

A morgó medve, a hosszú Domokos, hátul maradt egyedül s a banda ment a közeli Üllői-utra. A Köztelek-utcai sokadalmon átvonultak. Köszönés ide-oda. A medika elől a középen, mint egy hadvezér. Csodálatos büvkörébe magával ragadta a szédelgő, kóricáló kisbolygókat. A harmadik ház balkezüik felé az Üllői-uton, ahová bementek. És nem a lakásba, hanem a pincébe vezette vendégeit a medika.

Püspöki detektív előbb a Köztelek-utcában leste őket. Ott húzódott meg az Országos Gazdasági Egyesület székházának nehéz vasrácsos kapuja mögött. Aztán kísért a bandát, a hetes bűnszövetkezetet az Üllői-ut 21. szám alá. Ott a kapu alatt ólálkodott, nézegetett egyideig. A házmesterrel nem akart beszélni, nehogy gyanus legyen a kérdészködése. Ugy gondolta, hogy a Gellérthegy

barlangjában biztos csapdát állithat bármikor. Most körüljárta a 21-es ház tágas udvarát, mint a farkas az aklot. A banda eltűnt szemei elől, de a személyleírásokat pontosan följegyezte. Odakerült a detektív jegyzék naplójába a medika és a Domo-kos neve mellé: Saroldi János penésztudós, Vizi Ferenc orvostanhallgató, Havelka György kertész, Piskó Janó János, a Brenza Napoleon, Juhász Gyuri szobrász.

— Már heten vannak a gonoszok, — mondogatta magában, de hang nélkül, mert a Püspöki ajkai igen csukós természetűek. Keveset beszél. Azt is csak ritkán. Gondolatait élénk, fekete szemei árulják el azok előtt, akik tudnak a szemekből olvasni. A szemöldöke igen érdekes ennek a Püspökinék. Olyan ferde mozdulat van a fekete szemöldök szőrében, hogy sokszor a szemöldök fancsalitásával kancsalságot tud mutatni, pedig a szemével egyenesen, tisztán néz. A mai alkalomra hosszú, fekete gallérköpeny van rajta. Fekete, széleskarimájú művészkalap. Sötét polgári ruha. Amolyan könnyű bohémfélélet mutat, aminthogy Püspöki detektív valójában nem is más egy rendőri, kedves bohémnál, aki csupán a mesterségét veszi komolyan. Most a túlsó utcasoron sétál. Nézeget. Figyel. Les és vár.

Azalatt a 21-es számú nagy bérház baloldali pincéi közül az egyik üres helyiségben elhelyezkedtek a medika vendégei. Margit remekül rendezte a fiukat. Mindenki széket hoz magának. Két üres

hordó képezi a tanácsasztalt. Ez a pince egy menekült nagyságos uré, aki szűk Magyarországból kimenekült bőséges hazájába, a Bánságba, mert ezerkétszáz hold fekete, szurkos kanaánföldjét többre becsülte a magyar hazafiságnál. Lakása üres, de cselédei itt vannak. Pincéjére nincs szükség. A borók elfogytak belőle. S a két üres hordó körül letelepedett a hetes banda, a medika bandája. A pince közepén ég a gázlámpa. Izzó harisnyát húztak rá, hogy szebben világítson. Nincs hideg, nem fáznak a rajongók és az ígért feketekávé sem késik soká.

Margit eltávozott pár percre. De visszatér, ha rendezte idefent a dolgát. A felszolgáló rendesen a Pali öccse, egy tizéves, élénk szemű, sápadt arcú gimnázista. Ez a gyerek Nick Cartert játszik az eseményekből. Neki tetszik a medika minden dolga és hallgat, szívéssen, állhatatosan hallgat, mint egy gyermek vértanu.

Végre lecsendesül a társaság. Ott párolog előttük a forró fekete, de nem amolyan kávéházi pikkoló csésze, hanem becsületes háromdecis bögrékben. Cukor? az nincs, de van bőven sacharin cukorpótló. Izlelik-kóstolják, szürcsölik, miközben a medika emeltebb hangja kelti fel a figyelmet a társalgók között.

— Beszélni fog Saroldi János vegyész! — mondja emelkedett hangan Petykó Margit.

— A penésztudós felsorakoztatja a gombákat,
— szólt közbe vastag hangján Domokos

— Nem földet kóstolgatunk most! — jegyzi meg Domokos felé fordulva a kertész.

— Több komolyságot kérek! — cseng a medika hangja.

Aztán széttelint sötét, fekete szemeivel a társaságon, mintha feddné a rajongó tudós gyermekeket. Tekintetében felsőbbség, hangjában parancsolás. A társaság egyszerre csendes és figyelmes lesz. Saroldi úgy kezdi, mintha beszélgetne magamagával. Mintha tervezne és gondolatai önkéntelenül kerülnének ajkára.

— A gondolat, a tudás, az akarat, e három érvényesítésére most a világháború vérözöne után, első eszköz a cselekvés leplezése. Én a leplezésre vállalkoztam. Az a kedélyt derítő penészttermelés igen szükséges valami ebben a tudós társaságban, mert dobbal nem lehet verebet fogni, de leplezés nélkül sem vihetünk ki nagy dolgokat. Tudjátok meg, hogy csakis suba alatt dolgoztunk a becsületes gazdasági haladás érdekében. Majd erről meggyőződtek később. Most a penésztudós csupán a tényleges eredményekről számol be nektek.

A penész-ügy mostani állása a következő: Öt esztendei fáradozásom jutalma megvan. A valódi francia rokfort sajt nemes penészsporáit sikerült behozni Magyarországra. Ezt úgy képzeljétek, mint amikor az a bizonyos hittérítő a vándorbotjában elrejtve kihozta az óriási falakkal körülvett és elzárt Kinából selyemhernyó tojásait. A rokfort sajt

nemes, zöldpenésze nem települt meg Franciaország egyetlen sziklabarlangján kívül más sziklaüregben, pedig ennek az országnak sok és remek sziklaüregei vannak. Itt elárulhatom, hogy még a lurdesszi szent kegyelet helyét is megkisérelték. A nemes zöldpenész abban az ehető alakjában ott sem honosult meg.

Hazai barlangjainkban Horusiczky Henrik jeles barlangkutató tudóssal jártam. Kipróbáltam a nemes, ehető penész tenyésztését, de csakis a Gellért dolomit sziklaüregében, a főváros feletti Gellért-hegy barlangjában értem el teljes és reményföltölti tenyészsikert. A Gellért-barlang nemes penészttermelése ötven százalékkal teljesebb az eredeti francia termelésnél. Ez a számarány-különbség azt jelenti, hogy mi fele költséggel birunk valódi zöldpenészes rokfort-sajtot előállítani a Gellért dolomit barlangjában...

— Turóval hódítjuk meg a világot! — zúgott közbe a Piskó Janó János hangja, aki nem birta szóttanul megjegyzés nélkül hagyni a penésztudós felfedezését.

— Brenza Napoleon! — dörmögött Domokos.

— Illendő komolyságot kérek!! — csengett közbe a Petykó Margit édes hangja. — Mindenki a saját eszméjét egészítse ki a hallottakkal. Komoly munkát végezzünk. Ez nem kabaré színház, hanem üres pince!...

Aztán oda ment Saroldi mellé a medika. Megsimogatta csodásan szép szöke hajfürtjeit. S a si-

mitástól még inkább összegöndörültek a hosszú, természetes fodrok és megkérdezte:

— Penésztudósom! miként gondolod a leplezést?

Saroldi oda se figyelt a cirogatásra, csak a kérdésre válaszolt, beszélt csendesen, miként az eszméitől elbűvölt szent tehetné.

— A székesfővárostól egy év előtt kérvényeztem, hogy kísérletek végett engedje át nekem a Gellért-hegy nyitott barlangjának északi féloldalát. Megjött a leirat. Egy évre használhatom kísérleteim céljára a barlangot. Esetleges elkerítés ellen sincs kifogása a fővárosi tanácsnak. Ezáltal tehát némi jogokat nyertünk a Gellért dolomit nyitott barlangjába. Azt felerészben eldcszkázhatjuk és használhatjuk. A penésztudós leplezi a ti tanácskozástokat, működéstekeket, a nemes munkát. Elmondám!

Mint a verset gagyogó kis gyermek előadása, úgy hatott a társaságra a penésztudós fejtegetése és felvilágosítása. A medika megköszönte az előadást. Aztán egykedvűleg jegyezte meg:

— A sajtóhoz megvan a penész, most aztán tóra van szükség, hogy valóban sajt legyen belőle!

— Halljuk Brenza Napoleont! — mormogja Domokos és lesütötte szemeit, lehajtotta fejét, nehogy találkozzék tekintete a tanácskozást vezető medika feddő, sötét szempillantásával.

— Beszéljen Piskó Janó János, az Országos Kémiai Intézet asszisztense! — szölitotta fel Margit.

Brenza Napoleon szinte átszellemült. Dehogy

maradott volna ülve, amikor a turóról beszélt! Különös kiejtéssel szavalt, amint fölemelkedett a székről.

— Kezdek az ostyepkán. Ez finom, tartós sajtotcska, de nem való meghódítani a világ. Az előttem beszélő penészminiszter, akarom mondani: tudós penisz, turó eljárása kiesz a világot meghodítani. Már próbáltuk összadnyi a liptói, meg a francia penisz. Hát az jó, jó, jó! Ennyi az egisz! In adok ött mázsa brenza sajt. A penisztudományos csinálja a zöldpenisz. Abból lesz piz! sok piz! . . . De doszt! . . .

Leült a kis Piskó, de Margit hozzá sietett.

— Édes Piskó Brenza Napoleon! többet beszél-tél, mint egy országgyűlés, mert cselekedel is!

— Megirkezett már két mázsa liptai! — dicsekedik a Brenza Napoleon, mialatt a medika édesen simogatja homlokát a kedves fiunak és végül homlokon csókolja a tótocskát.

— Igy ni! te megérdemled. Tanuljatok tőle cselekedni! . . .

A kis brenzás szinte reszketett a gyönyörűség-től s többet egy szót sem tudott kiejteni a medika homlokcsókja után. Életében még soha sem vala ilyen boldog. Megcsókolta homlokát egy sötétszemű, erős nézésű barna leány. A medika . . .

— Az óraláncom ezüst. Átadom a két mázsa turó elhelyezésére. A barlang felerészben való elkerítésének költségeihez, — szolt Darkó Domokos és lekapcsolta a vastag ezüst óraláncot s letette Margit elé, a hordó tetejére.

— A polcokhoz deszkát adok. Új deszkát, gyalulva. Összesen huszonöt szálát, — mondja Havalka, a kertész.

— Elég! több nem kell! — szól Saroldi vegyész. — Oszlopokat, állványokat ad az építész sógorom.

— És a festés? — kérdi a medika. — Kívül befestjük a deszkázatot s rárajzoljuk a „*Gellért-sajt kísérleti telep*“ céget . . .

Domokos közbedörmögött:

— A mi reklámunk mellett még elfér egynéhány hirdető hühó. Azok a hirdetők pedig fizetnek, mint a köles. A Saroldi írásaival, tanácsengedélyével pedig én járok el hirdetőkhöz.

— Az elleplező gyűlést becsukom! a pinceajtót felnyitom! — cseng Petykó Margit édes hangja.

És a pinceajtó csakugyan felnyílt. Az ott lesekedő kis Pali gyerek nyitotta fel, aki reszkető mohósággal hallgatta ki a beszélgetést. A társaság tagjai három nap után ígérték az összejövetelt. Aztán dolgára ment, munkához látott valamennyi.

Püspöki detektív szinte felszippanította őket a nézésével az Üllői-ut tulsó oldaláról. De várt. Ami késik, nem mulik . . .

HARMADIK FEJEZET.

Barlanglakók.

A Gellérthegy barlangjában mozgalmas élet kezdődött a következő napon. Állványépítők jöttek. Fenyőoszlopokat és fenyődeszkaszálakat hoztak kocsival. A munkások fölcipelték a barlang üregébe s hamarosan elzárták az üreg északi felét. Az alól járó-kelők semmit sem tudtak, de mindent találgattak, csupán a valóságot nem sejtették. Ez a csodálatos, igazi pesti szokás.

Saroldi azzal bolondította az érdeklődő kíváncsiakat, hogy mozi lesz a sziklabarlangban. Piskó Janó János kávéházat beszélt, barlang-kávéházat, mert ilyen még nincs Budapesten, hát legyen!

Harmadnap már el vala kerítve a fél Gellért-barlang. A deszkafalazatot festették kívülről. Jött rá mindenféle híresség: Kotányi paprika, Sternberghangszer, Mátyás király-sör, Osztálysorsjáték és Gólya-áruház. Rápingáltak egy hét alatt annyit, a mennyi csak ráférhet. Hanem a deszkafalon átve-

zető ajtófélére kis táblát szegeztek, amelyre ez volt írva:

„Gellért barlangsajt kísérleti telep.”

Ez a kicsi tábla teljesen elveszett a nagy betűíráások között. Hiszen így akarták, hát így is lett. Saroldi János a barlang sziklarepedéseiben babrált. A penésztudós a másfél év előtt telepített penészgombák millióiban gyönyörködött. „Brenza Napoleon” a sajtpolcokat állította össze. Az állványpole elől zárva, deszkával fedve volt. Hátul, a szikla felől nyitva, hogy a nemes penész szabadon hozzájuthasson a sajthoz. A deszkákra apró lécezet került. A sajtot begöngyölték, de hogy mibe? Az titok vala. Mindenesetre a legjobb penészvezető és terjesztő anyagot választották hozzá.

Harmadnap csakugyan összejött a rajongók társasága a Gellért-barlang deszkával elkerített és elzárt részében. Kabarészinészeknek nézték a kíváncsi emberek.

— No, majd akad olyan bolond, aki felmászik a ti sziklaváratokba kabarét nézni! — jegyezték meg a hivatlan kritikusok.

Petykó Margit elől ment. A kísérlete utána nyomult a meredek barlangfeljárón. Megilletődve állottak az első tényleges munkájuk előtt. Ez volt a látható valami. A kezdet látszata. Elhagyta az élcelő kedve mindeniket. Meghatottan nézelődtek a barlang külső üregében. Odabenn dolgoztak, a penésztudós és Brenza Napoleon.

A medika kopogott. Piskó nyitott ajtót.

— Tessék parancsolni. Itt lakik a Brenza Napoleon és a penésztudós. Csak besitálni antré nélkül . . .

Bejöttek. Félhomály derengett a háttérben. A Duna felől ócska ablakráma üvegek nélkül, amelyen kellő világosság szűrődött át a belső munkához. A sziklafalon számozás, fehér mésszel fölírva. Ezek a penészkultúra fajtáit és minőségét jelezték.

Saroldi magyarázta az elrendezést. Vannak első, másod és harmadrendű kulturái, de a Gellért-dolomitban a harmadrendű is különb az eredeti franciánál. Csodálatos eredményekre van kilátás. Hat hét alatt a barlangsajt teljesen átszövődik nem zöld penésszel. Minden hat hét alatt egy teljes érési fordulaton megy át az ide elhelyezett juhsajt. Saroldi magyarázott, beszélt. Piskó közbevágott:

— Te csak beszílsz, csak beszílsz, barátocskám! A beszíd, az semmi! Tudod? Íppen semmi! Hanem ez! Ez már valami. Ezt kostold meg, medika! . . .

Előhozott a tenyerében egy jókora sajtot. Kerek vala, mint a lakodalmi torta, zöld vala, mint a havasi juhlegelő és illatos vala, mint a nemes, ehető penész.

— Mit beszílsz a levegő ájeribe? — s megtűrte a kését, kettévágta a sajtot. — Így beszíl a Brenza Napoleon! Hát kóstoljátok! Ez van az enyim dicsősí! Világdicsősí! Na, te földmegkóstolató! — fordult Darkó Domokos felé. — Eztet

kóstolgass! Ez az enyim tudománya, a Brenza Napoleon-gloria!! . . .

A társaság tagjai nevettek is, ettek is, csodálkoztak is. A titokban, engedély nélkül, lopva készített Gellért-sajt valami kellemes, különös ízzel lepte meg az ízlelőket.

Domokos megveregette a Piskó vállait.

— Bratyikám, meghódítottad a világot!

— No, nem mondtam?! Hát mit szól hozzá a medika?

— Dicsőséged előreveti fényét Janó Jánoskám. Még egyszer megcsókolom sugárzó homlokod!

És megcsókolta a drága tót fiu homlokát másodszor.

— Jaj, ha ezt a zenyim idesanyám látná?! . . .

— örvendezett Piskó Janó János nagy boldogságában.

Mulattak. Falatoztak és elmélyedtek a gondolataikban. A meghatottságot még a pajzán medika sem bírta palástolni. Félesztendei tanácskozás, küzdelem, törekvés után érkeztek az első jelzőkhöz a rajongók nehéz országútján. Ugy elhallgattak újra-újra, mint a lámpalázos, kezdő színész.

Ebben a csodálatos csendben lepte meg őket egy csendes kopogás. Kopogás után hirtelen befordult a három szál deszkából összetákolott ajtón egy munkásféle alak. Köszönt, aztán megkérdezte, hogy nincs-e szükség a sajtgyárban egy munkásra?

— No, Brenza Napoleon! most beszílj! — biz-

tatja Domokos a tótocksát. — A sajtgyárhoz fogadj fel pár száz embert! . . .

— Te csak beszílsz, barátocskám, de nem tudsz, mit povedálsz. A munkás eljötté tisztessíges szándíkkal. In megmondok tisztessíges szándíkkal neki — s oda lépett az ajtó közelébe álló munkáshoz és kezet nyujtott neki. — Baratom, maga megtisztelte enyím hajlík. Hozta nekem szerencse-e-e! . . . Mert ha első idegeny belípő *férfi*, az bizonyosan megvan szerencse! . . . Most baratom vegyen sajtot, akarmilyen kicsi pízir, de vegyen a brenzaból! . . .

A munkásember nem jött zavarba. Tudta a jó szokást. Nagy darab kenyeret vont elő a zsebéből. Előbb beleharapott és rágni kezdte, majd Piskóhoz fordult:

— Hát tegyen erre a kenyérre egy koronáért, ha jó a brenza . . .

— Ha jó? . . . De finom jó. Gloria győzelem finomság! . . .

És dicsérte a Gellért-sajtot Piskó Janó János szakadatlanul, mialatt zsebrevágta a koronát. Meg is köpdöste az első pénzt. A silány kenyeret meg rakta finom illatú, zöldes penészes sajttal, amíg csak ráfért.

— Egyil baratom! Brenza Napoleon kínálgatja tígedet baratom. Kóstold meg jól! Ne fíjj! Király sem eszi finomabb falás, míg álmába se nem! . . . Ez az enyim dicsüsíg! az enyim gloria! s nem a francia gloria! Ez a Gellért gloria! . . .

Közben a háromszál deszkaajtón kituszkolta a munkást. Mikor már kívül volt, pár jó szót is tett a sajt mellé:

— Gyűj el kíthét után! akkor segíthetsz nekünk! . . .

A munkás távozott. A medika megjegyezte:

— Milyen különös vala ez a munkás. A ruhája elég piszkos. A keze sem tulságosan tiszta, de nem munkás-kéz . . .

— Követ rakni igen kicsi keze volna! — mondta Domokos.

— De a sajtot bepofáznyi elég nagy szája volta neki! — beszél Piskó Janó János. — Ugy harapja a kenyír meg a brenza, mint a viziló. De sebj! megvan zenyim szerencse! . . .

A sajtókóstolgatás komolyan tovább folyt. Mindenki talált rajta valami külön megdicsérni valót. Szinte kíváncsú, szinte szükséges volt már az ellenkező állítás, amikor Darkó Domokos közbe-morgott:

— Ennél jobb is van!

— Nincs, nincs! Nem lítez! — erőlködött Piskó.

— Hát a székel kászus túró? . . . Olyat még sohase ettek Tótországban! . . .

— Nem lítez finomabb, csak a Brenza Napoleon brenza, a Gellért-gloria! Nem is kell más firma. Ez lesz a legjobb neki: „*Gellért gloria*“, amit készíti Brenza Napoleon! . . . Ugy-e, medika?

Petykó Margit igent intett. Helybenhagyta a kérdést és a Gellért-dolomit barlangjában készülő

penészes sajtot „*Gellért gloriának*“ nevezték. Aztán Domokoshoz fordult a medika:

— Milyen az a székelý kászus turó, Domokos?

— Valami fönséges. Gyógyító ereje van ennek a kászusnak.

— És hogy készítik? — érdeklődött Margit.

— Majd elmondok in! — ajánlkozik Brenza Napoleon.

— Menj Liptóba ostyepkát gömböliteni! — szól rá Domokos. — Mit értesz te a kászus turóhoz?! . . .

— Az is zöld! — bizonygat Piskó. — Az is brenza!

— De nem penész! — dörmögi Domokos.

— Ne erőlködj, földkóstolgató, hiába erőlködsz, míg sem kapsz csókot a homlokodra, földkóstolgatócska! . . .

A kis tót megjegyzésén nevettek mind, még Brenza Napoleon is, maga-magán. A medika kérésére elmondotta aztán Darkó Domokos a kászus székelý-turó készítését.

— A juhsajtot kissé érni hagyják. Azután felfőrdelik és egy éjtszaka hideg vízben áztatják. A víz kiszívja a csipős ízét a sajtnak. A vizet leszűrik róla. Köménymagot hintenek rá, de havasi, finom, vékony alaku köménymagot s kevés sózás után jól össze gyurják-dagasztják. Az így meggyurt turót fiatal fenyőfa héjából készült kászuba (tasak) szoritják és száraz, szellős helyen tartva megérlelik.

A fenyőkéregről zöld, illatos szinezet ragad a kászus turóra. Felbontásnál csupa fenyőillat a kászus turó. Tüdőbetegeknek gyógyítás céljából rendelik az orvosok. A kászus turó nem penésszel, hanem fenyőillattal tölti meg a szobát! . . .

Ezt a megjegyzést Brenza Napoleon felé tette Domokos.

— Baratocskám! ne gurigáz a kászuval, mígsem kapsz csókot a tiéd homlokodra rá! A zenyim gloria! . . . Cselekednyi barátocskám! Csinalnyi! Az gloria, amit te megcsinalsz!

Mosolyogtak Janó Jánoson, mulattak az évelődésein. De azért a társaság hangulata nem volt az a gondatlan kedélyes. Az első komoly lépésnél elhagyta a könnyelműség a rajongókat.

Petykó Margit a napszámosnak ajánlkozó munkásemler különös alakján gondolkozott. Milyen furcsa, hogy sötét szemöldökei, erős nézése úgy rémlik előtte, mintha most is itt bent volna a barlangban. Hogy körülnézett, hogy figyelt. Milyen ostoba arcot csinált, amikor beleharapott a darab kenyérbe . . . És milyen szépen mosott, kezelt fogai voltak! . . .

Gyanus lett előtte ez az ember, de hallgatott, nem szólt. Kimélte a rajongókat a borus sejtelmektől. Még beszélgettek. Vizi Ferenc szingyógyítás módját csipkedték, gúnyolták. Brenza Napoleon do-loghoz látott. Lehet munka közben is beszélgetni. A barlanglakókra igen sok teher hárult és segít-

séget nem kértek. A maga erejéből csinálta a dolgát Saroldi és Piskó.

A társaság nemsokára szétoszlott. Saroldi a bucsuzásnál megszólította Juhász Gyurit, a csendes, keveset beszélő szobrászt. A bucsuzkodók észre sem vették a rövid beszédet.

— Gyuri! Segítségére van szükségem! — mondja Saroldi.

Juhász csak suttogva válaszolt a bizalmas szóra, mert az ő éles, rikácsoló hangját még a barlangelkerítő deszkafalon kívül is meghallották volna.

— Milyen szerszámmal jöjjenek? . . . — suttogta.

— Követ bontunk. Az oldalakat bevágjuk, mélyítjük . . .

— Egy órán belül itt leszek . . . — sugta, a kezét rázva bucsuzás közben.

Saroldi és Piskó kikisérték a társaságot. Hanem a barlang nyílásán túl nem mentek. Margit még egyszer sikert és szerencsét kívánt a szép kezdethez, aztán lejöttek a Gellérthegy barlangjából s elvegyültek a járó-kelők között.

NEGYESEDIK FEJEZET.

Mindenki gyanus.

— Baratocskam! — mondja Piskó, amint magukra maradtak a barlanglakók — annak a munkaslatogatónak fehér körme megvolt. Rajta nem lat-szott piszok semmi-semmi! Nekem ez gyanus . . .

— Különös, hogy én is erről gondolkozom éppen — mondja Saroldi. — Ha megtudják és ellop-ják a titkunkat, vége az egész ügynek . . .

— Trekut gloria! — mondja rá Piskó. — Nem lehet az egy francia kém? . . .

— Kém? . . . — ismétli Saroldi a szót — ta-lán inkább kémikus, aki meglesi az eljárásunkat.

— Baratocskám, penisz-tudós! Menj a kapi-tanysagra. Nem jó tréfalnyi a dologba. Te tudsz a baj! Te tudsz az írték! Millió — millió, sokszáz milliók!? . . . No? . . . Te tudsz az írtéke penisz-nek, ami zöld . . .

Saroldi leült egy deszkalócára s úgy hallgatta

elmélyedve a Brenza Napoleon előadását a gyanuról. Ott forgott a fejében egész életének célja, eredménye, dicsősége és egyéb zavaros dolgok. Brenza Napoleon tovább beszélt, mert Saroldi csak hallgatott.

— Ez a píz, amit adta nekem... Ez a píz! — és elővette. Nézegette. Megszagolta, mintha túrót bírálgatna.

— Mit csinálsz Janó? — kérdi Saroldi.

— Gyanakszok... Ennek a píznek megvan illatos szaga...

És odatartotta a Saroldi vegyész orra alá. Csakugyan rezeda-illatszer érezett a koronás bankón. Egy piszkos napszámosnál illatos bankó?...

— Gyanakszok, gyanakszok, te penészdoktor. Csak hamar nizz a kapitányságra fel! Minek gondolkozol? Gyerunk!

Ráteritette a gallérköpenyt a vegyészre. Fejére nyomta a karimás kalapját s kituszkolta a barlangkerítés mögül. Ellátta jó tanácsokkal. Mit mondjon, mit kérjen a rendőrkapitány úrtól: Védje meg a „*Gellért-gloria!*“

Saroldi után elreteszelte a barlangbejárót s hozzálátott az állványok, deszkaárkok csinálásához. Gyalult, füttyült, izzadott és a homlokát törülgette. De folyt a munka szorgalmasan. Egyik sajtópolc épült a másik mellé. A beosztás mind egy kaputára, egy méretre történt, nem gondolkozott munka közben a mérésről.

*

A Gellért-barlang alatt jól öltözött, szőke fiatalember nézegetett föl a hegyoldalra. Mint több-ezernyi ott járónak, neki is szemébe ötlött a barlang elkerítése, eldeszkázása. Amint fölnézegetett, látta az onnan távozó vegyészt, Saroldit. Kényelmesen megvárta és amikor leérkezett a meredek szikla-oldalról, megszólította:

— Pardon! Bocsánat! Uraságod, ha jól látam, a barlang építményéből jött?

— Onnan, de sietek... — és már ment a vilamos felé.

— Pardon! Bocsánat! Van még valaki odafön?

— Van! van! — szólt vissza Saroldi a vilamoskocsi ajtajából.

A szőke, magas és elegáns ifjuúr föltekintett párszor a barlanghoz. De a barlang nyílása nem ereszkedett alább az ő kedvéért. Tehát csendes, szinte hivatalosan komoly lépésekkel indult fölfelé. Rozsdás színű felöltőjét a karjára vetette. Selymbélése fényt vert a Nap fényétől. Ezüstvégű botját rakosgatta elébb-elébb. Barna keménykalapját a harmincadik lépésnél levette a fejéről s vele hűsítő levegőt hajtott az arca felé. Uri kényelemmel, lassan haladott fölfelé az előkelő mozgású és ruházatu ifju, de így is fölérkezett. Nem sietett.

A barlangelrekesztést jól megnézte. A deszkákat is mintha megszámlálná. Végre, nagysokára a bejáróhoz lépett és bekopogtatott ezüsfogantyus botja végével.

— Szábád! Szábád! tessék belül kerülnyi! —

hallatszik a Piskó biztatása a deszkafal mögül. Azonban nem hagyta félbe a munkáját, csak a faretkeszt huzta hátra hirtelen s már zuhogtak a kalapács-ütések a polcok összeeszkábálásában, amikor az új látogató belépett. Meg sem várta, hogy köszönjön a jövevény, hanem megjegyezte hangosan, amiket gondolt.

— Ez is férfi. Ez is hozta szerencse!...

— Pardon, bocsánat! Jónapot!

— Jónapot! Neked is jónapot! Nekem is jónapot. Mindenkinek jónapot! — szaporítja a szót Brenza Napoleon.

— Pardon, bocsánat! Innen távozott az elébb egy barna kisasszony?...

— Brenzát árulunk! Kisasszonyt nem eladunk!...

— Peterszky Milán joghallgató vagyok! — mutatkozott be az elegáns ifjú, de a turóstótnál nem ért el hatást.

— In Piskó Janó János vagyok, a Brenza Napoleon!

Kezet szorítottak. A hatás újra elmaradott. Ez a tótočka nem hódolt a jogászfölénynek. Kinálta a sajtót.

— Tetszik „Gellért gloria“ zöldsajt? Az még van félkarika. Tessik izlelni! Ezzel hódítjuk meg a világ, az egisz világ!... No! csak kostolnyi!...

A jogász finnyásan babrált rajta, de tovább biztatta Piskó:

— Tessik bátran! Ez Magyarország dicsü-

sége! „*Gellért gloria*.” In gyártom, készitem. Zenyim barátom, a penész tudós csinyálja a peniszt. Gellért-barlangja csinyálja a zamat, a zillat, a finomság.

Peterszky Milán lehuzta irhakeztyűjét. Ugy fogta meg finoman, két ujjheggyel, a zöldpenészes, illatos sajtot. Először megszagolta.

— Kellemes... — jegyezte meg.

— De finom! — mondja rá Piskó. — Párizsba sincs különb a rokfort. Ez a glória! Csak kostolnyi! — biztatja Brenza Napoleon.

A jogász megizlelte. Csak picikét vett a szájába, de arca egyszerre kiderült.

— Pompás! Valóban pompás! Nagyszerű a magyar rokfort...

— „*Gellért gloria!*” — igazítja helyre szavait Piskó. — Már megkereszteltuk. „*Gellért glória!*” az szép név, de jó sajt...

— És kaphatok kicsinyben is? — érdeklődik a jogász.

— Most igen, mert férfi jöttek. Az első férfi volt, a második férfi gyütt, hát ez szerencse! Azir kaphatni pár kroncsikáért is...

Milánnak nem tetszett személyének lekicsinylése. Egész karikára alkudott.

— Ez gyanus! — mondja, vagyis gondolja elég hangosan Brenza Napoleon. — Tesz-vesz a festetlen deszka polcai között. És mormog: Ez meg van gyanus. Csak volna már itt az enyim barátocskám, a penésztudós!... Egisz karika „*Gellért*

glória?“ Ez gyanus... No, de alkugyunk... És alkudtak.

Piskó Janó János újra meg újra végigmérte szemeivel a jogászt. Aztán mondott egy összeget a karikasajt árába, de akkorát, hogy egy polgári ember felbödült volna tőle. Peterszky Milán uri kényelemmel nyult a zsebébe. Kivette pénzes tárcáját és fizetett.

Brenza Napoleonnak tágra nyitlak a szemei. Felmázsa liptói turó árát fizették egy karika két-kilós „Gellért gloriáért“. Először a pénzt rakta zsebre s csak azután vett elő egy karika „Gellért glória“ sajtot. Ugy csomagolva adta át, de az elegáns jogász jobb csomagolást kért. S amikor Janó János csakugyan formás pakkot csinált belőle, akkor félretétette.

— Majd elküldök érette egy hordárt... .

— Tessik ráírni becses címe! — biztatja Piskó. A jogász ráírta s ismét kérdezett:

— Itt a címem. De, pardon, a bizalmas kérdésért! Itt járt az a barna kisasszony? Terítő köppennyel. Lemez kalappal?

— Ahá?! No, persze, persze! fiatal emberek kísérték...

— Négyen, — jegyzi meg Peterszky Milán és mohón érdeklődött.

— Az itt volt. Itt járt. Itt beszélgette...

— Tetszik ismerni talán? Közelebbről?

— No-ná! Már hogyne ismerném! Fekete, sü­tét szeme. Hosszú-hosszú szempillácskája...

— Igen, igen!...

— Itt volta beszilgetni a drágácska...

— A nevét is tetszik talán tudni?

— Hogyne. Az a medika, a kedves medika, a drága medika, az aranyos... — és úgy érezte Brenza Napoleon, mintha most csókolná meg újra a homlokát. Szinte utóreszketés rázta meg a gyönyörűségtől.

— Vásárolt szintén sajtot?...

— Sajtot?... Nem vásárolta. Én kínáltam belőle. De dicsírte finom „Gellért gloria“!

— A becses nevét is tudja tán?

— Na, hogyne. A Margitka. A medika Margitka...

A jogász szinte bosszankodott a tót ifjú válaszin. De kitartóan tovább ostromolta, amíg megtudhatta a nevét, címét, lakását. Mikor kiszedte a szavakat, följegyezte zsebkönyvébe: Petykó Margit medika, Üllői-ut 21.

Köszönt. Távozott. Brenza Napoleon az ajtócskáig kísért. Ott bucsuzott, de megtapogatta a pénzt a zsebében. Gyanus volt neki ez az elegáns ifjuember. Azonban a pénznek örvendett. Gyalult tovább. Eszkábálta össze a sajtpolcokat. Egy óra után megjött Saroldi. Az ajtócskánál volt még, amikor beszélni kezdett Janó János.

— Na tudós penész! Van piz! Látod? — s előrakta a bankókat. — Itt járta egy gavalér ifju ur. Megvette egy karika „Gellért gloria“. Fizette. Itt

hagyta a csomag. Jön a hordár s elviszi. Marad szerencse nekünk!...

Saroldi nem is figyelt oda valójában. Bántotta a gyanus munkáskülsejű ember és ime, újra egy másiktól hallgathat előadást. Köpenyegét szegre akasztotta s hozzálátott a munkájához.

— Nem is beszélsz? — kérdezi Piskó.

— A rendőrségen felvették az esetet. Majd elintézik...

— Tudom, tudom. Támadjfel napkor. Pedig gyanus az a tiszta körmű napszámosember. De ez is volta gyanus nekem. Ez az elegáns jogász. Fizette sok piz. Amennyit csak kirtem a karika Geléért gloriairt. Ez is volta gyanus.

— Ki volt itt? — kérdezi Saroldi, mert csak most kezdett figyelni valójában a Brenza Napoleon szavaira. Ezideig a saját gondolatai foglalták el agyvelejét.

— Itt a neve a csomagocskán, — és előtette a bepakolt sajtkarikát Piskó Janó János.

Saroldi olvasta:

— Peterszky Milán jogász... Hát van egy jogásznak sok pénze sajtra?...

— Ez a gyanús! — vágja rá Janó János.

— Valóban gyanús... — és elgondolkozott Saroldi. — Jó, hogy el nem vitte. Nem adjuk ki a sajtót. Visszaadjuk a pénzt.

— De már megvette! Az övé?!...

— Nincs engedélyünk eladásra! Ez kísérleti

telep. Ez nem sajt-bolt. Visszakapja a pénzt . . .
Sajtot nem adunk!

Brenza Napoleon sajnálkozva simogatta a bankókat. Nagyon szerette a pénzt összegyűjteni. De a vegyész parancsolt. Első a titok megőrzése. Gyanús idegeneknek nincs „*Gellért glória*“, még ha aranyhalmazt hozna is.

A hordár jött. A hordár sajt nélkül távozott. Az uraság jöjjön el a pénzéért, azt üzenték neki. És az elegáns Peterszky az nap nem jelentkezett a sok pénzért . . .

— Hát ez gyanús, valóban gyanús! — mondogatták a Gellért-barlang lakói.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A nyomaveszett.

Petykó Margit hazament a Gellért-barlangból. Még a kapuban visszaintegetett kísérőinek. Aztán befordult a kapualjába és eltűnt. Utolsó biztató szavait jól megjegyezték a rajongó ifjak, a kísérők. Cselekvésre buzdította őket, a Saroldi és a Piskó példája előttük állott. És ez a hosszútestű, vastaghangú Darkó Domokos igen szívére vette az intést. Érezte, hogy cselekedni kell, mert különben elvesz a szép medika hozzá való szivessége, érzelme . . . A medika beleunt a nagy ábrándokba, a nemzetmentő világeszmékbe. Megvalósulást akart. Cselekvést. Domokos szittya módra vágott neki a dolognak.

Az Üllői-úton nyújtogatta előre lábait. A Kálvin-tér felé haladott, már majdnem a térre ért, amikor hirtelen sarkon fordult egy gyors elhatározásra és a sarkonfordulás következtében beleütdött egy utána jövőbe . . .

— Pardon, pardon! Bocsánat!...

— Minek pardonoz? — mondja a székelly Darkó vastag hangon csendesesen, — hiszen semmi baj nincs! csak lehet!...

— Pardon, bocsánat! Én Peterszky Milán jogász vagyok.

Erre már a góbé is visszaesik a körülötte levő életbe, mert ezideig a gondolatai messze kóvályogtak.

— Darkó Domokos geologus vagyok. Menekült székelly. — A hang mindkét részről nyugodt, csendes. A kézszerítés igen szívélyes.

— Kedves székelly testvér! — kezdi a jogász, — ha terhedre nem lennék, hát veled tartok.

— Derék legény vagy, paragrafus testvér. El-kisérhetsz a Mitácsra, ami egy vízvázasztó hegy a Hargita-hegységben.

— Utazol? — kérdezi meglepődve a jogász.

— Itt vagyok, de már annyi, mintha a vonaton volnék. Az elhatározás megtörtént. Hiszen látod, testvér? beléd ütköztem a forduló gondolatnál, a sima gyalogjárón. No, és te mi jóba jársz?...

— Hogy jó? vagy rossz? azt te mondd meg, székelly testvér... — biztatja a jogász.

— Nevezd engem földköstolgatónak. Ez az igazi, értelmes nevem. Ha útbaigazítás kell, hát tiszta, jó szívvel...

Közbe mentek, haladtak és éppen az Üllői-út 21. szám előtt lépegettek. A jogász elfeledte volna a numerust, de ott volt a kapualjában az, amit meg-

jegyzett: Fábián Béla magkereskedése az udvarban. A magyar kertészek legbizalmasabb magforgalmazója egy kis udvari szobácskába szerénykedik itt, mert nem szíveli a hűhót, csak a fundamentumos becsületet, a legmegbízhatóbb kereskedelmet.

— Itt lakik a medika, — ejti ki lassan Peterszky Milán. — Erről a kislányról óhajtanék tudni valamit. Te ismered, te kísérted földköstolgotó barátom, hát sziveskednél...

— Az utcán nem beszélek róla... — dörmögi Domokos.

— Menjünk be a Székely-vendéglőbe! itt van a közelben.

— Az elindult utas nem fordul vissza, paragrafus testvér. Te jössz velem, ha beszélni akarsz. Vizi Ferihez megyek az Üllői-út vége felé, a Ludovika környékére. Orvosnövendék.

— Pardon, bocsánat! Veled megyek, ha nincs ellene kifogásod.

— Csak jere, testvér. Utközben kérdezhetsz, de ott aztán ő beszél, mert attól tanulhatunk mind a ketten.

Közben egyet gondoltak és villamosra ültek mind a ketten. Néhány pernyi ut. A Ludovikánál leszálltak s a Vizi lakása felé indultak a Remete-utcaiba. A jogászt vonzotta ez a könnyű gondolkodás, a rajongás. A villamostól a Remete-utcaig beszélgettek ismét. Peterszky nem szólt a medikáról, hiszen arról akart beszélni, de megmondta őszintén

a földkósolgató, hogy az utcán nem beszél róla. Tehát a hirtelen utazásáról kérdezte, hátha nem titok.

— Az utirányt elhatároztad?

— Egész merőben, egyenesen, Erdély felé megyünk!

— Ketten?

— Igen. Ketten, az orvosnövendékkal, a szingyógyítóval. Most fogom meghívni. A csatlakozása bizonyos.

— És a cél? — érdeklődik Milán.

— Kedvébe járni a medikának a cselekvés által. A jogásznak keresztbe állt a szeme. Nem értette a beszédet.

— Egy kis udvarlásféle? . . .

— Kell is annak udvarlás? Csak a tudomány érdekli, de az a tudomány, amit meg tudunk valósítani. A száraz tudomány előtte semmi! Nem szeretni a léha ifjakat! . . .

Milán igen furcsán érezte magát. Mintha csak célzás lenne rá. De a székely góbé oly isteni nyugalommal, oly egyszerű természetességgel mondotta, hogy abba nem lehetett belekötni.

— Valóban csodálatos egyéniség a medika . . .

— De még milyen?! Az egész akadémia sem tudná megfejteni az egyéniségét. Több van a fejében, mint az egész tudományos akadémiának! . . .

— Hát még a szemében?! — jegyzi meg a jogász.

— Abba nehéz belenézni, mert rettentő mély.

Beleszédül, aki belenéz. De szerelemről sem beszélget vele senki közülünk.

— Miért? — érdeklődik azős jogász.

— Elkergeti a társaságából a legyeskedőket.

— Nagyszerű leány . . .

— Csoda leány! — mondja rá Domokos. —

No, de itt vagyunk a Vizi lakása előtt. Jerünk befelé. Nem rég érkezhetett haza.

Kopogtak és beléptek a kis szobába. Köszö-nés. Bemutatás. Mindez gyorsan megy az ifjagnál.

— Szintén tudós rajongó? — kérdezte a jogásztól Vizi.

— Ugy érzem, hogy tisztelő, de tudós-tudomány nélkül.

— Ilyen még nincs a medika környezetében. Beszélt már vele?

— Nem. Éppen azért jöttem, hogy ismeretségét keressem. Vonz ez a csodálatos leány.

— Talán az ezredik, aki ezt mondja — jegyzi meg Domokos. — A medikánál a pusztaszó nem hatályos. Ma adta ki a parancsot a cselekvésre. Ezt szereti, ezt kívánja — és Vizi felé fordul Domokos, — te meg pakolj, Vizi. Az esti vonattal indulunk.

-- Hová?

— Erdélybe! Elhatározásom gyors volt. Hirtelen megfordultam a Kálvin-tér előtt. Beleütköztem a paragrafus testvérbe. Megismerkedtünk az összeütközés után a legsimább módon. Ide kísért. A tervem kész, meghallhatja a jogász is. Ezen nem ronthat már.

— De segíthetek! — jegyzi meg Peterszky Milán.

— Nem tudom, hogy mivel, mert tudós feladatok várnak reánk. Én ezüstbányát keresek. Vizi az erdélyi fürdők vizeit színekre bontja és meghatározza hatóerejüket színek szerint.

— Javarészt már készen is vagyok velük — jegyzi meg Vizi.

— Csak ami hátra van, azt kutasd ki, hogy teljes legyen a földérintés. A medika nem tűri a selejtes, hebehurgya munkát. Mindenhez ért.

— Beleszédül a fejem, fiuk! — szólt Peterszky Milán. — Várjatok egy pillanatig, hiszen csodákat beszéltek . . .

— Nincsenek csodák! — dörgi vastag hangján Domokos.

— De ezek nem valóságok, csak a valóság föltételezései . . . — jegyzi meg igazi jogászfogással Milán.

— A „Gellért gloria“ is ilyen valóságföltétel volt, de a föltétel elmaradott, a valóság megtörtént! — állítja Vizi.

— Igaz! — mondja rá a jogász, — izleltem! Vettem is belőle egy karikát. De méregdrága. Kilója ezerötyszáz korona . . .

A földköstolgotat meg a szindoktor összenéztek. Csodálkoztak. Nem hitték, hogy eladnának a Gellért glóriából . . .

— Izleltem és vettem belőle. Hordárt küldöttem a csomagért. Az a Piskó ifju adta . . .

— Az lehetséges — nyugszik bele Vizi — mert ez a tót mindent csinál, csak pénzt lácson. Gazdag fiu és ugy rajong a pénzért, mintha mindig éhezne.

— És Saroldi? Hogy engedte meg a penész-tudós? Annak sincs több esze? — kérdi Domokos.

— Egyedül volt a Piskó — mondja Milán.

— Ugy megeshetett a vásár, de azért fogadok, hogy nem a tiéd a sajt, paragrafus barátom! — dörgi Domokos.

— Fogadunk! — ajánlja a jogász.

— Mennyiben? — kérdezi a földkóstolgotó.

— Részedről dupla sajtkarika. Részemről az erdélyi utazás költsége a tétel.

— Megállj paragrafus-testvér! Mi nem jövünk-megyünk Erdélyben. Dolgunk van hetekig. Gondold meg. Egy sajtkarika meg az erdélyi költség között anyagilag nagy az eltérés.

— Bácskai gyerekénél nem fáj! — és belecsapott a Domokos kezébe. — Áll a fogadás. Tőled egy karika „Gellért glória“, tőlem az utiköltséged...

— Isten neki! Űsd el szindoktor! — biztatta Domokos.

Vizi oda legyintett a kezefejevel. A két szorító kéz elengedte egymást. Megtörtént a fogadás. Milán bocsánatkérés mellett távozott néhány percre. Telefonált a hordárjának az Egyetem-kávéházba. A felelet megjött. A „Gellért glória“ sajtra nincs eladási engedély. A pénzért fáradjon fel a Gellért-barlangba. Visszaadják.

A jogász negyedóra múlva visszajött. Mosoly-

gott. A szindoktor, meg a földköstolgotó csomagoltak, készültek. Ugyan nem sok vala az egész, de azt a keveset rendbe hozták. A bácskai gyerek nem rohant be a hirrel. Uri módon hallgatott, amíg megkérdezte Vizi:

— No, és mi történt, paragrafus-testvér?

— A legkellemesebb, amit csak képzelhetek.

— Nyerted a fogadást? Az is jó! — dörmögi Domokos.

— Vesztettem, és ez még jobb! — mondja Milán örömmel. — Fiuk, ha nincs ellene kifogásotok, veletek megyek?!...

— Ennél szebbet se álmodtál életedben, te bácskai betyár, te paragrafus-testvér. Legalább ellenőrzöd a költséget...

Ezeket Domokos mondotta. Utána Vizi beszélt:

— Sokat fogunk gyalogolni! — figyelmeztette a vegyész.

— Vasutat, kocsit, gépkocsit fizetek!

— Nem a fizetésről van szó, hanem a célról. Minket a pénz nem térít el a célunkról. Domokos egyáltalán alig fog másképpen járni, mint gyalog, a kutatásnál.

— Ahol csak kocsit használhatunk, oda kocsin járunk! — jegyzé meg Milán.

— Jó! Jó! — dörgi Domokos. — Beszéljünk másról. Te szindoktor, elbucsuzunk a medikátó!

— Nem! Az a pár hét nem érdemes érzélgésre.

— De a társadalmi szokás végett?... Talán mégis!...

— A tudomány nem rabja a társadalmi szokásnak. A medika örülni fog, ha meghallja jó úrtüntét. Cselekszünk.

— Mégis-mégis — kötekedik a jogász —, talán értesíteni szerencsés gondolat lenne? ... — s itt magára gondolt az értesítés átadásával.

Vizi doktor erősen ránézett átható, csodás kék szemivel a jogászra. Kitalálta a gondolatát, amint találkozott a két összenéző tekintet.

— Paragrafus-testvér, legyen meg a te kívánságod!

— Elviszem az értesítést a medikának? ...

— És találkozol vele, amikor örömhírral lepheted meg. Fog örvendeni. Boldog lesz.

— De én is boldog leszek, ha találkozom vele ...

Domokos, mintha parancsolná, gyorsan megírta a kis papírlapra értesítését. „Kedves és tisztelt medika. Ma este utazunk Erdélybe. A cselekvés napjai megkezdődnek. A vizionlátásra. Rajongói.”

Ennyi volt az értesítő levél. Le sem ragasztották. Úgy adták át Milánnak, ujjheggyel összenyomogatott, kis tekeresalakban. A papírlapocska alján viaszra helyezve két ujjnyomást csináltak. Igazi, régi székely szokás. Az utánzástól mentes pecsétnyomó. A daktiloszkópiát ezelőtt ezerötszáz esztendővel ismerte a székely, amikor pálcikákra rőtt a levelet s viaszbevonásra, ujjal csinálta rá a pecsétnyomást, melynek hasonmását ismerte, birta

az, akinek küldötték. Milán átvette az értesítőt és bucsuzott a viszontlátásra, este a vonatnál.

A medika éppen jegyezgetett, amikor a jogász bekopogott az ajtón. Itt is elmondotta elegáns szavakkal a betanult „pardon, bocsánat” szavakat. Előkelő mozdulatokat csinált. Megmondotta, hogy kit keres,

— Petykó Margit kisasszonyt keresem.

— Én vagyok — szólta a medika és ránézett sötét, nagy, fekete szemeivel.

— Kedves ismerősei biztak meg ezzel a kis levélke átadásával. Nevem Peterszky Milán, joghallgató.

A medika kezét nyújtott. De olyan közömbösen vette a személyt, mintha a levél hozta volna a jogászt és nem viszont, a jogász a levelet. Elolvasta hangosan. Aláírás nem volt, csak a két ujjlenyomat.

— Tehát Darkó és Vizi elutaznak?...

— Ki méltóztatott találni a nevüket.

— Oh, nem kitaláltam! Hiszen itt van a legbiztosabb aláírás, az ujjlenyomat. Ez a Vizié, ez a Darkóé...

— Csodálatos, szinte megfoghatlan — mondogatja Milán.

— Csodálatosan egyszerű. Hiszen két millió ujjlenyomat közül alig akad olyan kettő, amelyek egy alak-osztályzatba tartoznak. Teljesen egyenlő alakú ujjlenyomat talán a világon sincs... Foglалjon helyet Peterszky úr! — és székkal kínálta meg a jogászt Petykó Margit.

— Látogatásom igen rövid lesz — mentegőztött a jogász. — Útra készülök én is.

— Szülői látogatás? — kérdezi a medika.

— Tudományos megfigyelés...

— Csak nem Erdélybe?...

— De bizony oda. A két rajongó elragadott, anélkül, hogy akartak volna. A földköstolgotó, meg a szindoktor oly vonzó egyéniségek, akiket elkísérni el nem mulaszthatom.

— Milyen boldogság! Velük menni. Munkában látni őket!...

— Magam is arra számítottam. Jobb alkalmat nem találhatok soha egy erdélyi utazásra... Jöjjön velünk! — biztatja gyors beszédátfordítással Milán.

— Én? magukkal?...

— Nem lehetetlen, amit mondok.

— Na, de hová gondol? Ilyen hirtelen. Hiszen alig van másfél óránk indulásig?!...

— Én másfél pillanat alatt határoztam és még nem is csomagoltam, csak ezután pakolok be, de csakis a legszükségesebbeket...

— Ah, nehéz, igen nehéz dolog. Szüleimnek szólni se merek. Ilyen hirtelen elutazás?...

— Csoda dolog vár ott reánk. Domokos ezüst után kutat. Bizonyosan megállapított, jó nyomon járhat. Vizi a fürdők szinhatásait dolgozza fel. Csupa remek utazási téma. Mi figyelünk és ügyelünk rájuk. A tudós ember olyan mint a kis gyermek, gondozásra van szüksége. Az élettől elvonja figyelmüket a másvilág, a tudomány világa...

— Hát ebben igaza van, Peterszky úr...

— No! és miért gondolkozik rajta? Ne szóljon senkinek. Majd írunk az útról. Találkozónk a pályaudvaron lesz. Indulás előtt. Koesim a Kálvintéren hagyom. Eljövök érette a kapuig. Az indulást úgy is tudja...

— Ez meglepné a rajongókat... — mondogatja a medika és elgondolkozik.

— Az a kékszemű színdoktor kukkot ugrik örömében. A földköstolgató ezüstért megy és gyémántot vinne a társaságában. Fekete gyémántot...

— Isten rendelte, a nemzet jövője kívánja...

— Jön tehát?... — kérdi mohósággal Milán.

— Határoztam. Igen!

— Csodálatos, hogy Darkó is ily gyorsan határozott!...

— Jegyezze meg, Peterszky úr, hogy a határozatlanság határozott jele az ostobaság, a tudatlanság egy bizonyos, de elég nagy fokának. Én a tudósok közé számítom magam.

— Csak órája van az ismeretségnek, melyet környezetével élvezek, de rám is ragadott valami. Pillanatok alatt határoztam el az utazást, amire nem is gondoltam.

— Milyen nevet kapott a társaságtól? — kérdezi a medika.

— Paragrafus-testvérnek szólítottak.

— Tehát paragrafus-testvér, ezután medikának szólít engem. A kapun túl megvár. Pontos leszek.

Peterszky Milán kezét akart csókolni, de a

medika megtiltotta. A kézesók nem a tisztelet jele, hanem a kéjalgés egyik kielégítője. Ezt is megtanulta nagyhirtelen a bácskai gazdag jogász. A medika jól a szeme közé nézett, amikor megmondotta. Peterszky Milán bucsuzott. Távozott és sietett a készüléshez.

Petykó Margit nem szólt senkinek. Szobájában maradott. Kis kszitáskát tömködött tele. Fehérnemű, írószerék, két bluz, egy sima alj került bele. Törülköző és szappandarabka egészítették ki a táska tartalmát. Alig volt öt kiló az egész. Az ajtóra fölírtá belül:

„Elutaztam. Margit.“

HATODIK FEJEZET.

Pirosfürdő.

A Hargita-hegység déli végnyulványa alatt, csodás szépségű erdős bércek között bugyog fel a Baross-forrás vize, amit csak a távoliak ismernek ilyen néven. A vidék falvaiban *bibarcfalvi borviz* a neve a Baross-forrásnak. A gyógyviz összetétele megközelíti a világhírű borszéki forrásokat. Ezért a hasonlatosságáért hamisították hosszú időken át a Borszéki borvizet. A hamisítás a címkékkal és a kupakokkal történt. A csiki borvizes székely szekeres Borszékről negyednap került le Sepsiszentgyörgyre. Ott eladta a szekér borvizet. Az üres palackokkal átjött Málnás felett a Hatodon és Bibarcfalván megrakodott ismét hamis borszéki címkés tele palackokkal. Azt Brassóba vitte. Onnan ismét visszajött az egy napi járó földre, Bibarcfalvára. A második hamisított címkés vizet Fogarasba vitte. A harmadikat Segesvárra. A negyedikkel Nagyszebent boldogította s azután gabonát szedett össze a

Maros mentén és hazakocogott Csíkba, hogy újra elől kezdje az egész utat, de most Marosvásárhely felé indulva. Évtizedekig üzték ezt a hamisítást, de a két borviz oly hasonló izü, a borszéki és bibarcfalvi között oly csekély a különbség izre, zamatra, hogy csakis a borszéki kútkezelőség jött rá a turpisságra. Hosszu per lett a vége. Be is csukták aztán a bibarcfalvi tanítót, pedig gazdag ember leve belőle.

A bibarcfalvi borvizkúttól, mely a falu közepén fakad a rét szélén, alig egy-két hajításnyira a Vizi Jánosék bordás oldalu, gerendás házában ugyancsak süt-őz Rebi néni. Megkopogtatták a derótót. Azt sürgönyözte a doktor fia, hogy négyen érkeznek a reggeli gyorssal. A bizon hajnalba érkezik Ágostonfalvára, de a csengettyüs, hintós fogatnak három falu határán kell keresztül zakatolni, amíg jó kövezett úton felérkezik a borvizhez Bibarcfalvára.

Hát meg is érkeztek. A három lovon három csengettyű s mind a három más hangon csilingelt. Rebi néni meghallotta már a baróti útfordulótól, amikor a hegy mellett fordultak a falu irányába. A feketekávé le vala szűrve. A fájín bivaltej felfőtt már. Olyan vastag föle volt, hogy szinte két ujnyi. S hát a tojásos kalács? Azt úgy lehetett szálára széjjelhasogatni, mint a fehér gyócsot. A kürtös kalács délre készül. Az emberfélék szenensültet esznek villásreggelire. Az asszonyféle ehetik, amit csak a szeme-szája kíván. Irós vajjat, ropogós hideg

verőmalacot, kávét, szalonnát, paprikást, vagy füstöltet. Csáját főz melléje, hogy jobban csússzon...

Ezeket mind Rebi néni gondolta végig. De amikor meghallotta a csengettyűs hintót jönni, vészszemteremtette! Ott hagyott mindent s futott mint a pereszlen a doktor fia elé, ki a mellékutcácskából, ki az országútra. S hát két kocsi jött. Hintó mind a kettő. S az országútról le s a Rebi néniék utcájába bé.

Sebesen rakta visszafelé a lábait Rebi néni. Nem is érték utól, csak a kapu előtt. Hamar nyitotta a nagy kaput. De nete ne! Estánka is feltápázkodott. Segített a kapunyitásban, mert az a nagykapu tulsó szárnya magától befut, ha meg nem fogja. A két hintó beállott az udvarra. Az elsőben egy fiatal uriember ült egy sötétszemű nővel. A másodikban Darkó Domi Vizi Ferivel, az ő doktor fiával.

— Édes, drága gyermekem! — csak azt mondotta Rebi néni s elereszté a kapu szárnyát. A kapu becsukódott utánuk s Rebi néni a hintóhoz szaladott. Megölelte, megcsókolta az ő doktor fiát.

Vizi Feri csak azt mondotta: Gyermekek! Itthon vagyunk! Ez az én édesanyám!...

Rendre jöttek. Kezet szorítgattak Vizi Jánosnéval. A medika megölelte és megcsókolta Rebi nénit. S a boldog édesanya ráfogta, hogy „mintha mintha ismerné Margitkát!...”

— De tessék beszélni a hajlékunkba! Tessék!

tessék! — biztatta Rebi néni. — Jánoska majd segít leszedni a pakkokat!

Azt ugyan leszedhette, mert nem sok volt. A Milán bőröndje vala amicsodás. A más három, csak kézitáska. Az első szobába terelte vendégeit Rebi néni. Édes szavakkal biztatta, ültette. Került-fordult s már ott párolgott a forró kávé az asztalon, Margitnak az asztalterítő, ágyterítő, a függönyök ötlöttek a szemébe. Háziszótt remek vala valamennyi. A mosdóvizet fűzfatekenőbe hozta be Rebi néni. Olyan fehérre volt surolva a teknő fája, mintha kimeszelték volna. A törülköző bogzott-rojtos végű, ostáblás szövésű.

— Ejnye-ejnye, de gyönyörű itt minden szövetféle! — dicsérte a medika.

— Székely világba vagyunk, hát azért — dörmögi Domokos.

Asztalhoz ültek. Rebi néni kínálta székely vendégszeretettel, édes mondásokkal és a bácskai gazdag fiu, a jogász, csak arra gondolt, hogy két hét múlva is ilyen szívesen fogja-e kínálgatni?... No, majd elválík a vendégszeretet.

Margittól megkérdezte Rebi néni, hogy miként szereti a kávé? Világosan? sötéten? Ott van a fekete külön, a bivaltej külön. No, de ilyen vastag tejföllet sem látott a medika. Hövejkvastag. Meg is nézte. A budapesti központi tejcsarnok kávézóiban a habot teszik ilyen vastagon a haboskávéra.

Nem is érezték a hosszú út fáradalmaít ebben

a csodavilágban. Itt a szegény székel asszony kis házikójában több művészeti érzék van, mint a városi zagyva sokadalom uri lakásaiban. A székek, a kanapé, a láda, az ágyak: valamennyi a kézi tulipán-festés remekei. Kézműipar itt minden darab. Margit csak ezekről kérdezgeti Rebi nénit. Milán hallgatja a beszédet. A tudósok együtt tárgyaltak. Közbe Rebi néni reggelit ad a kocsisoknak is.

A lovak abrakot kaptak azalatt és azután mennek vissza Baróthra. Reggelizés után a vendégek fölkekedtek. Itt már Vizi vette át a vezetést. A munkaterv a falutól délre eső hegy, az a kerek erdő megjárása és lerajzolása. Arra tervezi a Pirosfürdő építését. Ott a lakások. Ide lent a fürdőépület. Csupa piros csempe (majolika) minden épület. A bibarcfalvi borviz azért kapta a piros színt a szindokortól, mert vastartalma gyöngé kénnel van lekötvé, a mit a gyomorsav felold és a felszabadult vas a beteg ember vérét pirosra festi, a vértestecskeknek élénk piros színt kölcsönöz, anélkül, hogy étvágytalanságot csinálna.

Félóra mulva az erdős oldalon feljutnak a kerek hegyre. Onnan gyönyörű kilátás nyílik a völgyre. Vizi rajzol, mér, jegyez. De gyorsan végez. A társaság alig győzi a természet szépségeit bámulni, amikor Vizi készen van. Erdővidék Gyöngyét rajzolta le vázlatába. A bibarcfalvi borviz és környéke kész. Aztán odajön a társasághoz magyarázni.

— Ez az alaprajza Pirosfürdőnek. Minden

gyógyfürdő csak úgy érhet el igazi hatást gyógyereje által, ha a hatóanyagai színekben is kifejezésre jutnak. Bibarcfalva vasas savanyu vize a könnyen oldható vastartalom által válik értékessé. Ez a könnyenoldhatóság a vérfestést segíti elő. Tehát a piros szín illeti meg, ha színben akarom kifejezni gyógyító erejét. De nem elég a piros szín egyedül. Az épületek, az utak és parkok, a virágok szintén egyesítve szolgálják a színgyógyítás ügyét. Már holnap színeképet mutatok be Pirosfürdőről, úgy beállítva, amint azt a természet elénk tárja. A beteg, aki vérszegény, sápadt, itt nemcsak belsőleg, hanem külső színben is föltalálja, amire gyógyuláshoz szüksége van. Piros lesz itt lehetőleg minden. A vérszegény, a sápadt beteg szinte rajong a pirosért, azt keresi, kutatja mindenben, ami körülötte van, hogy magába szívja, nyelje és segítsen a baján.

A színgyógyítás az emberiség részére nagy haladást jelent. De csak akkor, ha nem megtévesztésen, amolyan szuggeráláson alapul a színgyógyítás, hanem vegytanilag, élettanilag és természetileg szinte megfoghatóvá tudom azt tenni a beteg előtt. Például a bibarcfalvi borvizkútból a beteg kimerít egy kancsóval. Lakására viszi. Ott megmagyarázom egyszerű szavakkal, hogy a fehér vérsejteket pirosra kell festeni. Ehhez pedig könnyen oldható vasanyag szükséges. A vascseppek, a vasas porok és pirulák igaz, hogy festenek vért, de igen drága áron, amennyiben az étvágyat rontják meg. Megtámadják a gyomor emésztő savját és azzal bomla-

nak fel annyira, hogy megfestik a vért, vagyis a vérésejteket. A gyomorsav ilyenén felhasználása által beáll a következmény, a rossz következmény, az étvágytalanság! Ez éppen olyan betegség, mint a vérszegénység, a sápadtság. Egyik bajt tehát megszüntetjük, de a másik bajt gyógyítás közben megcsináljuk.

— A beteg — magyarázza Vizi doktor a társaságának — saját szemével kell hogy meggyőződjön Pirosfürdő vizének könnyű bomlásu vastartalmáról. Tehát savanykás bort teszünk a beteg elé. Azt megizleli. Most aztán megmagyarázom, hogy a gyomorban lévő sósav mennyivel erősebb sav a borsavnál. És kipróbáltatom vele, hogy milyen könnyen bontja fel a borviz vastartalmát a kén lekötése alól a savanykás bor. A borvizből öntetek vele egy pohárba, de nem tele, hanem féligen felül. A tiszta ásványvizbe egy ujjnyi bort tölt és vár. Öt perc alatt a pohárban fekete lesz a víz. A vastartalom felszabadult, festett. A bomlásnak sem szaga, sem rossz íze egyáltalán nincs. A beteg ihatja a tiszta ásványvizet, amelynek hatása bizonyossá vált előtte a vastartalom könnyű kicsapódása által.

— Még a borvizkutakhoz is csupa piros cseszéket alkalmazok. A kut köpüje piros csempe, a lépcsők, kerítések, házfalak, háztetők, minden-minden piros. Ez a szín itt a gyógyító szín. A fehér vér, a sápadtság gyógyító, piros színe! . . .

Margit tapsolt örömeiben. Milán üdvözölte és megrázta a szindoktor kezét. Domokos dörmögött:

— Egyen meg a fene, amikor neked jól esik! Te készen vagy a te anyagoddal, de hol van az enyém?!

Dalolva, vigan jöttek le a kerek hegy oldaláról. Rebi néni szenensültet készített villásreggeli-re. A fa leégett. Kékes lánggal izzott a szén. Erre a szénrakásra rakta rá sülni a pompás husdarabokat, marhahúst, disznóhúst vegyesen. A nyers husdarab alatt elaludt a szén izzása s közben az elfojtástól szénsav fejlődött, amit a hus magába vont. Előbb egyik oldala sült meg a husdarabnak, azután a másikra fordította át Rebi néni.

Vizi doktor megmagyarázta:

— Látjátok! Ez a stülthus szénsavat fog tartalmazni, amit evés közben észre vesztek a kellemes, savanykás ízéről. A parázs alatta elfojtatott, mert a nedves husdarab elfojtotta, de azután a szén újra izzik, föléled. A szénsav azonban bevonul a husba, beleüzi a meleg, a szén izzása.

Kerek fatányért tettek az asztalra. Amint az első darab hus megsült a szénen, Rebi néni villára szűrva vitte az asztalhoz. Letette a fatányérra. Vizi doktor éles késsel vagdalta darabokra és beszélt hozzá:

— Medika! Az övé az első falás. Itt mindenki csak falásokat kap és nem darabokat, szeleteket. Villára, fiuk! — biztatja barátait. — Aki csak hozzájut, falatozzon. Ez a híres szenensült. Budapestén nem sütik, mert oda messze esik az erdő. Nincs bőséges fa . . .

Közben aprózta Vizi doktor. Falatoztak a vendégei. A paragrafus-testvér szólt elébb:

— Igazad volt, szindoktor. Valóságos szénsavas peccsenye, csiklandozó, savanykás iz benne. . .

— De micsoda kellemes iz. Soha hírét se hallottam ennek! — beszél a medika. — Csodaországban járunk!

— Azaz, hogy ülünk! — dörmögi Domokos, nagyokat nyelve a szenensült fatányéros-darabokból, — de közben-közben mintha innánk!? Így szokás ezt enni! . . .

Az asztalon mázatlan, piros cserépkorsóban áll a borviz. Még a dugója is különös. Kukorica-csutkával dugták be. Margitnak eszébe jut a szindoktor előadása.

— Szindoktorkám?!

— Parancsolsz, medika?

— Nem neheztelsz, ha a borvizet kipróbálom?

— Ja, de nem így!

— Hát hogyan?

— A beteg nem bizik senkiben. Maga megy a borvizkutra. Sajátkezüleg meríti. Nem hisz a beteg és azért beteg, mert nem hiszen. . .

— Én nem vagyok beteg! — mondja Margit.

— De a szindarabpróbát élethűen kell játszani! Édes, kedves jó anyám! Margitkát kísérd el a borvizkutra. A harmadik szomszédban van csak.

Petykó Margit még szájába kap a szenensültből két darabkát. Kezébe veszi a piros cserépkorsót és mennek Rebi nénivel a borvizkutra. Még csak

ott nézett nagyot a medika. Vastag cserfa törzséből, melyet kivájtak a közepén s úgy nyomtak bele a földbe, abból meríti a borvizet. Zubog-pezség benne az ásványviz. Szikrázik a felületén szétpattanó szén-savgömböcskék ezre, amint felszabadul a vízből és a felületén egyesül a levegővel. Olyan a borvizkut belseje, mint egy nagy üst, amikor lobogva forr benne a víz. Ki is futna a zubogó-lobogó ásványviz, de a fatörzsóriás oldalán akkora lyuk van, mint egy tejeskőcsög száda. Azon ömlik kifelé a drága ásványviz éjjel-nappal, folytonosan, szünet nélkül. Mekkora kincs? . . . Mit érne ez Budapesten? — gondolja a medika.

Belemeríti a piros cserép korsót. Buggyogva szorul ki belőle a levegő. Beömlik a borviz. A nő kíváncsiság erőt vesz a medikán. Inni kíván belőle. De alig nyel egy kortyot, az erős szénsav összehúzza a torkát, meggátolja az ivást. Levegő után kapkod és Rebi néni mosolyogva mondja:

— Édes lelkem, erős a borviz! nem lehet inni abból, amint kimerítjük. Facsarja az orrunkat, fojtja a torkunkat. Ugy bizony . . .

— Ez megint egy csoda! — szól a medika, amint levegőt kap és beszélni tud. — Erről nem is szólt még a szindoktor Vizi.

— Hát Budapesten nincs borvizkut? — érdekli Rebi néni.

— Hamisítják ott a borvizet is, kedves néni! . . .

— Sokszor mondogatá az én doktor fiam, hogy igen rosszak arrafelé az emberek,

— Csak azért, mert sokan vannak...

— No, no! Még a veréb is csak akkor káros, csak akkor pusztít, ha összeverődnek sokan egy seregbe...

Aztán vitték a frissen meritett borvizet. Petykó Margit töltött egy pohárba, féligen felül. Bort is töltött hozzá egy hüvelyknyit s nézte az eredményt. Előbb gyöngyözött a tiszta ital. Megízlelte a medika. Igen kellemes ásványviz vala, kevés borral, semmi-féle utóízzel.

— Hát ez orvosságnak nagyszerű. Csupa zamat! — jegyzi meg Margit. — Alig birtam elvonni a számtól, úgy kívántassa az ivást.

— Bizony kívántassa! — dörmögi Domokos. Koccintanak Vizi, Milán és Darkó és isszák a szenensültre a pompás borvizes bort, kis poharakból. Azért ilyen kicsi a pohár, mert egy hajtásra kell kinni, különben megfeketedik benne a borvizes bor, ha tovább áll s a feketés tintaszerű ital hiába jóízű, mégis a színe rontja az ízlést...

Petykó Margit csodálkozva látta, hogy a próbapohárban feketedik, sötétedik az előbb gyöngyöző, tiszta átlátszó ital. Vizi doktor megmagyarázza ismét:

— A borsav feloldotta a kén. A kén kötése alól felszabadult a vas. Érintkezik a borsavval és feketé színben lecsapódik a pohár tartalmában, a folyadékban.

— Folyadék ide, folyadék oda! — mondogatja

jókedvvel a jogász, — ez az orvosság az egészséges embereknek jó!!... Hogy is mondja Vizi?...

— Ko-cincsunk — csák! ko-cincsunk — csák!!

Valóban koccintanak és a kis poharak pezsegő, borvizes bor tartalma gyors egymásutánban tűnik el az ajkak között.

— Domokos! te két pohárral is ihatsz! — biztatja Milán.

— A vendégjogod neked is megvan hozzá paragrafus testvér! A bácskai virtust meg ne tagad Pirosfürdön se!...

— Nem jogról beszélek én most, hanem a mód-ról. Te nyerted a fogadást...

— Ez nem megy a fogadás költségére, — jegyzi meg Vizi. — A vendég ne költségeskedjen! De hogy is mondotta a szindoktor?...

Jóízűen nevetnek. Vizi önmagát citálja:

— Ko-cincsunk — csák!!... és ittak. A zamatos szenensült kívánta a borvizes bort. Rebi néni igen jól számított. Két kiló marha- és sertéshúst hozott, mert gondolta, hogy jó étvágyuk lesz a vendégeknek. Nem hagytak maradékot...

Villásreggeli után Vizi doktor bocsánatot kért, de a dolgához látott. A medika segített a festegetésben. A jogász szeretett volna tovább inni, de Domokos nem bizonyult jó cimborának. Műszereket szedett össze. Hátizsákot akasztott nyakába és indulásra készült.

— Harangszó után egy órával lesz az ebéd! — mondogatja Rebi néni a készülődő Domokosnak.

— Már abból baj ne legyen, ha pontosan meg nem jönnek, — mentegeti magát a földköstolgtató. — Én ne számítsak vendégnek, mert székely vagyok, hát itthon vagyok, Rebi néni!

— Hát akkor házinak számítom, — mondja Rebi néni s kerül-fordul nagyhirtelen és hagymát, sót, kenyeret teszen a hátizsákba. Jókorá darab szalonnát is becsusztat s hozzáteszen vagy hét darab igazi székelypogácsát a keményekből.

— Bicskája, tűszerszámja legyen, mert az nem a fejiérkép gondja, ha feltarisznyál, — mondogatja Rebi néni.

— Köszönöm szépen, édes néni a szivességet. Egy kicsivel több sót tegyen, mert gombát sütnék, ha kapnék, (találnék) az erdőn.

— Merre felé megyen? — tudakolja Rebi néni.

— A köpecit meg a bodosit járom meg, ha Isten segít.

— Segitse a Fennvaló! — mondja rá a néni.

Milán még egyszer megpróbálja lumpolásra csábítani a rajongókat, de hasztalan. Ezek a tudományos ifjak, még ha kötéllal megkötöznék, akkor is elrágnák a kötelet s mennének végezni a feladatot. A bácskai gyerek tovább töltöget és iszogat a borvizes borból... Még az egészséges embernek is jó ital a borvizes bor, hát a betegnek hogyan volna jó?!...

HETEDIK FEJEZET.

A Benkő ezüstabánya.

Vizi doktor a kis kapuig kísérte Domokost. Gondosan megkérdezte a földköstolgotótól:

- A műszerek nálad vannak?
- Még a furót is elviszem. Új nyomon járok.
- Felhagytál az eddigi kutatók irányával?
- Nem, hanem a már elfelejtett kutatókhoz

tértem át. Az újabb geológiai felvételekben nincs kézzelfogható eredmény. Néhai, boldogult középajtai Benkő József, a nagy tudós és történetíró felajánlotta öreg napjaiban a kormányshoz egy ezüstabánya nyitását. A feliratához két darab ezüsttartalmu követ is csatolt. Háboru volt. A zavaros viszonyok késleltették a tudós feliratának elintézését. Mikor rákerült a sor, akkor már tudós Benkő József a középajtkai temetőben pihente életfáradalmait. A két ezüstkövet igen gazdagnak találták, de eredőhelyéről közelebbit soha meg nem tudhattak. Ezt az ezüstabánya titkot magával vitte a sírba Benkő Jó-

zsef, a harlemi tudós társaság tagja, akit iszákossága miatt életében mellőztek sokan, de az ő nagy tudománya évezredekre világít. No, látod, szindoktor, én az öreg Benkő nyomdokát keresem. Öreg volt, beteges volt. Messze nem igen járhatott Középaajtától s a szomszédfalvak erdeitől. Ő megtalálta. Én is remélek!...

Vizi doktor erősen beletekintett átható kék szemével a Domokos szemébe, mintha erőt akarna bele sugározni:

— Ismered az ezüsttartalmu kövek növénykörnyezetét? — kérdezi, mintha tanár vizsgáztatná a tanítványát.

— Ezen az alapon indulok... — sugja Domokos, mert Benkő is botanikus volt...

— Akkor rendben van! Szervusz!...

Kezet szorítottak. Vizi még utána nézett, míg az utca fordulónál eltűnt a hosszú Darkó Domokos hátizsákja, amelytől a fejét se láthatta hátulról, úgy tele vala rakva-tömve.

A szindoktor mellől el nem mozdult a medika. Hűségesen kitartott a munkában. Három papirkarton is volt egyszerre festés alatt. Vizi beszélt, mint egy apostol. A medika hallgatta és átérezte a beszédet.

— Ez a kartonpapir kell a látképnek, a távlati látképnek, mert ez a legnagyobb. Egyre jön a Pirosfürdő pavilonja. Hatalmas hármaskupola elől. A hátsó rész belenyulik a közeli erdősbércbe. Fedett sétány ötszáz méter hosszúságban, egész a hegyol-

dalig. Vasbeton oszlopok. Piros csempével borítva. Itt minden piros lesz, amit csak pirosra festhetünk. Azért keressük a színek összhangját, a színharmómiát. Lesz élénkebb piros, sötétebb piros, még sötétebb vérpiros. Az összhangot meg fogjuk találni, ha arányosan osztjuk be a színfoltokat.

— Én színezek. A kijelölt erősségű pirossal bevonom az épületrészeket, — mondja Margit, — de kedvesen megjegyzi utána: ugy-e szindoktorkám, az erdőt nem festjük pirosra?...

Vizi elmosolyodott.

— Még az embereket sem, csak a fehér vért tesszük pirossá a sápadtagnál, a vérszegényeknél..

A munka megy. A vázlatok készülnek. Vizi doktor igen gyakorlott építésrajzolónak bizonyult. Milán csak nézi a munka folyását és közbe-közbe iszik, cigarettázik. A szindoktor a hegyet rakja tele piros házakkal. Minden ház más alakú. Csodálatos vegyülete a távoli világok építkezésének. A kínai pagodától a görög oszlopcsarnokig és az eszkimó kunyhótól a svájci fabordás oldalú vadászlakig minden-minden finomvegyes együtt. A törökök részére elzárt kerítésű, utcára ablak nélküli köépületet tervez.

Harangozáskor, éppen délben érkezik le rajzolás közben a kerek erdő alá. Itt a fürdő nagycsarnok hátsó része volna, de!... és megáll.

— Nem tudom, nem ismerem a hegység földösszetételét. Ásóval kimegyek és metszetet csinállok.

Addig tovább nem tervezek, ugy is sok festeni valója van Margit...

— Amint kívánja, szindoktor! — felel a medika és oda se tekint, hanem pompásan ecseteli vízfestéssel a kartonlapok kijelölt darabjait.

— Milán — hangzik a Vizi parancsoló hangja, — te velem jössz, a kertek alá, az erdőszélre. Visszünk ásókat, kapákat és egy lapátot.

— Már te is földkóستolgotó lettél? — kérdezi a jogász, amint fölállott, hogy teljesítse a parancsot. Eszébe sem jutott ellentmondani ennek a szindoktornak. No, de még töltött egy pohárával, felhörpintette és ment le a tornácról az udvarra. Vállára vette a szerszámokat s beszélgetve haladtak hátra a kerten, ki az erdő alá.

Vizi doktor odasúgta, meghagyta az öccsének, hogy röviden bort és borvizet hozzon ki az erdőszélre, de cserépkorsóba hozza mind a kettőt és két poharat is tegyen a zsebébe.

Mikor Vizi a hegy aljában, a sziklás réteg alatt ásni kezdett, a bácskai jogász nem állhatta meg szó nélkül.

— Beállunk parasztnak? Mi?...

— Ha velünk jöttél, velünk dolgozol...

— No, no! Hiszen nem futok el az ásótól, szindoktorkám. A paragrafustestvér tudja a kötelességét...

— S teljesíteni fogja, mert a tudás kevés értékű, — kivitel, cselekvés nélkül... — mondogatta

Vizi és öröme telt az erős Peterszky Milán munkájában.

Egyik ásónyom halad a másik után. Oldalról a kövek pusztán kiállottak a hegy lábánál. A rétre lenyuló területen vízenyős a talaj. Egy méteren alól víz szivárog fel az ásók nyomán. Kérdés, milyen vastag réteg szorítja fel a talajvizet? Ezen gondolkodik most Vizi. Közben megérkezik Jánoska a két korsóval.

— Itt vannak a vizes kancsók! — jegyzi meg gunyosan a jogász.

— Nem látsz a szemedtől paragrafustestvér? Az nem kancsó, hanem korsó!

— És az nem mindegy?!...

— Nem. Nálunk a kancsó nyitott, bő szádu, a korsó ellenben szűk szádu cserépedény. A borvizet korsóban szoktuk tartani, a szűkszáduban, a bort kancsóból öntjük a pohárba, mert az tágas, bő a kifolyásra csucsorka is van rá készítve. Az a bemélyedés, ahol csatornaszertűen kifoly a bor az edényből.

— No, hát most értem, szindoktorkám, de szomorúan állapítom meg teljes tudásommal, hogy az öcsikédnek mind a két kezében, — sajnos tapasztalás, — de csucsorkamentes, vizesedény van.

A vágás finom volt. Nevettek a kancsó csucsorkahiányán. Vizi közben a kiásott árokba tekintett. A köves, sziklás, déli oldalról egy ökölnyi kődarab vált le és begurult a frissen ásott gödörbe. Hirtelen odalépett. Felkapta. Megnézte.

Szinte bele tapadott a szeme a ködarabba, mely a letörési oldalon fehér csillámokat, fényt szórt szét a rátekintő előtt...

Valóságos, bötartalmu ezüstkő volt...

Zsebébe csúsztatta, mint a tolvaj és körül nézett, hogy nem látta-e valaki? Nem figyelt oda sem Jancsika, sem a jogász. A borkedvelő bácskai gyerek túljárt a székel turpisságon...

— Minek kell nekünk két kancsó? akarom mondani két korsó? Csucsorkanélküli korsó?... -- és elvette Jánoskától mind a kettőt. Az egyikből ivott, a másikat félretette.

— Ez legyen a szintudósé. Ebbő a szingyógyitgató igyék áldomást Pirosfürdő egészségére!... — s amíg beszélt a jogász, hatalmasakat húzott a háromliter ürtartalmu korsóból. A földmunka csak fokozta a szomjúságát.

Vizi Ferenc odajött a jogászbarátjához, de nem szólt a ködarabról. Jánoska öccsével kezdte visszahányini a felásott földet s közben ő is ivott egy-egy pohárka borvizes bort. Pirosfürdő egészségére, a Jánoska zsebéből előhúzott pohárból.

Percek alatt hányták vissza az egyórai gödörásás földjét. Vizi doktor sietett. Letaposták a földhányást jól. Azután az erdő fái alól tavalyi levélhulladékot szórtak a földtúrásra s úgy eltüntették a megbolygatás helyét, hogy rá sem lehetett hirtelenében ismerni. A munka után odajött Vizi a jogászhoz.

— Igyunk, hogy rongyosodjunk! — biztatta

a bácskai gyereket, mintha bizony erre a biztatásra várna az a jogász.

— Hát te is fiam, Brutusz?!... — kérdezi Milán a szindoktortól, aki ezideig a munkát dicsérte és nem az ivást.

— Igen fiam! Én is iszom! Jólvégezett munka után...

— Jól esik az itóka!! — vágta rá a bácskai.

— Most ízlik! Hej, ha itt volna Domokos, mekkorát dörmögne erős, medvehangján. No, de ihatunk dörmögés nélkül is!!...

És ittak. Milán a korsóból nyelt. Vizi a kis poharat hörpintgette ki fenéig. Jánoska összeszedte az ásókat, kapákat, aztán szép csendesen, beszélgetve jövägettek hazafelé.

Rebi néni terített asztallal várta. Párolgott a húsleves az asztalon. Vékony laska volt belefőzve, de olyan vékony, olyan finom, mintha papirosból lenne vágva. A velősesonthez külön, parázson piritotta a kenyeret. A sóbafőtthöz (marhahús) paradicsommártást adott, pityóka (burgonya) mellététel. Csupa szivesség vala Rebi néni minden szava.

Hát még a kenyér. Azon is elgondolkoztak. Komlós, cökös kenyeret sütött Rebi néni, buzaliszból, vert héjjut. Ennek a verthéjju kenyérnek feketére égetik a felületét, aztán az égetett részt késsel leveregetik róla, hogy csak a héjjalatti piros része marad meg a kenyéren. A komlós cök-től illatos lesz a kenyér, a komló lupulintartalma

kellemes ízt ad neki. És mindezt elmagyarázta Rebi néni a medikának. Margit áhítatosan hallgatja, mintha nem az orvosi pályára készülne, hanem a szakácsművészettől várná a boldogulását.

— Finom, csodálatosan finom itt minden! — mondogatja Margit a Rebi néni magyarázgatása, édes beszédje közbe. — Egy hét alatt elhízom, ha itt leszünk állandóan.

Vizi doktor hirtelen a medikára nézett gyönyörű, kék szemeivel s az orvostárs észrevette a nézést, a pillantás hatalma alatt megérezte a színdoktor gondolatának tolmácsolását, amely azt jelezte, hogy „nem maradunk mi itt még 24 óráig sem, édes medikám!”

— Hat hét előtt ne is beszéljenek az elutazásról! — mondja Rebi néni. — A feredőt használni kell. Délután menjenek feredni a bibarcfalvi híres borvízbe.

— Nem bibarcfalvi ez kedves néni! Mi Pirosfürdőnek nevezzük ezután.

— Talán bizony azért, mert itt piros a leányok arca? ... — találgatja Rebi néni.

— Hogy eltalálta édes anyám! — mondja rá Vizi doktor. — Nemcsak a leányok arca piros, hanem az asszonyoké is. Édes anyám rózsás arca eléggé mutatja ...

— Pedig én nemigen használom a feredőt, mert hideg. A pataokban mindig melegebb a víz, hát ott feredünk inkább.

A paprikás, tejfeles csirkét tálalja fel Rebi

néni. A fiának külön tesz: a püspökfalatját, meg a nyakát, mert azt szereti a szindoktor gyerekkora óta. A többi részével, a finom mellhúsával, cobókjával (combjával) a vendégeit kínálgatja. Ecetes uborka van a csirkepaprikás mellé savanyúságnak. Milyen ici-pici uborkák? Margit nem győz eleget csodálkozni.

— Székely háznál apró uborkát raknak el télire lelkem, — magyarázza Rebi néni. — Egyik télről a másikig eláll. Csak a cigányok szoktak nagy uborkákat eltenni, azért, mert ők cigányok, nekik az is jó...

És beszélget a néni, miközben piros párizsalmát hoz fel a pincéből. Ezt is el tudják tartani egész a következő termésig. A piros párizs-alma mosolyog Margitra, de a medika olyan különösen érezi magát a szindoktor utóbbi erős nézése óta. Szinte nyughatatlan, ideges mozgású. Beszélgetni szeretne tanúk nélkül a medika a szindoktorral.

Ebéd után pihenő következik. Margitnak az első szobában vet nyugvóhelyet Rebi néni. A tulipántos kanapéra csergét terít (lombostakaró). A feje alá puha vánkost. A férfiaknak a tornáccon csinál pihenő helyet. Oda nem süt a nap, ahová fekszenek. Takarót is tesz oda, hogy a legyek ellen, a por ellen védje őket.

Vizi doktor munkához lát ebéd után. Sietős a dolog. Margit sem pihen le. Nem tanácsos evés után mindjárt lefeküdni. Segít a szindoktornak a festésben. Csak Milánt biztatják nyugovóra. Vizi

még a korsót is oda teszi a borral a jogász nyugvóhelye mellé. S végre enged az unszolásnak a bácskai gyerek. Ledül a kellemes nyugvóhelyre, mert melléje tették a boroskorsót. A vizeskorsó ellen külön tiltakozott.

A medika alig várta, hogy beszélhessen Vizi-vel. Érezi előre a közlendők jelentőségét. Vizi férfiasan, lehető nyugalommal rajzol, dolgozik. Margit már reszket. Nem bírja a kíváncsiságot. A szindoktor elé megy a medika és ránéz merően sötét, fekete szemeivel. Suttogva kérdi:

— Mi az eredmény?...

— Minden... — sugja Vizi, — éppen minden... Akár ma este indulhatunk vissza a Gellért-barlangba...

— Domokossal beszélt?

— Nem...

— No, és az ő dolga?...

— Az van meg... Az enyém megvolt úgyis...

— Isten! Magyarok Istene, Hadúr! népünk vezére!... — És fölnézett a világos, fehérre meszelt székely szoba fagerendáira a medika. Sötét szemei megteltek könnyekkel. Örömkönnyek voltak.

Vizi hirtelen a zsebébe nyult. Elővonta az erdőalján talált kődarabot s átadta Margitnak.

— Ez az!... — sugta szinte reszketve.

A medika kezei reszkettek. Szeme ragyogott, amint rátekintett a kődarabban csillogó ezüst csilámokra.

— Eztüst?...

— Igen gazdag tartalommal. Szinte ritkaság ilyen dús lelet...

— És hogyan találta fel?...

— Véletlen az egész. A földfelületről beástam a hegyalján. Talajmetszetet akartam az épületek fundamentumához szerezni. Egyszer csak az oldal sziklaköveiről lepattant ez a darab.

— Láttá Milán?!...

— Nem! Senki sem látta, csak mi ketten tudunk róla...

— És az ásás helye? — érdeklődött a medika.

— Betemettem. Letapostam. Behintettem avarral. Nyoma sincs az ásásnak. És ha volna is? Ki tudja, hogy miért ástuk. Nem a köveket bolygattam meg, hanem csakis a földet...

— Ezüst... igazi ezüst... — mondogatja Margit s újra meg újra nézegeti a kődarabot, melynek a letörése óriási jelentőségű fölfedezés a Gelért-dolomit rajongói részére.

Vizi visszatette a zsebébe az ezüstkövet. Ráhúzta a zsebnyílásra a kis zsebfedőt kívülről. És tovább suttogtak.

— Induljunk vissza holnap. Nincs értelme tovább időzni itt. Az én tervezeteim elkészülhetnek Budapesten is. Az a pár vegyvizsgálat, ami még hátra van, nem fontos nekem. Ha elmarad, az sem baj. Megcsinálja más.

— És Domokos? Hol van? Merre jár?...

— Keresi a Benkő ezüstabányáját valahol a

hegyekben, a bércek rejtékén, az erdők sűrűjében, Bodos és Köpec között...

— Mikor jön vissza?

— Nem lehet azt kitalálni. Szívós természet. Hét pogácsát elvitt, legalább egy hétig odajár vele... hiába.

-- Miért hiába?

— No, mert a véletlen nekem mutatta meg a Benkő ezüsbányáját, aki nem is kerestem, nem is kutattam utána, csak rákoppantam, mint a vak tyúk a buzaszemre...

— Ez tehát a Benkő ezüsbányája!? — mondja csendesen Margit, amint festi pirosra a Pirosfürdő feletti kerek hegytetőn a házakat. Aztán a festékek között kutat. Előveszi az ezüstszinűt és a görög oszlopok fejét a rajta levő oszlopfő-faragványokat ezüstszinűre festi. A svájci piros erdőszlakon ezüst vonásokat húzogat. Még a szarvasaggancsokat is ezüstszinűre mázolja. A különböző árnyalatu piros színek között igen kellemesen hat az ezüst tarkázat s jóleső összhangot teremt a papirkarton lapon.

Vizi doktor csak nézi. Gyönyörködik a medika találékonyságában. A hatás valóban teljes. Mikor befejezte az ezüstözést, odamegy a szindoktorhoz Margit s kéri, hogy még egyszer megtekinthesse az ezüstkövet, mielőtt pihenni tér, mert arról akar álmodni délutáni álmot.

Lassan, óvatosan vont a elő zsebéből az ezüst

követ Vizi Ferenc. Mint a kigyóbüvölő, leste a hatást. És sikerült.

A medika hátrasimitotta Vizi homlokát. Bele-nézett égszínkék szemeibe és megcsókolta elébb a homlokát, azután az ajakát. Alig hallható édes csók volt. A szindoktor hallgatott. Nem adta vissza a büvölt csókot. Ráér még, hiszen nála van a büv-erő, az ezüst ködarab. Férfi maradt, tudós férfi, akit nem kápráztat el a Benkő ezüsbányája.

NYOLCADIK FEJEZET.

Szervusz Gyuri!

A szobrászok között ritkán akad félkótyás, amolyan félbolond ember, de ha akad, az csakugyan egész bolond lesz előbb-utóbb. Juhász Gyuri a rajongók legcsendesebb alakja volt. Talán azért sem mert beszélni, mert a hangja éles, süvöltő vala és felzavarta a csendes rajongó testvéreket álmodozásaikból.

Pirosfürdön a medikáék még két napot határoztak a maradásra. A jogász egy hétre alkudott, mert másnap reggelizésnél megtetszett a borsos-borostokány. Ez megint egy csoda volt a bácskai gyerek előtt... A bácskai szeret jól élni. Van hozzá mindene bőségesen. Terem a bácskai televényföld a Duna—Tisza közén. De műveltség dolgában a bácskai nem közelíti meg a székelyt, a szászokhoz nem is hasonlítható. És ez a kulturfok lépcsőzete legszembetűnőbb a konyhaművészetnél. A gyomrára

igen kényes a kulturember. Azért tanult, azért művelődött, hogy ne a saját ötujju villáját használja, miként a nomád népek, hanem kényelmet teremt az étkezésnél, zamatot, izlést ad a főzéshez.

A boros-borsos tokányt disznóhús és marhahús apróra vagdalt darabkáiból készítik. Amolyan paprikásféle, de a húsdarabok kicsinyek, egyenlő nagyságban vágottak, kettő-három felszúrható a villára egy rendes falathoz. A kétféle állat húsa kellemesebb zamatot biztosít együtt a tokánynak. Van benne jól elpárolt és szétmállott hagyma, só, magyar bors darabosan törve, csekély paprika. Alája szalonnából olvasztja a zsírt Rebi néni, de egész apró kockákra vágva a szalonnát, mint rendszeren. A boros-borsos tokányt savanykás borral savanyítják. Amikor már készen volna, felöntik borral és a bort elfőzik róla, hogy ne legyen sok leve, csak a finom savanykás íze maradjon benne. Aki szereti, paprikás tejfelt is tehet rá, de itókás emberek irtóznak a tejfeltől rendszerint. Rebi néni nem is tett rá tejfelt.

Peterszky Milán tombolt örömeiben:

— Na, hát ilyet! . . . Micsoda eledel ez, kedves néni?

— Boros-borsos tokány, lelkem! — feleli a kedves szavu székel asszony.

— Hányféle csoda kerül még elő a Székelyföldön? No, ezt én visszaadom a Bácskában. Eljön a kedves néni a fiával hozzánk, meghívom ezennel. . .

— Messze van az, lelkem! Nem hagyhatom itt

a házamtáját. Sok itt a gond mindenre. Csirke, tyuk, réce, lud, malac, tehén s még a jó Isten tudja, mennyi más! De a doktor fiam elmeget egyszer, ha ráér a tanulmányaitól . . .

— Ez tehát kosár volna? . . . — mondogatja Milán és tölt a háziszöttekből ismét egy kis pohárral.

— Dehogy kosár, lelkem! Dehogy kikosarazás! De nem szokás ígérni, amit meg nem tehetünk, mert a hazugság eredendő bűn . . .

— Nem akarom én bűnbe vinni, kedves néni, csak a Bácskába. Az egy egész ország, pedig csak vármegye . . .

Milán negyedszer is tölt a kis pálinkás üvegből. Mászt nem kínál, mert próbálta, hogy hasztalan, de ő izlelgeti, kérdegeti:

— Miféle készítmény ez a pálinka? . . . Mert jó . . .

— Háziszöttek! — feleli Vizi doktor. — Reggeli papramorgó! . . .

Rebi néni helyreigazítja a fia tréfás szavait:

— A háziszöttek az osztovátáról kerül le, édes fiam! Ezt házipálinkának hívjuk. Rendes székely szokás . . .

— Mondhatom, hogy jó szokás! . . . — és iszik, kószolgatja a jogász. — Miből csinálják ezt, kedves néni, hogy ilyen kellető . . .

— Tizenhétféle gyógyfűszer van benne. Kömény, ánizs, fodormenta, lómenta, borsikafenyő, levendula, feketekávé, zsálya, csombor, kapor, bors-

szem, szegfűszeg, cintória, édes gyökér, babérlevél, rozspálinka s viz . . .

— Te csak igyál, paragrafus testvér, mert ugy se tanulsz ezt meg soha! . . . — jegyzi meg Vizi doktor.

— Inni megtanultam s ez nagy tudomány. Hanem a pohárka igen ici-pici. Nem lehetne ezt a háziszőttest nagyobb pohárból fogyasztani? . . .

— Azért ilyen kicsi a pohár, hogy a háziszőttest minden zamatát, illatát élvezd a szájadban. Ha nagy pohárral iszol, lefut a torkadon s nem élvezheted a tizenhétféle zamatot, illatot, csiklandó fűszereket, gyomorjavító gyógynövényeket . . .

— Igen, igen! Értem, értem — mondja Milán és ismét tölt egy pohárkával . . .

— Neked, paragrafus testvér, a legcélszerűbb volna a pálinkát bőséges alkohollal és nadragulyával csinálni . . .

— Megmérgeznél? — kérdezi megütődve a jogász.

— Neked nem ártana az, csak használna! . . .

— De édes fiam!? — szól közbe Rebi néni.

— Édesanyám nem ismeri a bácskaiakat! Azoknak a nadragulya sem árt, ha prókátornak készülnek. Még a pohárnak sincs talpa Bácskában, hanem talpatlan pohárból isznak, de mindig kiiszszák, mert letenni nem lehet. Feldül a talpatlan pohár.

— A trojica! a trojica! — zengi örömmel Milán.

— Tamburica, tamburica! . . . — és penget hozzá az ajkaival a szindoktor néhány utánczott hangot.

A bácskai gyerek felujjong. Vizi doktor mellé huzódik és az ajkai között tamburicát utánozva, mintha pengetné a szerbek édes guzlicáját, tamburicáját, olyan kellemesen csinálja, hogy Peterszky Milán belesóhajt. Oda se figyel, rá se néz, csak a dallamot élvezi a Bácskából.

Vizi doktor int az öccsének. Felfujja az arcát és az ujjáival úgy csinál, mintha furulyálna: ez klarinetet jelent. Aztán a cimbalomverést utánozza és a Jancsi gyerek elszalad ki a kapun. A többit tudja már . . .

Margitnak is int. Azt inti a tiz ujjára és a falon ketyegő öreg kakukos órára mutatva, hogy már rövid az idő! Csak tiz óra a székely boldogság! Aztán mennek, hát ne nehezteljen a bácskai gyerek kedvébenjárásáért.

A medika megérti. A székely vendégszeretet megmutatja a bácskai gazdag nép sarjadékának azt, amit szokott . . .

Milánnak az a baja, hogy nincs, aki vele igyék. Ez fáj a bácskainak. Ott Bácskában a virtus abból áll, hogy melyik issza le a másikat. Vizi doktor kiállt a jogász hívásának. A medika megdöbönt, de a szindoktor megvigasztalta. Latinul jegyezte meg, hogy „*az alkohol az olaj alá kerül mindig*“. Petykó Margit megértette. A székely fur-

fangot nem győzi le a nyers bácskai ivóképesség. Vizi doktor olajat iszik közbe és józan marad.

Azt is megértette, hogy tíz óra múlva már itt hagyják ezt a csodavilágot. Utaznak vissza Budapestre. S a medika belenyugodott az intézkedésbe, hiszen rendben van a feladat. A szingyógyítás előtte tisztán áll. Az ezüstbánya ezüstköve a Vizi zsebében van. Amiért jöttek, azt mind elvégezték. Most aztán első női feladatának tekinti a medika, hogy Rebi néninek a kedvébe járjon, még a gondolatát is kitalálja.

A két nő kedveskedett egymásnak. A székely asszony a vele született, a benne nevelkedett kultúrát hozza elő minden szavában, minden cselekvésében s főleg viselkedésében. A medika a tudós világ kincseit tárja eléje odaadással, női szívóssággal, amelyre a férfi sohasem képes.

De megfigyelni sem alkalmasok, mert ime Vizi doktor a Milán mulatós, toporzékoló vágyainak kielégítésére törekszik csupán. Mulatni akar. Mulatnak. Amikor a klarinétos meg a cimbalmos, no meg a három társa, a primás, brácsás, kishögös a kiskapun bedugják a fejeiket, Vizi Feri int a kezével... Kétszer összeüti a tenyerét, de hangtalan és kétszer legyinti meg kezefejeével a két bokáját...

A cigány tudja már... Ez a székely verbunkost jelenti... Vizi doktor fölemeli a két kezét, mint a harctéren szokás a megadás jeléül. Csak hogy a cigány ebből megérti az „ácsi“-t... Nem

szabad stimulni, nem szabad hangolni, csak muzsikálni...

A szindoktor tamburicát játszik, zümmög a tornácon a Milán fülébe. Az ősjogász közbe-közbe üvölt, vadrácosan csinálja és jól áll neki. A mórék visszalopóznak az utcára. Csendesen, hangtalan hangolnak össze. A cimbalmot észrevétlenül cipelik be a tornác alá. Dehogy veszi észre a bácskai gyerek, amikor a cigány lop... Cimbalmot lop a tornác alá...

És amikor a legkedvesebb kortyokat nyeli Peterszky Milán a Viziék tornácán a borsos-boros tokány villásreggeli után, a bibarcfalvi banda édes, siró hangon zendít rá az andalító és mégis tüzelő székely verbunkos dallamára. A klarinétos bele nem süvitene élesen, hiszen Vizi doktor a hangfogót szereti. Több érzést, kevesebb hangot!... ez a szindoktor kívánsága.

A paragrafus-testvér megáll, mint a szobor. Meg se mozdul a széken, csak hallgat... Mintha ezer láb egyszerre dobbanna a verbunkos andalító muzsikájába. Vizi doktor csak a fejét hajtogatja, ütemre mozgatja...

A bácskai sir!... hull a könnye a paragrafus-testvérnek. Igen jól érezi magát. Nagyon kellemes az érzés. Nem is érti a dallamot, csak érezi... És hajtogatja a zene ütemére Milán is a fejét ide-oda, de közben lepotyognak a könnyei a szemesarkából erre-arra, amint hajtogatja...

Csoda világ!... Székely verbunkos!...

Más az ember, más a vidék, más az étel, más a zene... Más minden, mint a Bácskában... Csoda világ!... A verbunkos andalító, kedves dallama mellett ráér gondolkozni a jogász... És a gondolata csak egy: „milyen gazdag ez az ország!”

Vizi doktor még csendesen, boldogan hajtogatja ide-oda a fejét. Ütemben kíséri a zenét, a székelly verbunkos édes-bús hangjait, amikor a kiskapun benyitott és becsapta a kaput Juhász Gyuri, a szobrász...

— Szervusz Gyuri! — kiáltja feléje a tornácra a jogász és a cigányokhoz leszólt: a Rákócit!!

— Szervusz Gyuri! — ordítja torkaszakadtából Milán, amint meglátta lengeni a hosszú galléroköpenyeget Juhász Gyurin.

A mórék átcsaptak a székelly verbunkos andalító dallamáról a Rákóczi-induló szilaj, tüzes ütemeibe. Reszketett a fatornác, úgy összehúzták a mórék.

— Visits bele Gyuri! — kiált le a szindoktor a tornácra.

A szobrász engedelmeskedik. A Rákóczi-indulóba belekurjant tulságosan éles hangjával. Ritkán szól, mint a hattyu, de annál erősebben, visitóban. Még a klarinétos is megröstellte, úgy lepipázták a visitásba. Távolról a bérci sas visitásának hallatszott a Juhász Gyuri hangja.

Felérkezett a tornácra. Ölelkeztek. Előbb a jogász ölelte kebelére, azután Vizi doktorhoz borult

a szobrász. Amint odadült a Vizi kebelére, a szindoktor a fülébe sugta:

— Úgy-e baj történt, Gyuri?

Juhász Gyuri nem mer szólni a visitó hangjával, hát a szemeivel pislogat igent és a fejét biccentgeti ölelés közben a Vizi mellén.

— Futni kell?... sugja a kérdést Vizi...

A válasz ismét csak az előbbi. Fejbillentés, igenlés...

— Mennyi időnk van?... — kérdi sugva a szindoktor.

Juhász Gyuri megöleli Vizit, mintha csókolni akarná az arcát és úgy sugja a fülébe:

— Talán percek, talán félóra?...

A cigányok még mindig a Rákóczi-indulót zúgatják a tornác alatt az udvaron. Vizi doktor vizsgálja a szobrász ölelését és fülébe sugja Gyurkának:

— Menj be! A medikával a kerten át szökjél el a kerekhegy alá, be az erdőbe... jövök én is. A bácskai marad...

Milán töltött. Gyuri kibontakozott az ölelésből és ittak. A házi szöttes tetszett Gyurinak is. De a pohártól rövidesen beszökött a medikához.

— Csókolom kezeit, Rebi néni! Szervusz medika!...

— Nini! Juhász Gyuri?!... — örvendett mitsem sejtve Margit.

— Csókkal üdvözölhetsz! — mondja a szobrász. — Mondok valamit..

A medika rögtön észrevette a szobrász küldetésének fontosságát. Szokása szerint elsimitotta a haját és megesókolta a szobrász ifju homlokát.

— Légy üdvözölve, Gyurikám! ...

— Köszönöm és viszont! — mondá hangosan Juhász Gyuri és utánatette sugva: — Egy pillanat alatt készen légy, a kerten hátra a kis erdőbe menekülünk... Vizi utánunk jön... A jogász marad sorsára...

Petykó Margit kacagott...

— Te kedves, édes fiu, te! Gyurikám! — és ismét megesókolta a homlokát a szobrásznak. — Várj, adok neked valamit! ...

Hirtelen a hátsó szobába ment Margit. A táskáját összecsomagolta. A salukáteres ablakot felnyitotta és beszólt Gyurihoz:

— Megvan már! ...

— Mindjárt jövök érte! — mondja a szobrász és tovább beszélget Rebi nénivel. Közömbös dolgokról. Egészségről s más egyébről. — No, de megnézem, hogy mit akar Margit? ... — mondja Rebi néinek és utána lépett a hátsó szobába. Még az ajtót is behajtotta, hogy ne leskelődjenek a fiatalok után...

Margit már a kert végében, az erdő alatt járt. Gyuri az ablakon leereszkedett szintén a kerti gyepre s ment gyorsan az erdő felé, hátra a kerti fák között...

Milánt közben elfogta a buzgólkodás, a szomj megkörnyékezte. Ivott és itatott. A cigányokat is

felhívta a tornáczra. Rebi néni újabb házi pálinkás tüveget tett az asztalra. A doktor fia közben hirtelen bejött a tornáczról, a mulatózásból, és tiszta, józan szóval szólt az édesanyjához:

— Édesanyám, lelkem, baj van, de ne féljen. Milán itt marad. Ő nem tud semmiről. Maga se tudjon semmiről, semmit. Azt se tudja, hogy hová letünk!...

— Jaj, édes gyermekem!...

— Édesanyám! el ne áruljon!... a fia vagyok!... Semmi rosszat nem tettem!...

Megölelte, megcsókolta az édesanyját, aztán belépett a hátsó szobába. Az ajtót becsukta, de nem zárta be maga után. A salukátért (rámás ablakredőny) nyitva hagyta és leereszkedett a kertbe. A pázsiton a lépések sem hallatszottak. Gyorsan ment a kert végébe. Ott az átmászó lépcsőn, amelyen a kertmögötti határba szoktak járni, átlépett s már az erdőben volt. Két kezét összeesukva, belefújt, kakukkolt... Kelet felől jött rá a válasz. Ott is szólt egy kakuk, de csak háromszor egymás után... Arra tartott...

Öt perc múlva együtt valának, Margit, Gyuri és a szindoktor. Nem sokat beszéltek, hanem menekülő cigányok módjára, — mentek, mentek sebesen előre... Juhász Gyuri volt a vezető... Két óráig egy szót sem szóltak a sietés miatt. Akkor aztán csendesedett a vezető. Ott jártak Nagybacon határában az erdő szélén s pihenőt tartottak.

Gyurit nem sokáig kellett kérdezni. Belekez-

dett a suttogásba, mert éles, messze hallatszó hangja miatt még itt se mert beszélni az erdők mélyén hangosan, csak suttogva mondá:

— Saroldit elfogták. Brenza Napoleont elfogták. Bekísérték mind a kettőt a rendőrségre. Összeküvéssel gyanusítják. A nyomozás országosan megindult. A rendőrakutyának nincs országhatár. Püspöki a nyomotokban van. Egy vonaton jöttünk Ágostonfalváig. Én hátul leléptem. Egy biciklit kölcsönvettem és megelőztem a detektivet. Hogy meny nyivel? azt nem tudom. Talán félóra, talán egy óra, talán néhány perc . . .

— Mehet neki a fának! — jegyzi meg Vizi doktor. — Csak egy a baj. Kevés a pénzünk!

— Nálam kettőezer korona van! — mondja a medika.

— Az semmi három személynek! — szól Vizi.

— Nálam százezer kronesi van. Most emeltem el a paragrafus testvér zsebéből. De a másik százezer nála maradt, a felöltője zsebében, a hátsó szobában — beszélt Gyuri.

— Nohát? Ilyen ügyesség? — dicsérte Margit. — Észre sem vettem a zsebelést . . .

— Nem sokat beszélni, hanem meggondolva cselekedni! — ez a medika elve. — No, de az a fő, hogy szabadok vagyunk és itt járunk. Estére nálunk leszünk Málnáson. Holnap a határszélen át Moldovába. Onnan Bukovinába és úgy be a Kárpátokon egy kis pénzzsirrál a csehek visszaengednek Budapestre.

— Messze van Málnás? — kérdi a medika.

— Hat óra gyors lépésben. Mi lassan megyünk. Délután lábfürdő lesz a Hatodon, az Uzonka borvizben. Este holdvilágnál, még éjjél előtt, bekopogunk az apámékhoz. Reggel jelentkezünk hamis utlevelekkel a rendőrségnél. Kenőcsöt adunk párszáz leit. Aztán megyünk vigan Moldova felé. Az anyanyelvünk francia és latin lesz. Ugy-e medika? . .

Margit már előre vuj-vujozott, franciául felelt.

KILENCEDIK FEJEZET.

Úrból is lehet rendőr.

A bodosi déli harangszó még felhallatszott a rajongók bujdosó útjára. Éhesek voltak, de hallgatva türt mind a három. A hatodi erdön, a borviz lábfürdő után Juhász Gyuri elővette hátizsákját s egy-egy pompás székely-pogácsát adott személyenként.

— Ezt Rebi nénitől loptam, de nem fog haragudni érte.

— Egész tele zsákkal pakolt volna, ha tudta volna, — mondja a szindoktor.

A pogácsára borvizet ittak közbe-közbe, mert igen száraz, olyan, mint a kétszersült, csakhogy finomabb, zamatosabb, izletesebb készítmény. Vizi doktor el is magyarázta a medikának a székely-pogácsa készítését, amig pihenőt tartottak a Hatodon, az uzonkai lábfürdő után.

— Lisztlángból szítálnak fátyol-szítán lisztet, — magyarázta Vizi doktor. — Nálunk nincs nullás liszt és számozott liszt, hanem van korpa, derce, ez a kettő az állatok takarmányául szolgál. A dercét Pesten vörösliszt néven ismerik. Liszt kétféle van.

Kenyérliszt, lőszőrszitával szitálva és lisztláng, fátyol szitával szitálva. Ez a fátyolszita tulajdonképpen a selyem szita. A lisztlánghoz nem öntenek vizet, csak friss tojást. Ázzal meggyurják jó keményre. Aztán cserefaszékra abroszt hajtogatnak össze több rétből. Felül meghintik liszttel. Ráteszik a tésztát és addig verik laskanyujtó fával, amíg a kemény tészta hólyagokat vet. Sokszor három óráig is pufákolják a kemény tésztát, amíg hólyagok képződnek rajta. Ebből a vert tésztából sütik a székely pogácsát. Tulajdonképpen kétszersült pogácsa-féle volna, de csak egyszer sütik meg. Igen tartós uti-társ, szárazon tartva, eláll évekig, anélkül, hogy ízét változtatná. Nálunk Bibarcfalván borvizes pogácsát is sütnek. Abban kevesebb a tojás. A borviz különös ízt ad neki a beleszorított szénsav által.

Vizi doktor befejezte pogácsa előadását. Margit hallgatta és elszenderedett. Fáradt vala és bágyadt, ebben az éles hegyi levegőben.

Másfélórai szundikálás után tovább indultak kelet felé. Gyuri vezette a bujdosókat erdei utakon, ösvényeken, vágásokon keresztül, hegynek fel, völgynek le. A lábfürdő után sokkal könnyebben bírták a gyaloglást. Délután hat óra felé egy juhász esztenára vezette be őket Gyuri.

Románul köszönt és beszélt. Vizi és a medika keveset értettek a beszédből, de látták a szíveséget a bojtárok részéről. Zsendicét kanalaztak. Édes és finom volt. Sajtot is vett Gyuri a juhászoktól, akiket úgy látszik ismert régen.

Azt is megkérdezte tőlük, hogy milyen világ van?

— Olyan ne! — mondotta a juhász és vállat vont.

— Most ti vagytok az urak druzsám! — mondja a szobrász.

— Az a baj, hogy sok az ur! — veti oda a szót a juhász.

— Hogy vagytok a csendőrséggel, druzsám? — érdeklődik régi iskolástársánál a szobrász.

— Pap Éliás, a pópa fia, a főrendőr.

— Iskolatársam, — jegyzi meg Juhász Gyuri.

— De megváltozott. Nagyobb urnak tartja magát, mint egy királybiró...

— Ugyan?

— Bizonny Isten! — erősíti a juhász gazda.

— Majd beszélek vele...

— Vigyázz a szavaidra druzsám! — oktatja a juhász, — csak dicsérd, dicsérd, amíg a szájad bírja, akkor kedves embered lesz. Akármit mond, meg ne haragudj érte, csak dicsérd, mintha a vas-tagbőrű bivalat vakarnád... Állja a vakarást...

Ez a havasi juhász értette a módját. Hetenként egyszer szokott bemenni a faluba, tiszta ruhát váltani, vagy kihozzák ide neki még azt is. Emberekkel keveset érintkezik, de azért ismeri a fortélyát. Juhász Gyuri köszönte a szives tanácsokat. Jó hasznát veszi holnap, ha otthon lesznek a faluban. Elbucsuztak s ekkor megkérdezte a juhász gazda utólagosan:

— Ugy-e magyar menekültek?

— Nem! Francia tudósok. Nem értenek magyarul sem.

— Áhá! Tapasztalnak itt is?!

— Orvosok, keresik a mi földünk gyógyítóerejét. Fürdőköt, füveket, fát, virágot. Mindent megvizsgálnak, ami gyógyít.

— A feredőt is megpróbálják nálunk? (Málnáson.)

— Egyenesen azért jöttek erre felé!

— S aztán gyalog?

— Kocsiról nem lehet fűvet szedni herbatéának!

— Az már igaz! — hagyta helyben a pásztor.

Még egyszer kezét szoritottak és Juhász Gyuri sietett utólni az utitársait. Hosszu gyaloglás következett. Erdők között, kaszálókon, mezei utakon. Elég jól bírták. Éjfél előtt Málnáson valának. Gyuri bekopogott a szüleihez. Azt se engedte, hogy lámpát gyujtsanak. Holdvilágnál vacsoráztak tejet és kenyeret. Aztán lefeküdtek. A medika az első, parádés szobába pihent le. Az ifjak hátramentek a sarjuba, az istálló fölé. A medika csak franciául beszélt. Vizi doktor hallgatott. Juhász Gyuri tolmácsolt és végül lepihentek.

Másnap délelőtt fölkeresték a málnási főrendőrt. A medika ment elől. Gyuri utána. Vizi hátul. A francia köszönés még csak érthető vala Pap Eliás főrendőr ur előtt, de beszélni nem tudott a medikával, aki hátraszólt Gyurihoz segítségért.

— Szervusz Eliás, iskolatársam! Üdvözöllek szép állásodban!

— Szervusz! — mondja tartózkodóan a főrendőr.

Közbe franciául beszél a medikával, aki utlevelét akarja láttamoztatni orvoskollégájával együtt. A fürdőt tanulmányozzák, aztán tovább mennek Torja, Kovászna felé. Gyuri tolmácsolja a medika szavait Pap Eliás előtt, de közben dicséri a főrendőr urat.

— Hiszen értem én a franciát — mentegetőzik Eliás — de folyékonyan nem beszélem. Honnan jöttek?

— Uzonkáról gyalog! Te rendőrfő, olyat nem láttál, mint ezek a bolond franciák. Minden virágot megszagolnak, széttépegetnek. A bokrokat rágeseljük s minden gyógyerőt összeírnak. A borvizeket vegyelemzik. Szagolják, izlelik. Ugy szaglászna, mint a Cézár vizslád — beszél románul Gyuri.

Eliás elnevette a dolgot.

— Hanem egyet szépen csináltál, barátom! — dicsérte Gyuri.

— Ugyan mit?

— Megmutattad!

— Mit?

— Azt, hogy végtére éppen urból is lehet rendőr . . .

— No, ami azt illeti . . .

— Semmi mentegetőzés barátom. A pap fiából, tanult emberből, nem igen akadott esendőrféle, de te megmutattad. Igazán követendő példa a rendőrigy terén. Gratulállok!

És franciával bőségesen vegyített román szavakban üdvözölte az első, igazán uri rendőrt. A

medika és Vizi csatlakoztak a szíves üdvözléshez. Biztatták, hogy csak beszéljen franciául, hiszen megértik.

Pap Eliás meg vala illetődve, hatva. Gyorsan elvégezte a láttamozást és elkísérte a külföldi vendégeket Juhászék lakására. A medikával gagyogott franciául. Gyuri románul udvarolt a főrendőr urnak. Együtt villásreggeliztek. És csoda történt. A szigorú főrendőr a saját kocsiján küldötte el a további utra a külföldieket. Pénzt, fuvarköltséget nem fogadott el. Erre Margit is elővette a jobbik esztét. A szegényalakra ezer leit adott át a rendőrfőnek és a kocsiját teljes két napra óhajtotta igénybe venni.

Rendben volt. Egy szép, tudós orvosnő előtt Pap Eliás feledte rendőri mivoltját. Ebédre hívta a medikát, aki elfogadta a meghívást akkorra, ha visszajönnek és jól végezték tudományos kutatásaikat. A Pokolsárt, a kovásznai hideg vulkánfürdőt alig várta megismerhetni. Közbe sebet is kötözött a medika. Egy szegény székely bevert fejét kötözte össze pompás szakértelemmel. Eliás nem állhatta meg szó nélkül. Magyarul jegyezte meg Juhász Gyurinak, hogy ne értsék esetleg a román latinos szót az idegenek:

— Te, Gyuri! ezeknek a sebkötözése is más! Igazi művelt francia! Mikor leszünk mi ott a tudományban, ahol ők vannak?

— Na! egy évtized múlva! — biztatta a főrendőrt a szobrász. — Minden ágyulövésre város és főiskola volt és van nálunk és ez a kultúra!

— És lesz kultúra! — vágja rá a főrendőr.

— A lovaimra azonban vigyázzatok, — figyelmeztette Gyuri barátját.

— Három napon belül nem lesznek itthon, de megfejjük a francia pungát, testvér! Biztatok a szégyen alapra még párszáz aranyacskát. Jó lesz?...

— Te okos fiu vagy, igazi művész-szobrász! Párisban is voltál, Gyuri!

— Ebbe igazad van, Éliás! Azért kívánom én, hogy urból is legyen rendőr, mert annak van tudása, belátása, tekintélye, respektusa!!

— Igaz, igaz! de te voltál az első, aki elismerte az én érdememet ebből a tekintetből.

! — Mert keresem és szeretem az igazságot, testvér! Lesz még itt kultúra, ha visszajövök Párisból. A málnási követ Bukaresttől-Budapestig ismértté tesszük. Ide, a kőbánya alá, jön a kőfaragó- és szobrász-szakiskola. Málnás a miénk, a kultur embereké! — szavalja rikoltó éles hangján Juhász Gyuri.

— Asá! ásá! — mondja rá Pap Éliás főrendőr.

Harmadnap Moldovából küldötték vissza a málnási főrendőr fogatját. Azt üzenték a francia tudósok, hogy Dornavatra, Borszék, Tusnád és újra Málnás lesz az utjuk. Visszajönnek. A kocsis szép ostopénzt kapott, de csak levelet hozott aranyak helyett a gazdájának, tele írva szép ígéretekkel. A levél címe kívül francia. Belül magyar írás, a Juhász kezével, de aláírták a hamisított utlevelekről a neveket a medika is, Vizi doktor is. Megköszönték a rendőri fogatot. Ezzel igazán bátran utaztak. Nem tartóztatta fel sehol senki.

Cernovicon át Bécsből jöttek vissza Budapestre.

TIZEDIK FEJEZET.

Szintanulmányok.

Rebi néni majd megsuppantotta ijedtében a guta. Még szólt a zene a tornác előtt. Milán szölongatta a cigányokat, biztatta őket. Rebi néni kűr-töskalácshoz tésztát vert fel. S egyszer csak a hátsó szobából eléje toppan egy feketegalléros barna ember és rákiált:

— A törvény nevében! fel a kéz!

Rebi néni sikoltott s úgy tésztás kézzel összeesett. A fatekenőből ráfolyt a tészta. Jánoska sivitott mellette, mert revolver vala a feketegalléros ember kezébe s fegyveres csendörök állottak mögötte ketten is. A gyerek ijedtében „tolvajt” kiáltott torkaszakadtából és jajgatott, bögött, amint bírta a tüdeje.

Peterszky Milán berohant a gyermeksikoltózásra s itt fegyverek közé szorult.

— Fel a kéz! a törvény nevében!

— Ne bolondozzatok! hiszen mulatunk!

— Fel a kéz! — rivalt rá a detektív.

— Ennek fele sem tréfa! — és fölemelte két karját Milán. — Szép kis mulatság, mondhatom! Hol vannak Feriék?

— Majd előkerítjük! Kössétek össze a kezét!

— Nem tévednek az urak? Pardon! Egy kis tévedés lesz!

Jancsikát elhallgattatják. A zenészeket leintik a tornácról. El is szaladtak volna a mórék a fegyver megpillantása után, de már a kiskapuban is két csendőr tartotta befelé a szuronyát.

— Hol vannak a társaid? — kérde a detektív Milántól.

— Mit tudom én? Hová tettétek?!

— Ne felelj, hanem beszélj tisztességesen! — rivalt rá a detektív.

— Pardon, uraim, magok tévednek! Kit keresnek?

— Ezt a bandát, amelynek tagja vagy!

— Én banda tag?

— Hol vannak a társaid?

— A harmadik pohárral ezelőtt még itt voltak.

— Kik voltak?!

— A medika.

— Petykó Margit! — vágja rá a detektív.

— Milyen pompásan tudja! — jegyzi meg nem éppen guny nélkül a jogász.

— És ki volt még?!

— Hát Vizi Ferenc.

— A szindoktor!

— Ejnye, de be van avatva a társaságba? Talán tudományos kutató?

— Jómadár kergető vagyok! És ki volt még?! . . .

— Hát a Juhász Gyuri, a szervusz Gyuri. Az csak most érkezett, mintha maga kergette volna ide. De hová lehettek. Még a harmadik pohárka előtt együtt koccintottunk . . .

— Mi a neved?

— Per te? Pardon! Bocsánat! A pertura nem emlékszem.

— Ne feleselj! Hogy hívnak?! — szólt rá keményen a detektív.

— Ez a szindoktor kedves házigazda, de csunya, rossz viccet csinál most velem. Én nemis PETERSZKY MILAN, BÁCSKAI GYEREK VAGYOK, BUDAPESTI JOGHALLGATÓ TIZENNÉGY ESZTENDŐ ÓTA. DE JÓ FIU VAGYOK. MIT ISZTOK? . . . Ugy-e VIZI KÜLDÖTT? . . .

— Ne beszélj badarságot! — reccsent rá keményen a detektív. — Talán ismersz PESTRŐL TIZENNÉGY ÉV ALATT?! PÜSPÖKI DETEKTÍV VAGYOK!! . . .

— Ahá! már közeledünk. Azért tegezted. Én is tegezlek. Nem Budapesten lakol te, hanem KISPESTEN! Ahá! az különbség! Isztok egy pohárka házi szőtet? Finom. Istenemre finom!! . . .

— Mít csinálsz te itt?! — kérdi keményen a detektív

— Látod PÜSPÖKIKÉM! látod?! A BÁCSKAI GYEREK MULAT. BUDAPESTEN ISZIK, PIROSFÜRDŐN ISZIK . . .

— Micsoda Pirosfürdőn? . . .

— Hát itt, ahol vagyunk most másodnapja. A szindoktor csak így nevezi. Hát így tudom . . . Na, PÜSPÖKIKÉM! vedd le ezt a cudar láncot a kezem-

ről, aztán lássunk hozzá! A cigányt el ne bocsásd! Jól huzzák! Istenemre, jól huzzák a mórék! . . .

A detektív a szobákat kutatta át. Kettő a padlásra ment a csendőrök közül. Azután az udvart, kertet vizsgálták át. Sehol senki. . .

— Megugrottak! Elillantak! — mondta hangosan a detektív és itt hagyták bűnbaknak ezt az ős jogászt. A kutyafáját ennek a bandának! . . .

Milán akkor vette észre, hogy a hátsó szoba ajtaja mellett összeesve hever Rebi néni. Tyűh, de megrestelkedett. Ráivallt az ott álló csendőrre:

— Azonnal emelje fel Rebi nénit!! A Jézusát ennek a barbár, rabló világnak!! Ott hagyják összeesve meghalni?! . . . A Krisztusát a fajtájuknak!! Itt egy becsületes székelő háznál vannak!! . . .

A csendőr ráfogta a szuronyt az összeláncolt jogászra, de azért tovább tombol a bácskai gyerek:

— Jertek Bácskába! Az én édesanyámmal tegyétek ezt meg! A fogammal szétszaggatlak!! Hitványok! Még ti is férfiak vagytok?! . . . Jánoska! hozz hidegvizet! Mosdass fel édesanyádat! . . .

A csendőr keményen rászól a jogászra. Meg is fenyegette, de hasztalan. Jánoska szót fogadott. Vizet hozott és felmosdatta az édesanyját hideg vízzel.

— Rebi néni! Kedves Rebi néni! Hol a fia? a doktor fia? Hol van? . . . — kérdezte Milán.

— Itthon van . . . — mondogatta Rebi néni és révetegen nézett körül. Simitgatta a homlokát, mint ha az esztét keresné. — Megszédültem . . . — és sirni kezdett Rebi néni.

Jánoska ugyancsak vigasztalta, hogy „ne sirjon, édes anyám! nincsen semmi baj!”

Rebi néni föleszmélt és mindent tudott, mindent érzett, ami történt vele . . . Érezte, tudta, hogy az ő doktor fiát keresik a csendörök. A vezetőjük egy ur, nem is csendör. Meglátja a jogászt is összeláncolt kezeivel.

— Hát magával, Milán fiam, mi történt? — kérdezte reszkető hangon. . .

— Élvezem a híres Püspöki-kulturát! — jegezte meg a jogász hangosan, hogy hallja a visszatevő detektív is.

— A madarak elrepültek. Szedjük össze a nyomokat és induljunk utánuk. Hová szöktek a társaid? — kérdezte Peterszkytől Püspöki detektív.

— Nem tudom. Nem láttam, nem szóltak, hogy távoznak . . .

— Az én doktor fiam! . . . — nyögte keservesen Rebi néni és sirt tovább. Jánoska is szepegétt, de lassabban.

A detektív az édesanyát kérdezte:

— Mit mondtak? Hová mennek?! . . .

— Tőlem el nem bucsuztak. Semmit se szólt a lelkem . . .

— Jánoska! Hol ment ki a Feri bácsi? . . . — fordult a budapesti detektív a gyerekekhez.

— Nem láttam! — válaszolta a gyerek.

— Senki sem látta? Kámfor lett belőlük? . . . No, majd a nyomok elvezetnek! — és körüljárta ismét a Viziék lakását. A középső szobában vízfestészet. Csupa piros épületek rajta. Jól megnézte a

tájat Püspöki s megismerte a bibarcfalvi erdős oldalt. A kerek hegy tele volt rakva piros házakkal. Ráírva pompásan: „*Pirosfürdő*“. Kutatás közben rátalált a többire is, mert javarészt kész volt a szindoktor világraszóló terve.

Az almárium tetejéről lekerültek a vízfestékes kartonlapok. Határozottan remek tervek. Sárgafürdő: *Előpatak*. Vörösfürdő: *Borszék*. Lilafürdő: *Korond*. Fehérfürdő: *Marosujvár*. Feketefürdő: *Kászonjakabfalva*. Szürkefürdő: *Vízakna* és így tovább. *Zajzon*, a kedves csángófürdő sötétzöld szinnel van pingálva és majolika épületekkel tervezve. Csoda színvilág. Püspöki mintha megfelekezett volna a kutatásról. Kirakta a gyönyörű kartonlapokat és nézte, tanulmányozta a színeket. A hátsó szobába pillantva, fényesség ütődött a szemébe. Lehajolt a padlóra s felfedezte az ezüstkő törmelékét. Beletaposták a deszkapadlóba, nem fogta a Rebi néni seprűje.

— Az ezüstkövet honnan vettétek? — kérdi Milántól.

— Nem tudok ezüstkőről. Nem láttam! — feleli a jogász.

Püspöki elég gyakorolt a dolgában. Rápillant Jánoskára. A gyermek sem árul el semmit, pedig ha tudna valamit, a legkisebb mozdulat sem kerülne el az ő kutató szemeit.

Kiszólt a tornácra parancsoló hangon:

— A jogászról vegyétek le a láncot! Nem tud semmit. A cigányok elmehetnek! — hangzik a parancs.

— Pardon, bocsánat! — mondja az ösjoágász,
— Püspöki barátom, engedd meg, hogy a cigányok-
nak adjak pár koronát. Nem kaptak még csak inni
se. Most jöttek fél óra előtt.

— Hol a pénzed?

— A felöltöm belső zsebében. Közel kétszáz-
ezer korona... A cigányoknak ezrest adok...

A detektív gyorsan betekintett a tárcába.

— Ebből hiányzik százezer...

— Lehetetlen! Ma reggel még megvolt...

— Légy nyugodt, Peterszky! — nyugtatja meg
a detektív, — ők vitték el. Jó helyen van!

— Nem sajnálom tőlük! — jegyzi meg határo-
zott hangon a bácskai gyerek.

— Megéri ez a multság? — kérdezi Püspöki.

— Meg! — vágja rá határozottan Milán. —
csak el ne rontottad volna! Olyan szépen ment min-
den ebben a csodaországban. Rebi nénire vigyázz,
Püspöki! Nincs becsületesebb édesanya nála. Miért
bántottad?

— Nem is érintettem! — jelenti ki a detektív.

— Tudom, hogy nem fizikailag, de szóval!?
Sokkal többre mégy a szép beszéddel itt, mint a
pesti erőszakkal.

— Majd meglátom!

— Tapasztalni fogod! Itt nem hazudik senki.
Kedves testvér valamennyi. Csak tudnám, hogy hová
tűntek. Megérkezett Juhász Gyuri. Rákócival fo-
gadtuk. Koccintottunk. A medika örvendezett Gyuri-
nak. Akart neki valami meglepetést adni. Beléptek
a hátsó szobába s azóta nem láttam őket. Eltűnt

Feri is. Rebi néni szorgalmasan dolgozott. A főzést készítette elő. Nem bucsuztak el senkitől, csak eltűntek . . . Én a zenét élveztem . . .

— Meg az italt, — jegyezte meg Püspöki.

— Már az együtt jár. Testvérek és összetartanak.

— Te vagy köztük a harmadik!

— Sohasem tagadtam. Szeretem az italt, a zenét . . .

— És a medikát! — szól bele Püspöki.

— Csak szeretném, de annak nem kell a szerelem . . .

— Hanem? . . .

— A tudomány. Az országmentés tudomány által . . . Te, Püspöki, ha igazi, szíves jóbarát volnál, onnan a ferencvárosi „*Hős hentes*” régi cimboráim közül . . .

Püspöki nagyot kacagott a *Hős hentes* fölemelésére. Annak a hentesnek Budapesten, a Francstadiban a legrosszabb híre volt. Csodaképpen bicskázott, de csak hozzáillő embereket bántott, azokkal verekedett, de naponta verekedett . . .

— Akkor te más szemmel néznél engemet . . .

— Hogy érted, Milán? . . .

— Töltenél egy pohárka házi szőttest . . .

— Mi az?

— Amit ittam. Székely házipálinka tizenhét féle fűszerrel, amelyből a Rebi néni a majoránát elfeledte, amikor felsorolta, pedig az is benne van.

Rebi néni kedvesen nézett a jogász-gyerekekre.

Igaz volt. A majoránát nem említette, pedig az is van a háziszötteben...

Püspöki csakugyan tölteni akart, de illedelmesen fordult Rebi néni felé, mintha kérdezné: szabad?

— Tessék, lelkem! — biztatja megértőleg a néni, — csak tessék fogyasztani, van még belőle!... — s utána megtörülte könnyező szemeit a köténye sarkával Rebi néni ... Mikor koccintottak, Peterszky Milán erősen a szeme közé nézett a detektívnek.

— Bakot löttél. Én mondom neked, aki nem tudok hazudni...

— Majd elválík. A banda szétugrott. Innét összekerültök...

— Hol?

— Budapesten.

— A Gellért-glóriát gondolod?

— Azt tudom.

— Csalódol, Püspöki, ezt neked az igaz barátod mondja, akit megláncoltattál s megbocsát neked...

— Legfőlebb még nem vagy beavatva...

— Ugyan mibe?...

— Az egész országra kiterjedő banda tervébe... Melynek a feje a medika!...

— Margit?!...

— Igen, a Petykó Margit!...

Peterszky Milán megrázta a fejét. Szónokolt mint egy bölcs:

— Amely nő nem költekezik, nem pazarol,

csak a tudás dicső fáját szomjuhozza, az a nő nem lehet könnyelmű, nem lehet bandavezér... Petykó Margit a szorgalom, az egyszerűség mintája, de rajongó...

— És a százezer koronád?

— Sajtson rám az Ég, ha rágondolok csak egyetlenegyszer is. Soha!... Annak a pénz nem bálványa!

— Mióta ismered, Milán?

— Immár negyednapja elmúlt.

— Egy nő ismerésére négy nap?

— Egy pillanat elég egy ős jogásznak, aki százával hódítottam Budapesten...

— Új szita szegen függ...

— Igazad lehet, Püspöki, de nehéz becsapni nyulbőrbe bujtatott macskákkal az öreg vadászt!

A detektív hirtelen másra fordította a beszédet s közben töltött.

— Miféle bogár ez a sok színfürdő kép?

— A Vizi doktor eszméje. Hatalmas összeállítás.

— És mit akar vele?

— Meglepni a világot a szingyógyítás tételének megvalósítása által. Az eszme reális. A vérről indul ki, mint az emberi test fenntartó erejéről. A gyógyvizek színhatását jelenti a fürdő színmeghatározása.

Püspöki elgondolkozott, vagy legalább is ezt mutatta.

— Miért Pirosfürdő ez a Bibarcfalva? Olyan kommunista ize van ennek a színezésnek.

— Azért, mert a bibarcfalvi borviz a vérfestő vastartalmat a legkönnyebben feloldható kénkötésben tartalmazza.

— Próbáltátok?

— Igen. A medika is meghajolt az egyszerű próba előtt. Pedig ő kételkedő, amíg meg nem győződik. Saját kezével meritett borvizet a kutból. Saját kezével végezte a próbát. Meg is izlette.

— Szóval, ez a szinfürdőzés nem leplezés, hanem . . .

— Kilenc esztendei nehéz, tudományos kutatás eredménye Vizi doktor munkásságának . . .

— És a penész? — fordít a beszédén Püspöki.

— Az örök dicsősége Saroldinak, aki öt éven keresztül tanulmányozta a francia rokfort-sajt készítését, mint munkás. Végül átsempészte a penészgombákat. Huszonhét barlangunkban próbálta meghonosítani, míg végre a Gellért-barlang, a legközelebbi és nem a legtávolabbiak vezettek százötven százalékos fölényhez! Ez eredmény! Gellért-glória!

— Jól betanultad, te Milán!

— Sohase tanultam. Tanum rá az ős jogász voltom. De tapasztaltam. A rajongóknál a tudás csak valóra válva bír értékkel. A penész tudós, a Brenza Napoleon, a szindoktor, a földköstolgató ezüsbányász, Domokos.

— Hol van Domokos? — vág szavába a detektív.

— Az első napon eltávozott. Barangol valahol a hegyek között. Keresi a Benkő ezüsbányáját.

— Hiszen az ezüsbányát fölfedeztéték!

— Kiesoda? — ütődik meg az állításon Milán.

— Te nem tudod? Még ezt sem akarod tudni?

— Püspöki, ne bolondozz! Én nem hazudok soha!

A detektív a hátsó szoba padlójáról apró ezüstdarabkákat kapart fel a körmével. A tenyerébe szedegette és a jogász orra elé tartotta.

— Látod? Nézd meg jól! Ez az ezüst!

Peterszky Milán meredt szemekkel bámult maga elé s mintha álmodna, úgy beszélgetett:

— Ezüsbánya . . . medika . . . megszökés . . . eltűnés . . . Mintha engemet becsaptak volna? Te lánckapcsolgató, mutasd azt az ezüstöt!

Püspöki az asztalra rakta a pici ezüstdarabkákat. Ott csillogtak szépen, fehéren, fényesen és a jogász csak bámult. Föl-föl nézett. Le-le nézett. Püspöki figyelte az eredeti, régi bácskai lumpot.

— Ez is egy szintanulmány! — jegyzi meg a detektív.

— Igen. Igazad van. Tegnap még tiszta piros színekből állott a Pirosfürdő terve s ma nézd! Ezüst vonalak, ezüst oszlopfejek vannak rajta. A medika rajzolta rá.

— És csakugyan nem jött vissza Domokos? — kérdi Püspöki.

— Nem láttam! Ugy-e, Rebi néni, maga sem látta?

Rebi néni megrezzent a neve említésénél s megkérdezte:

— Kit nem láttam, lelkem?

— Darkó Domokost!

— Tegnap tarisznyáltam be néki. Van egy hétre valója. Nem is szokott hamarabb visszajönni.

— Hát máskor is eljárt a hegyekbe? — kérdezte a detektív.

— Minden vakációját az erdőkön töltötte. Az a mulatsága. . .

Milán és Püspöki összenéztek.

— Többet tudunk ezzel is, — mondja Milán.

— De meg kellett érkeznie! — erősíti a detektív. — Itt a nyom. Az ezüst törmelékkő. . .

— Domokos nem jött vissza. No, arról meg fogsz győződni. Hiszen én nem tagadnám előtted! Nincs okom rá!

— Tudom, tudom — nyugtatta meg Püspöki —, de az is lehet, hogy ittál és nem láttad.

— Akkor is látta a gyerek! — sugja a jogász. — Ennél tapogass, mert nem bácskai, nem ivóféle.

A detektív ismét a gyereket fogta elő. De hasztalan. Domokosról nem tud, nem látta visszajönni. Nem is szokott ilyen hamar. Püspöki még megvárta a csendörök jelentését. Semmi nyom. A szintanulmányokat összezsomagolták. Ezeket fölvitte a fővárosba, hátha kijön belőle még valami? Estig szimatoltak, kerestek, nyomoztak, de hasztalan.

Jegyzőkönyvet vett fel és hátrahagyta a csendöröknek, ha a banda bármely tagja a kezükbe kerül, őrizetbe venni és távirati uton jelenteni Budapestre.

Püspöki egy politikai bandát sejtett még mindig a rajongókban. Nyomozásukat föltétlen szűkegesnek tartotta a teljes kiderítésig. Milán a detektív társaságában utazott vissza Budapestre.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Komám a doktor.

Rebi nénit naponta látogatták a csendörök. Még a házatáját is őrizték éjjel-nappal. De a kedves nénit ez a megrázkodás lekapta a lábáról. Negyedik napon szekérre tették és levitték az orvoshoz Barótra. Zsiga bácsi, a szomszéd szekeres, igen pompás zsupülést csinált a szekereére, hogy ne rázza a beteget. Milán ötezer koronát hagyott neki. És kezet csókolt, amikor elment, azzal biztatva a kedves székely asszonyt, hogy találkoznak még. Eljön hozzájuk egyszer... Jobb időkben...

A szalmaülésees szekér Barótra indult, de a Rebi néni kívánságára Nagyajtára is lerándultak Benedek doktorhoz. Inkább bizott Rebi néni a Benedek doktorban, mert ennek az édesapja baróti. A doktor is ott született s mindig komások voltak a kedves édesapjával, Benedek ügyvéddel Baróton.

Mikor megállottak Nagyajtán a doktor lakása előtt a piactéren, Rebi néni azt mondá Zsiga bának, a szekeresnek:

— Én immáron bévánszorgok a komámhoz,

a doktorhoz. Kend édes Zsiga szomszéd itt a Pozdorja-utcán menjen le s a kerítés mellett étessen. Közbe szóljon be az utcával szemben abba a kőházba Darkó uramékhoz s mondja, hogy Rebi néni a doktor kománál van. Beteg...

— Úgy lesz szomszédasszony. Isten segitse!...

Rebi néni elmondotta az ijedtségét, a betegsége okozóját. Benedek doktor megértette a komám-asszony baját. Rendelt orvosságot, de inkább a biztató szavakat adogatta a betegnek. Délben már Darkóéknál vala Rebi néni. Darkó urammal hátra mentek a kertbe s ott mondogatta el csendesen az eseményeket:

— Domokos felpakkolt. Tettem bé neki hét pogácsát. Fél kenyeret. Sót. Szalonnát. Úgy ment az erdőre, ahogy szokott. A detektív őt is kereste... Úgy megijedtem, hogy sohasem leszek jobban...

— Most ilyen világ van, Viziné asszony — vigasztalja Darkó uram. — De bírjuk, hiszen székelek vagyunk...

— Domokossal nem beszélhetnék? — kérdezi bizalmasan Rebi néni; mintha tudná, hogy azóta elfogyott a tarisznya tartalma s haza kényszerült a szülőkhöz.

— Mi járatban kívánna szólni? — kérdezte lassan Darkó gazda.

— Az ő bajában, az ő ügyében, hogy ne fáradjon hiába...

— Úgy?!...

— Igen, mert esztendőök óta keres-kutat s már most hiába lenne a fáradsága...

Darkó uram kis létrát támasztott a törekes odor elé a csűrben. Felállt a második létrafogra s betekintett.

— Alszol-e Domi? . . .

— Tessék édes apám!

— Rebi néni akar veled beszélni...

— Lépjen fel ide az odor szélére...

A gyönge Rebi néni a kislétrán felment a leült a boronára. Domokos köszönt:

— Csókolom a kezit Rebi néni. Ne nehezteljen, hogy ide fárasztom, de fáradt vagyok.

— Én pedig beteg vagyok, édes fiam. A pesti detektív a csendörökkel törtetett bé hozzánk s úgy megijedtem, hogy soha jobban nem leszek...

— Elvitték Ferit?

— Dehogyan vitték! Hárman eltűntek, mintha elsüllyedtek volna a föld alá s csak a jogász maradt a házba.

— Ki volt a harmadik?

— Hát Juhász Gyuri...

— Ejnye, be különös eset!?!...

— Megláncolták Milánt is, de aztán a valla-tásnál elengedték. Visszament Budapestre a detektívvel, de nem fogta el, nem kísérte, hiszen semmit sem tudott semmiről...

— Bolond az a detektív?...

— Nem tudom én, édes gyermekem. Csak azért jöttem, hogy te ne fáradj hiába. A detektív a hátsó házban (hátsó szoba) a pádimentumon

igazi ezüst ködarabocskákat talált. Fel is szedte. Csak ezt akartam neked tudtul adni Domokos fiam...

— Ezüst ködarabokat? ...

— Tiszta ezüstöt, édes fiam, — mondja Rebi néni.

— Aztán ki hullathatta el ott?

— Igazán nem tudom, édes gyermekem. De nem járt ott más, csak ők valának. A fiam s a vendégek...

— Senki más?

— Senki — senki!... A kert felé, az ablakon szöktek ki mind a hárman s olyan hirtelen, hogy nyomát se lelték meg egyiknek sem... Igaz: a bácskaitól elvittek százezer koronát, de azt mondotta, hogy nem bánja, megérte a mulatság...

— Az a jogász derék fiú!... Különben is fogadást nyertünk tőle s a költséget ő fizeti.

— Kezet csókolt, s úgy vigasztalt, amikor elment...

Domokos elgondolkozott...

— Már én elvégezém a dolgom, édes fiam. Tégy, amit akarsz, de felénk ne jársz, mert a zsandárok leselekednek. Istennek ajánlak Domokos fiam!...

— Csókolom a kezét Rebi néni. Köszönöm a jóságát, fáradságát...

— Tiszta jó szívvel Domikám... — és lejött a létrán a néni. Hátrament a kerten s a harmadik telekszélen benyúló utcaszoroson jött ki a szekerehez, hogy ne lássák Darkótól kijönni, ha bemenni látták is.

A szekérrel feljöttek a patikába. Ott a süket patikárussal elkészítették az orvosságot. Addig az „Aranyliliom” fogadóban megebédelték a Zsiga szomszédal. Kora délutánra otthon voltak Bibarcfalván az orvoslátogatásból. A csendőrök figyeltek, de nem igen értették a dolgokat, mert új emberek voltak.

Darkó Domokosnak egymást kergették a gondolatok az agyában. Tehát feltalálták a középajtai Benkő József közel kétszáz évek óta rejtélybe burkolt ezüstbányáját?... Ezüst darabkák hullottak *ki a padlóra?!...* A detektív megtalálta. Milán nem tud róla... Őt ott is hagyták, amikor menekültek. Nem hívták... De Rebi néni sem tud róla?... Vajon ki talált rá?...

No, azt majd megtudja a medikától Budapesten. Neki már itt nincs több keresni valója. Felkészült, hogy átszökik a határvonalon, vissza Pestre. Ez alkalommal szorult a helyzet. A legvégső, de biztos fogást csinálja meg. A testvérbátyja vasutas ruhájában, az ő irataival szökik át. Aztán visszaküldi a ruhát postán...

És úgy tett Demekos.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Az örök kertész.

Budapest hetedik kerületében, kint a Zuglóban, a kertésztelepek között van a Havelka György kertészete. Az öreg Havelka a gyakorlat embere negyven esztendőök óta. A fia már főiskolát végzett kertész, aki három évig külföldön járt. Majd itthon a kertészeti intézetben tanítani is segített, de nem találta meg eszméihez a vállalkozó szellemet, a segítséget az állami kertészbábák között. Ezelőtt két évvel, a forradalom és háborús összeomlás idején hozta össze a véletlen Petykó Margittal és társaságával. De ritkán jött be a medikához. Lekötötte minden idejét a kertészeti kísérletek sokasága. Másfél év óta a tengerparton kísérletezett, az Adria kék vize fölött. Sziklakerítések mellett, Portoréban (Krajlovica) bérelt egy darab sziklaoldalt. Cirkvenicán is volt egy kertészete. Ott lapályon, itt Portoréban köves oldalon folytatta a kísérleteit. Célja az volt, hogy *az Alföld kertészetének a tengerpart legyen a palánta-ágya*. Ezzel a termeléssel remélte meghódítani Közép-Európa városait.

A Gellértbarlangi találkozóra se ment el. Ettől számítva a tizedik napon vendégei érkeztek a kertésznek. Azonnal fölismerte őket. Petykó Margit jött a szindoktorral és a szobrásszal. Hátra jöttek az üvegházba Havelkához.

— Csókolom a kezeit drága medika! — jött vendégei elé a kertész. — Milyen ritka szerencse?..

— Szervusz Havelka! — szólt kezét nyujtva Margit...

— Szervusz! szervusz! — és kezét fogtak Vizi, meg Juhász is.

Vizi minijárt a tárgyra tért. A medika még beszélt, dicsérte a virágokat. A szindoktor karonfogta Havelkát és hátravezette a zöldségek közé.

— Nagy baj van, testvér. Szerencsés sikerrel jártunk Erdélyben. Megvan minden, de Püspöki dektív a sarkunkban van. Nem félünk, hiszen nem követtünk el semmi üldözendő cselekményt, de nincs időnk. Ránk szakadtak a cselekvés napjai. Nem akarunk időt vesztegetni. Hozzád jöttünk tovább folytatni a cselekvést, a nemzet mentési ügyét tudományos alapon.

— Rendelkezzetek, parancsoljatok velem!

— Csak kérünk, testvér. Vigyél le, mint kertészeidet, mint munkásaidat a tengerpartra, hogy itt is, ott is bevégezzük a mentési munka kertészeti alapozását.

— Lemenjünk Fiuméba?

— A tengerpartra menjünk, hiszen nincs neked Fiumében telepedés?...!

— Nincs. Nem is megyünk Fiuméba, ha nem

akarjátok, hanem Selicénél leszállunk s gyalog jutunk le Cirkvenicára.

— Jön velünk Margit, Gyuri, én és te. Utleve-
lünk van. Bécs felé megyünk. Csak franciául beszél-
lünk a határon való kijutásig. Hiszen úgy tudom,
ez a nyelv neked sem nehéz.

— Három évig csak franciául beszéltem oda-
kint, Páris környékén.

— Ejnye be jó! A költségeket Gyuri fizeti.

— Gyuri?

— Igen. Juhász Gyuri!

— Rendben van, de a tengerparton, a Kvar-
neróban az én vendégeim lesztek.

— Dolgozni fogunk és pedig sokat.

— Munka? az lesz bőségesen, — nyugtatja
meg a kertész.

— Az indulás minél előbb legyen, mert kelle-
metlen itt a fővárosban bujkálni.

— Nálam kellemes helyetek van. Itt a virág-
házak mellett három külön szobácska. Akár egy
hétig ellehettek.

— Köszönöm Havelka, de mielőbb utazunk.
Talán megelöztük Püspökit. Hamarabb jöttünk
vissza, mint ő. Most aztán rendben vagyunk. Ker-
tész munkás-igazolványról te gondoskodik. Arra
odakinn lesz szükség az Adria partján.

— Rendben lesz még ma, — nyugtatta meg
a kertész a szindoktort. Aztán visszajöttek a tár-
sasághoz.

— Mindent elintéztem! — szólt a medikához
Vizi doktor. — Holnapután az Adria partján gyom-
lálunk, tüzdelünk, kapálunk...

— Édes Havelkám, most téged búsítunk, de lesznek szebb napok is, — biztatta Margit.

— Öröm, hogy itt vagytok végre nálam.

— Mert ide szorultatok! mondjad bátran!... — biztatta a kertészt a medika.

— Annál kedvesebb, hogy bajainkon segíthetünk. És ebben a segítségben nekem is rész jutott. Hiszen ezideig keveset tettem.

— Igen sokat! — jegyzi meg Gyuri. — Egyedül csak én nem tudtam felmutatni az eszménél egyebet.

— A Gellért oroszlánja gyönyörű tervezet. Csoda szép eszme, — mondja Margit.

— Koronája összes terveinknek, — jegyzi meg Havelka.

— És nincs hozzákötve kísérletek balsikereihez! — teszi hozzá a szindoktor.

A kertész pompás karosszékekbe leülteti vendégeit a virágház közepére. Körülöttük illat és színpompa...

— Mintha álmodnánk!? Ugy-e Gyuri, csak egy álom?...

— De szép álom...

— Te Gyuri druszám, én még nem hallottam a Gellért oroszlán tervét. Ha nem terhelnélek?...

— Halljuk, halljuk! — biztatják a kevés beszédű szobrászt.

— Ha úgy tetszik, bemutatom, de nagy papirkarton, vagy asztallap és kréta szükséges, különben a méreteket nem élvezhetitek. Az ilyen monu-

mentális alkotásban a tömeghatás a cél és másodszor jön tekintetbe a szobrászat.

Havelka fekete táblát és krétát hozott elő a szerszámos kamrából. Még akkor használta ezt, amikor a kertészeti tanintézetben előadott. Azóta pihen.

Juhász Gyuri gyorsan rajzolt. Először az alapvonalakat adta. Egyik oldala az Erzsébet-híd, a másik a Ferenc József-híd. Középen a Gellért-hegy rézsutosan a Duna felé hajló kúpjával. Erre rajzolta a pihenő oroszánt a szobrász. Méreteit jegyzi. A Gellért-hegy 235 méter a tenger színe fölött. A Dunától a kúpjáig 140. Erre jön rá a 85 méter magas és 300 méter hosszú oroszán, fekvő alak. Fejét emelve, lenéz az Alföld felé.

A kréta mozog. Vonalak mellé vonalak sorakoznak. Minden mozdulatnál látszik a gyakorlat. Ezt már többször rajzolta föl Juhász Gyuri. Az összhang a hegy és az oroszán teste között pompás. Az arányok a legkellemesebbek.

— Ez volna a nemzet megtestesített szobra. Ezeréves multunk méltó kifejezője, — magyarázza Gyuri. — Az emlékmű azonban nem holmi szoborcícomát, külsőséget szolgál, hanem kielégíti emlékmúzeumunk elhelyezését. A talpazat és maga a hatalmas oroszánalak vasbetonból készül. Méreteit jellemzi az, hogy szájában óriás vendéglőhelyiség lesz. Két szemürege mulató-kioszk részére alkalmas. Belsejében alól hatalmas, többemeletes borpincék. Hegyszintjén, tehát a Gellérthegy csúcsmagasságában tágas múzeumhelyiségek, színház, tánctermekek, hangversenytermek, mind-mind tűzbiztos anyagból,

padlózata aszbesztből, butorzata alumíniumból. Egy-
szóval a lehető legcsekélyebb gyúlékony anyagok,
hogy tűzvész keletkezése kizárt dolog legyen.

Az oroszán hatalmas szájában óriásméretű,
gőztűlök-rendszerű orgonamű állítandó fel, amelyen
minden este magyar-kuruc dalok volnának hallha-
tók. A gőz dudahangja csendes időben közel két-
száz kilométerre hallatszana le az Alföldre. Az em-
lékműbe villanyos siklójárat bonyolítaná le a for-
galmat, folytonosan járó rendszerrel. Az oroszán
oldalain folyosók, kilátók húzódnának körül, a lá-
togatók kényelmére. Az építmény mellett sétányok,
diszkertek. Méreteiben ilyen nagy emlékműve nincs
Európának és ezt a főváros szerencsés fekvésének
köszönhetjük. A Gellérthegy sziklái tetszetős talpa-
zatot képeznek a nagyszabású emlékműnek. A szik-
lát megbolygatni nem szabad. Egyes részeit kiegé-
szíteni, a sziklák letöredezését megakadályozni vas-
beton-cement aláépítéssel föltétlenül szükséges.

Juhász Gyuri elhallgatott. Ott vala a táblán
a gellérthegyi oroszán képe. Elbűvölte a hallgatóit.
Nem is bírtak rá megjegyzést tenni, csak Havelka,
a kertész, szólott nagysokára:

— A kertészetnek több teret kellene juttatni
rajta.

— Az örök kertész! — jegyzi meg Margit. —
Te, Havelka! Te még a Szent István-bazilikára is
üvegházat tennél a kupolába!

— És nem lenne szebb, színpompásabb, mint
az az üvegfestészet. Ez igazi mennyország! Hát
nézz most is magad körül.

— Igaz, hogy gyönyörű! — mondja a medika.

— Pompás, paradicsomkerti élet a kertészé — szól a szindoktor, — valóban a kertész az örök beszélő, aki a természettel beszél.

— Csakhogy a monumentális, nagy szobrot s annak a tömeghatását nem szabad virágcserepekkel szétbontani, — magyarázza a szobrász. — Nézd, druszám! Itt a talpazat körül az egész térség csupa út, sétány, virággal spékelt terület. A Gellérthegy oldalát is tetszésed szerint telerakhatod sziklarózsával, folyondárokkal s mindennel, ami odaillik.

— No, no! Hát tele is rakom. Az lenne az igazi, ha a meleg forrás vizével fűthetném ott az üvegházakat egész hosszában a Gellérthegy alján.

— Mondottam, hogy ő az örök kertész! — jegyzi meg Margit. — Te, Havelka, hogy állsz a te eszméddel? . . . Mit csináltál?

— Hm, hm! Hm, hm! Csak háboru ne volna soha a világon s ha már béke van, miért nincs inkább háboru! Ugyis mindegy. Nem közlekedik a vonat az Adriával akadálytalanul. Az én eszmémhez rendes vasuti közlekedés szükséges. Budapest—Fiume 12 óra és vissza ugyanannyi. . . A többi kész! . . .

— „*Álom, álom, édes álom!* . . . “ — dalolja a medika.

— Én bízom benne hogy meglesz! Különben kihál a Quarnero forgalma, elpusztul Fiume kereskedelme és ott senyved minden élettelenül a tengerparton. Én bízom benne. Készülök rá, minden kellemékről gondoskodom, hogy a közvetlen forgalom megindulása esetén hetek alatt üzembe állithassam Magyarország kertészetének ingyenes melegágyát.

Most pedig, barátaim, tessék a szomszéd üvegházba átfáradni. Vár az uzsonna!

Elöl megy a medika. Utána a rajongók. Az ajtóban megállott Petykó Margit. Elbűvölte az, amit látott. Valóságos paradicsom, melyet az örök tavasz lakói élveznek az egyenlítő alatt, a tenger által körülmosott csendes szigeteken. A növényvilág csodái adtak itt találkozót egymásnak.

— Hát mi ez?! — kérdezi meghiúsultan Margit.

— Az ország kishővény muzeuma — mondja Vizi doktor —, ilyet nem mutathat be más, csak az örök kertész! Te, Havelka György! Ha tégedet az ország királyi székébe emelnének, még ott is — kertész lennél!

— Még a királyt is emeli az, ha tud kertészkedni. A híres török császárok majdnem mind kertészkedtek, kertészettel töltötték el szabad idejüket, — beszélt Havelka.

— No, de ilyet? — csodálkozott a szobrász. — Hány fajta kaktuszod van, Gyuri druzsám?

— A kaktuszok világát negyvenkét különböző fajta képviseli nálam. — És rendre magyarázta a csodás növényvilág különlegességeit. Beszélt Havelka, mint a világjáró tudósok, akik előtt nyitott könyv a Föld összes rejtelve. Az uzsonna elhűlt. Újra melegítették, de Havelka, az örök kertész, szavait akarták hallani erről a növényvilági igaz kincsgyűjteményről. A kérdések árja, a feleletek özöne. Észre sem vették, hogy este lett, hogy a villanykörtek terjesztenek izzó fényt a csoda-üvegházban. Végre asztalhoz ültek, de előbb szent fogadást tett

Juhász Gyuri, hogy a Gellérthegy oldalába melegvizzel fűtött növénymuzeumot rendeznek be, amelyhez hasonló nem lesz több a világon!

— Barátocskám, a növénymuzeum nem jövedelmez. Ez csak kedvtelés, gyönyörködtetés. Ebből nem élünk meg, ettől csak koldus lesz a magyar nemzet. Tudjátok, olyan a növénymuzeum, mint a menyasszony ujján a jegygyűrű, csak jelképe az eseményeknek, de nem irányítója, mert a jegygyűrű még nem esküvő . . . Azt le lehet huzni. Az igazi alapzata a kertészetnek az, amit én terveztem, amit megvalósítani akarok és azt életcéloomul kitűztem. „Zöldségtermesztésben a mi kanadánföldű Magyarországonkon egy hónappal megelőzni a középeurópai idénypiacokat!” Ez biztosítja a magyar nemzet újabb ezer esztendejét! Most pedig az uzsonna-vacsora összeolvadt. Foglaljatok helyet!

Meseszerű virágözönben. Bódító illatárban, de amely nem bánthatja az emberi szervezetet, mivel az ég felé szabad az út, felnyitak az üvegfedélrészek és friss levegő tolult befelé a pompás növényekre, — ott ült a társaság. Alig ettek, alig kívánták a kellemes ízű ételeket. A meleg éghajlat életét érzik . . . Keveset enni, örök tavaszban, örök nyárban élni . . .

A medika alig beszél valamit. A rajongók mind elmerülnek a növénykultúra csodáin és azok hatása alatt állanak.

— Holnapután folytatom Portoróban! — mondotta Havelka s jóétvágyat kívánt vendégeinek.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A növényélet Marconija.

A zuglói bűvös üvegházak társasága negyedik napon, kerülő utak felhasználása által és sok határvizsgálati bosszantgatás árán, de mégis eljutott a tengerpartra. Fiumében bevásároltak, ami a legszükségesebb. Aztán áthajóztak a közeli Portoréba, amelynek Krajlovica most a hivatalos neve. A horvátok és a szerbek nem szívelik az olasz helyneveket. A szép hangzásra, a helynév kellemes csengésü kiejtésére nem gondolnak a szlávok soha.

A portorói hajóállomáson kiszálltak. Elöl jött a medika, utána a szindoktor, majd a szobrász és végül a kertész. Ott mindjárt a hajóállomással szemben, a sarkon van egy kis vendéglő. Dehogy mennek tovább. Ott megebédelnek, hiszen délre jár az idő. A vendéglő elé telepednek le az asztalok mellé. Meg sem melegegett a szék, ott a rendőr...

Igazolásra szólítja fel őket.

Franciául beszélnek. A jugoszláv Andris elröstelkedik, de Havelka horvátul szólítja meg régi ismerősét. Jó pajtások, kedves barátik. Ugy elga-

gyognak horvátul, hogy a rendőri vizsgálatot el is felejtik.

— Szervusz bratyikám! — szólítja meg Havelka.

— Szervusz bratyí!... — felel illő komolysággal a rendőr.

— Te, bratyim, ezekkel csinján bánj. Külföldi tudósok.

— Ahá, politikusok...

— Nem azok bratyikám. Tudós orvosok. Nővényvizsgálók, virágrágók, falevélkérődzők, csillagolvasók...

— Nahát!? — és kacagnak egymás kezét szorongatva.

— Madám! — szól franciául a medikához Havelka, — a bácsi is ebédelni fog.

— Jó, jó, rendben van! — és a fejével is int a medika, tudva, hogy a horvát testvér nem érti a francia szavakat, hát az intést csak megérti, mert az nemzetközi.

A rendőr bratyí boldog. A doktorica neki is rendelt, amit kíván. Szíves, jóleső tudomásul veszi és szalutál.

— Ne olyan gyorsan! — szól franciául Margit.

— Allj! — reccsent rá horvátul Havelka, — állj bratyí, mert a doktorica mond még valamit!

A bratyí rendőr, az osztrák hadseregéből örökölt hatalmas haptákba vágja egész hosszú, lomha testét. Margit hahotázni szeretne a pompás jelene-
ten, de megtartotta művelt francia voltát...

— Több napig időzünk itt. Talán hetekig. Legyen gondja ránk!

Havelka megmagyarázza a bratyinak, hogy a doktoricák több napig, talán hetekig tanulmányoznak itt, kéri, hogy legyen éber gondja rájuk!

— Szolgálatára doktorica! — és szalutál, miként egy bezupált osztrák őrmester szokott. Havelka vele megy a söntésbe, még beszél pár bizalmas szót vele, itálról is gondoskodik, aztán visszajön a társasághoz.

— Itthon vagyunk. Nem hiába, hogy a horvát nemzet testvér nemzet velünk. Hamar és könnyen megértjük egymást.

Ezt Havelka mondotta. Vizi doktor pedig ráhagyta. Juhász ritkán beszél. A medika a kék tengert nézte, mely előtte ötven lépésnyire pompázik az emberi képzelet összes kék és zöld színeiben váltakozva... Portorénál nagyon szép a sziklák közé beszorult tenger színe.

A sziklaoldalon körakások hosszú kigyózó vonala. Ugy látszik, mintha valami kölépcső volna a tengerből feljáró emberóriások részére. A társaság elindult ebéd után a sziklaoldal felé. Havelka elől ment és magyarázott, beszélt. Itthon érezte magát az örök tavasz hazájában, ahol századok telnek el anélkül, hogy megfagyna a növényzet télen.

— A Karszt a világ őserdeje volt — magyarázta Havelka, — de a velencei köztársaság önző hatalmasai kopár sziklává tették. Az erdőletarolás,

a rabló erdőgazdászok országokat tehet koldussá, népeket szerencsétlenné. A Karszton a velencei uralom átkos keze után csak várafalakkal védett növényvilág virul. Ezek a méteres magasságu körkások, egy sarjadzó kultúra melegágyai. A tengervidéki romboló szelek, orkánok ellen nincs magasabb növényzet, mely védelmezze a törpéket, hanem az emberi kéz épít sziklaváracsokat, kis kökerítéses oázisokat a karsztok kötengerébe.

Nézik a növényzetet. Havelka magyaráz:

— Ez itt szőlő. Lugasrendszerű, futó szőlőfajták. Szinte művelés nélkül terem. Évről-évre bőséges termést ad és a legcsekélyebb gondozást, trágyázást meghálálja. Évszázadok kertész munkája szükséges a sziklák belombosításához. Itt a nép szorgalmas. Főleg az asszony népség fáradhatatlan. A férfiak hajósok, távoljáró emberek, de a nők igazi odaadással, csendes, türelmes munkával vezekelnek a velencei kultur-kalózok barbársága miatt. De kezdem a növényvilágot bemutatni — folytatja Havelka csendesen, amint a sziklás úton fölfelé haladtak a kökerítéses műkertek között.

— Saláta terem egész esztendőben. Tehát télen is virul ez a pompás zöldtáplálékunk, melynek 2 százaléknyi a növényi zsirtartalma. Ezért olyan nagy a tápláló értéke a salátának. A káposztafélék csak az aljban teremnek meg. Azoknak bőséges trágya és sok víz szükséges a virulásukhoz... No, de nem untatlak, édeseim. Ti nem kertészembelek vagytok!

— De szívesen és hálásan hallgatjuk az örök-
kertészt! — mondja Margit.

— Folytasd, Havelka! — biztatja Vizi doktor.

— Nem, nem! Unalmas nem akarok lenni!...

— Dehogy, dehogy!

— Sokat nem beszélek, hanem a javát veszem
ki a két termőév tapasztalatainak — folytatja Ha-
velka. — Mindjárt az én kertészetemnél leszünk.
Odébb van a völgyön át, a délnyugati oldalon, tel-
jesen védve a szélről. Ez az ösvényféle Bukariba
vezet. Gyönyörű fekvésű kikötőhely, teljesen szik-
lák között. A tervem az, hogy ott létesítsem a leg-
korábbi palánta-nevelést. Vasut lesz a tengerpart-ra.
Motoros tutajra szalad be a vasuti kocsis és Fiu-
méig vízen viszi át a palánta rakományt. Ott a
gyorsvonal után kapcsolják este hét órára, azaz
tizenkilencre és reggel hétkor Budapesten széthord-
ják a kertészetek.

— Igen! — helyesel a medika, — a gyorsvo-
nal útja Fiume—Budapest 12 óra.

— Ugyanigy gondolom Cirkvenicában is,
csak hogy ott már nagyobb területen, legalább száz
holdon nőne a korai palánta.

— Kibirja a hosszú utat? — kérdi a szín-
doktor.

— A hűvösön tartott fiatal növény még ne-
gyednap is palántálható kora tavasszal, mert az
idő hűvös a magyar kanaánon.

— Mikor kezdődik a szállítás?

— Az időjárás sokat határoz, de csak az el-

tolódásban. A káposztaféléket ujév napján vetjük itt el szabad földben. Február végére, március első harmadára gyönyörű palántáink nőnek. Már ki-próbáltam az átvitelt postacsomagban. Jánosnapi káposzta, üveg-karaláb, korai kel, virágkel, bimbós-kel és az összes salátafélék fagyállók. Két-három fokos hazai fagyot baj nélkül kiállanak, mert itt is hűvösek az éjjelek. A szabadföldben nevelt palánta minden előnyét hasznunkra fordíthatjuk a tenger-melléki palántaneveléssel. A melegágyi, üvegházi palánta, amit otthon nevelünk, mind kényes, érzékeny. Hiába az üvegfedél fölnyitása napos időben! Hiába a szellőztetés! Az üvegházi, a melegágyi növény megsínyli a szabadföldi kiültetést. Itt a természetnyújtotta előnyöket használjuk ki a tengerparti palántaneveléssel. A talajból a növényt, talaj nélkül, országokon átviszem!

— A növényélet Marconija! — jegyzi meg Juhász Gyuri. — Druszám! Te még az ország ketszerkettőjében fogsz döntést csinálni! Mert én számolok, mindig számolok, hanem ezt a kertészeti Marconi-megoldást teljes egészében képtelen vagyok számokba foglalni.

— Igazad van, Gyuri! — mondja Havelka. — Én foglalkozom vele elméletben és gyakorlatban hatodik éve, de meghatározni a lehetőségeket számokban nem tudom. A mostani, romlott pénzviszonyok szerint már az első esztendő tizmilliárd korona külföldi, bevételt közelít meg. A következő évek ennek kétszeresét eredményezhetik. Mert a szabadföldi zöldséggel a három-négyheti időnyelöny ki-

számíthatatlan valami. Csak gondolj a gyümölcs-
piacra, ahol mult évben is kétszáz és száz korona
volt a legelső cseresznye kilója, amit később hu-
szért árultak sokkal zamatosabb, érett minőségben.
Ez magában kétezer százalék árkülönbség egy
kényszerérlelt cseresznyénél. A mi zöldségünk, iga-
zi, zamatos, nem kényszerhajtás eredménye.

— A Marconi-tudomány növényi vívmánya!

— jegyzi meg ismét Juhász, míg Vizi és Margit
gondolatokba merülve, csak helyeslőleg bólintanak.

— Ami erőltetett, az nem lehet sokátartó még
a növénytermesztésben sem. A mi piacainkon az
az olasz tultrágyázott, korai zöldség jeient meg
tavasszal. De annak nincs zamata, csak trágyaíze
és a szakácsi művészet összes tudománya arra össz-
pontosul, hogy az olasz korai kelvirágnak és más
zöld eledelnek elkészítés előtt elvegye a trágya-
ízét . . .

— Ez igaz. Tapasztaltam — mondja a me-
dika.

— A mi korai nevelésünkön ez a sajátos hát-
rány nem lesz meg. A palántanevelés természetes,
szabadföldi. A mi növénynevelésünk a magyar föld
kanaánján fog történni friss trágyázás és hajtás
nélkül. Kora tavasszal még az öntözés is alig szük-
séges, csupán száraz szelek tehetik szükségessé az
előntést. No, de röviden végezek. A zöldség termé-
szetes koraivá tételére minden zöldségfajtaival ki-
sérleteztem. Örömmel mondhatom, hogy az innen
átvitt petrezselyem, murok, zeller és pesztinák pa-
lántázása még a legteljesebb sikert adta. Budapest

környékén, tengerparti gyökérpalántákból május elsejére gyönyörű termést értem el szabadföldön. Itt november végén történt a vetés, magelőáztatás nélkül, tehát a legegyszerűbb, a legtermészetesebb módon . . .

— És a nem fagyálló növények? — érdeklik a medika.

— Még azoknál is kétheti koraiság biztosítható, a melegágy, az üvegfedés költségeinek megtakarítása mellett. A paradicsom június első felében pirult a zuglói kertemben. Itt nőtt a palántája Cirkvenicán és harmadnap került a bimbós, szép palántája hazai földre.

— Ismét csodavilágot járunk! — mondja a medika. — Szegény ország, milyen gazdag vagy, de nem tudsz róla!

Közben odaérkeztek a Havelka kertje elé. Kövekből rakott kerítés. Rajta nyílás, kapu nélkül. Az udvaron fölfelé mennek a lakásig. Körül-köre lépkednek, míg a ház elé érnek. Közönséges kőből rakott, vakolattal összeragasztott, majdnem vízszintes fedeltű épület, mint a többi. Itt nem lehet magasfedelet rakni, mert elviszi a bóra, a sirokkó és másminemű szélviharok. A cserép is olyan vastag, hogy Budapesten téglának is megjárná. Ezt a sulyos cseréptömeget nem bírja felkapni a szélvihar, ha jól leragasztják habarccsal. Ha lazul a habarcs, bizony repül a téglavastagságú fedőcserép is.

A kert körakások között fekszik. Egy kis szemétféle alkotja a talajt, sok kötörmelékkal vegyesen. A méteresnél is magasabb körakások arra

valók, hogy a csekély talajrészt a szélvész el ne hordja más vidékre. És mégis szép ez a tengerpart. A sziklavölgyekben dúsabb növényzet és fák is élnek. Havelka betessékeli vendégeit, amint a természetes kövekből egymásra rakott lépcsőzetten fölérkeznek. A lakásban horvát nő lakik. Sötét ruhát visel, mint a tengerparti nép általában. Két gyerek van itthon az anyával. A férj matróz valamelyik hajón és távol jár a tengeren. Havelka a részére külön berendezett szobát nyitja föl. Oda vezeti vendégeit. Hiszen csak rövid ideig maradnak itt. A délutáni hajóval Cirkvenicára mennek át.

A kert. Csak a kert érdekli a növényzet Marconiját. És a köhalmazok közé siet ki, hogy megtekintse, viziontlássa kísérleteit. Aztán visszatér.

— Csalhat minden és minden a világon, csupán az édes anyaföld nem csalt meg senkit soha! Ismét nagy eredmények. Juhász Gyurinak igaza volt. Én leszek a növényélet Marconija.

A medika örömtől reszketve rázta meg a kezét Havelkának.

— Mi még bizunk a nemzet boldogulásában!

— Tudásunk és munkánk után! — mondta rá Havelka.

— A szerencse is juttat közbe valamit! — jegyzi meg Vizi doktor.

— Egy gazdag ezüstabánya képében — mondja Margit.

— Domokos célhoz ért? — kérdezi a kertész.

— Nem a földköstolgotó, hanem a szindoktort érte a véletlen szerencse. Mutasd, Vizi! Hadd legyen boldog a káposzta Marconi!

Vizi Ferenc elővonta zsebéből a követ, amelyet azóta se tett le. Átnyújtotta Havelkának.

A kertész csak nézte, nézte s lassan magyarázta:

— Igen gazdag és bőséges ezüsterezet. Alig emlékszem ilyen dús leletre. Mélyen fekszik?

— A talaj színén.

— Területe?

— Ismeretlen. Az összes, amit tudunk róla, az a darab, mely véletlen tört le, aztán beföldeltem a kötömböt, letakartam rejtélyét mások elől.

— Nem találnak rá?

— Ha sejtenék! de olyan közvetlen közelségben senki sem gondolta. Még a földkősolgató sem fogja elhinni. A kutatók, a hivatásos geológusok nem is találták volna meg. Az első feltalálója is középkori Benkő József, egy történész és növénytudós volt, több mint másfélszáz év előtt. Hozzáértő el sem hiszi. Domokos elájul tőle.

A kertész igazi gyönyörűséggel vizsgálta. Aztán visszaadta Vizi doktornak.

— Sokat, nagyon sokat érhet az ezüstbányátok, de a Kvarnero palántanevelése többet ér ennél egynehányszor!

Nemsokára a hajóállomásra siettek. Még a késő délutáni órákban Cirkvenicán sétáltak a medikáék. A molóról bementek a községbe. A „Bedenk“-vendéglő sarkán befordulva, öt perc múlva a Havelka kertésztelepén valának. Még elég világos volt. Megnézhették a kertésztelepet, mely a patak

mellett terült el. Havelka messziről kiáltott a horvát kertészének:

— Van-e tizkilós, Miklós bátya?

— Kisebb alig akad! — kiáltott vissza horvátul a kertész.

A gyönyörű káposztatábla között sétált. Onnan kiáltott be a lakóház felé. De aztán jött is közelebb, hogy üdvözlje a tulajdonost, Havelkát.

— Uram, ezt arannyal fizetik meg itt, csak adjuk el!

— Nem lehet az Miklós bátya, ezt magnak neveltem.

— Két hold? magnak? — csodálkozik az öreg kertész.

— Husz hold is kevés lesz, ha megindul a vonat! . . .

Odaérkezik az öreg Miklós bátya. Havelka megszorongatja a kezét, de az öreg is megrázza ám örömeiben. Nincs nagyobb gyönyörűsége az életnek, mintha a munka sikerrel jár.

Közben előkerülnek a segítőtársak. A Miklós bátya gyermekei, összesen kilencen. Közülök nők, családos emberek. Huszonnégy tagot számlál az öreg horvát kertész családja. Vásári zsivaj keletkezett Havelka körül. Az apróság Gyuri bácsinak nevezte, aki megjött Budapestről. Egy erős nézésű, kékszemű, nyolcéves fiucska csakugyan eléje állt a kertész bácsinak és megkérdezte őszintén:

— Mit hoztál?

Havelka nevetett. Megsimogatta a gyermek kemény koponyáját.

— Semmit! — felelte röviden.

— Az nem igaz! nem igaz! — vágta rá a kis kételkedő.

Havelka mulatott a kis őszinte fiueskán. Aztán előszedte a csomagokat, amelyet Fiumében vásároltak. Volt ott cukorka mindenki részére.

— No, látod?! — mondja a kis erőszakos — én tudtam, hogy Gyuri bácsi, jó bácsi! Miért mondtad, hogy semmit!?

Nevetett a kis követelőn. De Miklós bátya rászólt a gyermekre

— Majd én köszönöm meg!?

Erre kitört a köszöngetés, hálálkodás a gyermekek között.

— Csak aztán veszekedés ne legyen! — figyelmeztette Havelka a boldog kicsinyeket, — mert aki rossz lesz, nem viszem el a királyválasztásra!

Erre a megjegyzésre aztán az egész kertésztelepiek nevettek. A gyermekek rendre mutogatták a cukorkájukat szüléknek, nagyapának, vendégeknek. Teljes volt a boldogság a telepen.

Havelka még végigsétált az öreggel. A vendégek betértek a pompás verandára. Ott beszélgettek, míg a káposzta-Marconi visszatért diadalmas körutjáról.

— Tehát ez a növényélet Marconi-állomásának egyik központja! — mondá Juhász Gyuri. Pedig ő ritkán szokott beszélni.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Ez a mi világunk!

A sziv a legjobb detektív, mert nem mester-ségből, hanem csak érzésből végzi a nyomozást. A cirkvenicai vendégek másnap a Havelka-telepén bámulták a déli világ tengermellék növényóriásait. A kertész magyarázott, beszélt. A kísérői bámulták. Csodás sikerei voltak Havelkának. A szindoktor már elkészült a látványra, hogy a medika homlokon csókolja ezt káposzta-Marconit, de a csók elmaradt. Margit nyughatatlan volt egész délelőtt, de nem bírták megmagyarázni az okát.

Féltizenkettőre járt az idő. A tengerpartra erősen tűzött le a nap. A patak mentén enyhébb vala a levegő, ahol Margiték sétáltak. Egyszer csak háromszoros kakukolást hallott a medika a gyümölcsös kertek felől. Hallgatta és nem szólt, mert sem a szindoktor, sem a szobrász nem vették észre a hangot. Talán csak a füle csengett? — gondoló a medika. De ettől kezdve bizonyos nyughatatlanság szállta meg. Olyan érzése támadt, mintha őt valaki hívna.

Ebéd után ledült, de nem birt pihenni. Egyedül indult el a tengerpartra sétálni. Talán a kellemes tengeri levegő segít ideggyöngeségén. Barátainak sem szólt, csak elsétált a tenger felé. Csodálatos érzés hajtotta, üzte, vezette... Amikor a „Bedenk“-szálloda előtt befordult a tengerpartra vezető utra, ismét hallotta a hármaskörzést.

Csak nem Domokos jött meg? ... ah! hiszen az nem lehet. Nem tudja, hogy merre járunk!

Közben erős lépésekkel jött utána valaki. Ilyen gyorsan nem szoktak itt járni a délutáni sétálók ... Hirtelen hátranézett ...

— Ah!! ...

— Margit?! ... Csakhogy fölhaláltam!

— Milán! ön itt?

— A szívem hozott, a szívem vezetett — mondja a jogász, amint utólrte a medikát és gyorsan megcsókolta a feléje nyújtott kacsókat.

— Csakhogy fölhaláltam, Margit! Édes mindenségem! ...

— Mi nem szoktunk így beszélni! — tiltakozott a medika.

— Megszokjuk, mert nem tehetek mást. Nem bírok a szívemmel. Margit, jöjjön le a tengerpartra, ott elmondok mindent ...

— Mindent? ... Én nem egyedül vagyok itt. Ők is hallják meg, amit mond ... A mi sorsunk közös ...

— A mienk ketten közös, Margit, a tudomány ...

— Ne szólja le a tudományt! — tiltakozott a medika.

— Szép, szép, de nem boldogít a tudomány!

Közben elindultak a tengerparti sétányra. Az emberek itt jönnek-mennek, nem figyelnek senkire, mert fürdőidényben sok az idegen, a vendég.

Petykó Margit utközben összeszedte minden komolyságát. A jogász beszélt. A medika alig válaszolt, de azért ment Peterszky Milánnal a sétány felé, nem birt visszatérni. Ismeretlen valami huzta és belezavart a híres medika önuralmába.

— Három országon keresztül jövök érte, de még tizen is átmennék. Csakhogy újra látom, Margit! . . . és újra kezét csókolt az ő jogászgyerek a cirkvenicai tengerparti sétány egyik padján a medikának.

— Maga nagyon megváltozott! — jegyzi meg Margit.

— Semmi változás, de ezideig titkolnom kellett azt, ami érzek. Ezek a száraz tudósok! . . .

— Ne bántsa a tudományt! Még maga is végzeheti a jogot!

— Minek az? Nincs rá szükségem. Az nem boldogít . . .

— Csak a vagyon, a mód?

— Az sem! Csak egyedül maga boldogithat, Margit . . .

A medika kacagni akart, de nem birt. Ez a megvadult bácskai gyerek oly ördögi hévvel nézett rá, hogy megzavarta a tekintélyét. Mégis szólani kellett, hát beszélt:

— Ezt is meg kell szokni?

— Margit! Én boldoggá teszem! Maga lesz az én mindenségem!

— Receptet kíván?

— Igaz, beteg vagyok, de nem patika kell nekem, hanem a . . .

— Medika! — vágta rá nyugodtan, csendesen Margit.

— Ő legyen az én feleségem, mennyországom, mindenségem! . . .

— Csak ne olyan hevesen! — csitítja a lány.
— Több iskolázottsággal.

— A szívnek nincs iskolája, csak szeret, szeret, szeret . . .

— Erre nem voltam elkészülve, Milán . . .
Majd gondolkozom . . .

— A gondolkozásba belehal a szerelem . . .

— Jól megtanulta a jogot, mondhatom! Ha nem a medika vagyok, már megzavart volna, de így? . . . Paragrafus testvér, csak megfontolva! A medikának országépítő, nemzetmentő feladatai vannak! . . .

— Üres kézzel nem lehet országot menteni!
— jegyzi meg Milán.

— A mi kezünk már nem üres . . .

Milán a tárcájából elvitt százezer koronára gondolt, de nem merte kiejteni a szót. Mászt mondott.

— S ugyan ki adta a vagyont?

— Megvan az ezüstabánya . . . Gazdag ezüst ködarab van a zsebünkben. Csak a szánkat nyitjuk fel és cseng az ezüst.

— Domokos még oda van! . . . — jegyezte meg Milán és elhallgatta a bibarefalvi ezüst szemcséket.

— De az ezüst ködarabot letörtük. Elhoztuk. Majd meglepjük vele a földköstolgot... A leg-gazdagabb ezüsttelep Európában...

— Nincs arra rászorulva Margit, édes min-denségem! Értsen meg! Én százmilliók ura va-gyok, atyám egyetlen gyermeke... A nábob fia... A maga engedelmes báránycájája...

— Már megint medicinát kíván?...

— Nem gyógyít meg engem többé semmi, senki, csak maga...

— De hát mit akar tulajdonképpen?...

— Igérje meg, hogy a feleségem lesz, hogy az üdvösségem lesz!...

Margit erőszakolta a nyugalmat és sikerült is neki.

— Szóval és röviden kifejezve: megkéri a ke-zemet...

— A keze nem elég nekem. Én a szívét ké-rem meg a kezével...

— Minden szerelmes ember ostobaságokat beszél előbb...

— Bármit mondhat Margit, csak szeressen, csak igent mondjon nekem...

— Hát tudja mit Milán! beszéljünk komo-lyan!...

— Figyelek... Parancsoljon!...

— Hogy jött maga ide Cirkvenicára?

— Zomborból, vonattal...

— Kitől tudta meg hollétünket?

— A kertésztől, a Havelka kertészétől...

— Helyes...

- Figyelek édes aranyom...
- Már megint kitör rajta a...
- Szerelem — mondja közbe a jogász.
- Nem! a láz. A jogász-láz.
- De ha szeretem, mit tehetek?...
- Komolyan beszéljünk Milán!
- Értem, de igen nehezemre van...
- A komolyság?...

— Igen, a komolyság. Mert értse meg édes mindenségem, én szeretek, én szenvedek, én örömben táncolni akarok és ehhez nem kell komolyság, csak egy szó: szeretlek!... — suttogja a bácskai ösgyerek.

— Szinpad... — mondja a medika csendesen.

— Az élet, az élet! — beszél Milán. — Mondhat ezer mást, de nekem csak egy szava ad boldogságot... ugy-e szeret Margit?... Ne mondja szóval, csak sugja... Én úgy is megérzem...

— Nagy bohó maga, Milán. Sohase hittem volna. Milyen jó fiú volt eddig és hogy meghomlott!...

— Nem tehetek róla. Kerestem a boldogságot. Megtaláltam és most már az enyém lesz...

— Igazán?

— Érezem, Margit... Ha nem érezném, akkor maga nem volna itt...

— Maga kakukolt háromszor?... — kérdi a medika.

— Na, látja medika? Hiába a tudomány! A szívnek a medika sem parancsolhat. Nekem nem

kell ezüstbánya, csak a maga aranyos szíve ...
Ugy-e szeret, Margit?...

A medika lesütötte sötét szempilláit és hallgatott.

A jogász érezte a győzelmet. Hirtelen kezét csókolt.

— Margit! Köszönöm!...

Aztán elhallgattak mind a ketten. A tudományos medika, meg a könnyelmű jogász. Percek teltek így el. A lány restelt szólani. Milánt csakugyan meghatotta a győzelem. Jó negyedóra múlva a jogász szólalt meg. Csendesen, édesen, szenvedély nélkül mondotta:

— Milyen szép a tenger!... mint az élet...

Margit a tenger felé tekintett. Csakugyan szép volt. Gyönyörű kék és sima...

— Látja édes Margit, nem a tudomány, hanem ez a mi világunk!... — és csendesén idézett egy régi költeményt:

*„Az a világ a világunk,
Amit ketten, együtt látunk,
Mert amit mi már nem látunk,
— Lehet szebb is, lehet jobb is, —
De nem lehet a világunk!”*

Margit hallgatta. Sóhajtott egy picikét s kezét nem vonta ki a Peterszky kezéből. A jogász tovább suttogott:

— Elmegyünk Bácsországba. Összeesket a pap szívünk szerint és boldogok leszünk, mert szeretem... Oh, Margit! Miért nem ismertem meg hamarabb... Mennyi órát fecséreltem el a boldog-

ságomból... Ne tegyen szemrehányást nekem... A többi lány mind egyforma volt és közönséges, mert a barátnőivel akart féltékennyé tenni... Fondorkodott... kicsinyeskedett a női hajszállal. De maga?!... Nem szabad ujságotlani, hogy megkértem a kezét, hogy jegyesek vagyunk... Nem törődik azzal, hogy mit mondanak mások... Oh, Margit! maga egyedüli angyal... Nem is gondolja, hogy mennyit szenvedtem, mert nem tudtam egy szót, egyetlen szempillantást váltani magával arról, amiről akartam: a szívemről... Ne nehezteljen, hogy most ily hevesen viselkedtem a tudós medika előtt, de nem bírom tovább... Maga szeret engemet Margit... Én tudom, érzem... Boldog vagyok... Jött elém a sors rendelése szerint egy mentő angyal, aki a lump, ősi jogászból rendes, szerető férjet csinál... Parancsol nekem és én szót fogadok... Engedelmes Milánja leszek... Csak egyetlen egyet kötök ki, csak egyet kérek tőle...

— Mit?... — kérdi kíváncsian Margit, akiről azt hitte már az ősjogász, hogy nem is Éva lánya...

— Margitom, életem! csak egyet... szeresd az én édes, drága, jó anyámat, akinek én egyetlen kincse vagyok...

A medika kézszorítással válaszolt, nem szóval...

— Köszönöm édes Margit... Boldoggá tettél, drága mindenségem. — És újra elhalmozta a medika kacsóit forró csókokkal az igaz tisztelet és szeretet jeléül. Az ajakát is megcsókolta volna, de

elővigyázó volt. A tudományos nők tulságos önállóan gondolkoznak. Erre még a szerelmes Milának is számítani kell, különben elveszíti örökre, amit már a kezében tart...

Peterszky a mellénye balfelöli felső kis zsebéből rózsaszín selyemdarabból elővonta az aranygyűrűket...

— Maga erre is gondolt? ... — kérdezi csendesen a medika...

— Az igaz szerelem igaz láncszeme a jegygyűrű... elhoztam, hogy ne kételkedjen egy pillanatilag se komoly elhatározásomban... Margit, én fogadom az egyedül való Istenre, aki a világot teremtetten, fenntartja és kormányozza lépteinket, hogy magának és egyedül csak magának élek. Szeretni fogom örökké híven, igazán... Tudom én azt édes mátkám, hogy nehéz a tudományról lemondani a medikának, de a bácskai gyereket, a szilaj lumpot megjavítani, az is tudomány és pedig nagy tudomány... Engedje felhúzni a jegygyűrűt édes mindenségem!...

Margit engedte. Milán óvatosan húzta fel, de érezte a medika, hogy reszket a keze mindkettőjüknek. Azután a leány húzta a jogász ujjára a gyűrűt.

— Legyen a kívánsága szerint...

— A szívem egyetlen vágya szerint, — sugja Milán.

— És most igazán beszéljünk komolyan, édes Milán!...

— Hallgatom, drága aranyom...

— Mi lesz a rajongókkal? ... Mi lesz a hazával? ...

— A rajongók észbe kapnak, vagy tovább rajongnak. Mit bánom én? Nem élhetek másnak, csak egyedül magának...

Margit megszorította viszonzásul a kezét.

— És a haza? A mi hazánk Zombor mellett egy ősi nagy tanyaház... ezer holdak aranykalászos tengere... felette kék égben dalos pacsirta száll fölfelé, dalolva, hálát rebegve a fennivaló Istennek. Lent munkában fáradozó boldog emberek. Gazdagok és szegények vegyesen. A gyermekek serege játszik előttünk és maga összehívja őket édes szavával, meleg süteményekkel vendégeli és megtanítja észrevétlen, játékközben magyarul... A hazáért soha nagyobbat nem tehet, Margit... Csak a szomorú, szép Magyarországon éppen ezeket az igazi hősöket, a hősök-hőseit, a tanítókat nézték a nemzet páriáinak!...

— Az én világom igaz világ lesz... — mondja a medika.

— Tudom, hiszem! a gyermekek szívét édes szóval, bajaikat, fájdalmaikat orvosi tudományával fogja meghódítani...

— Tehát ez a mi világunk?...

— A mi boldogságunk, igaz szerelmünk egymással és a hazával...

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Csak egy láncszem...

Margit soká elmaradott. Havelka ajánlatára érte jöttek, hogy fölkeressék.

— Bizonyára a tengerparti kedves világ ragadta magával!... — mentegeti Juhász Gyuri.

— Vagy a tengeri rák csípte meg, ha közel ment a tengerhez... — jegyezte meg Havelka.

— Utána nézünk. Talán valami baleset is érhetette?...

— Ne aggódj, szobrász barátom! Cirkvenicán nincs vonat, nincs villamos, ritka madár a gépkocsi, a lovak pedig gyöngék és lassan járnak... No, de nézzünk le a tengerpartra!

— Lehet, hogy gavallérja akadt? Mi? ... — beszél a szobrász.

— Itt sok a tüdőbeteg, göthös ember, aki a tengeri, pormentes, sóspárás levegőt élvezi szükségből, de kevés a lovag...

— Mit tudod te? Csak a káposztáid ezreit és a kalarábéki hadseregét ismered!...

— A medika komoly nő. Vele nem babrál ki az udvarlója. Tudományos leány szerelme patika-illatú...

— Ehhez te nem értesz, druszám! ez nem zöldség!...

Havelka meghúzta a szobrász karját.

— Nézz oda a padra!... az se zöldség!...

— Jól látok? — kérdi a szobrász. — Gyuri legyenek, ha nem a medika!... Egy férfi fogja a kezét és beszélgetnek...

— Az imádkozókat és szerelmeseket háborgatni vétek! — jegyzi meg Havelka.

— A tudomány nem ismer szerelmet, tehát nem is háborgatás, ha odamegyünk, hanem kötelesség...

— Gyerünk, de illő távolságban...

A szerelmesek háta mögé kerültek. Fölsírmerte Gyuri a jogászt.

— Ez Peterszky Milán, bácskai gazdag gyerek. Ősjogász... — sugta.

— Margit már az övé — jegyzé meg Havelka.

— Miről gondolsz?

— Az együtvé tarto-zók összesimulnak, összefogódnak, még a növényvilágban is...

— Igaz. Kéz a kézben. Illő távolság. Semmi ölelés... A tudományos szerelem langyos... — beszél a szobrász.

— Majd fölmelegszik. Az az élethivatása, — magyarázza a kertész. — Kerüljünk eléjük. De ne szólítsuk meg.

— Jól van. Gyerünk...

Juhász és Havelka a sétálóok közé vegyültek és ott haladtak el a medika előtt. Margit meglátta és megszólította őket:

— Gyuri! Havelka!...

— Ah! csókolom a kezeit medika! — szól a szobrász.

— Keresésére indultunk! — mondja a kertész.

— Gyurit ismeri, — szól Margit a jogászhoz.
— Bemutatom Havelka György urat, a mi növény Marconinkat!...

— Peterszky Milán jogász vagyok. Petykó Margit jegyese!...

— Ah!... — csodálkoznak és kívánják a sok szerencsét a kedves medikának. De milyen meglepetés! milyen különös!...

— Jogász-fogás! — mondja rá Milán. — A szerelem nem tudomány, hanem örök boldog tűz, mely soha ki nem alszik a földön. Csakhogy ehhez a tudósok nem értenek, nem szakemberek benne.

— Megjön idejére az is, paragrafus testvér! — biztatja Juhász Gyuri, — csak az a szomorú, hogy Margittól már lekéselt az én fellobbbanásom...

— Hiszen maga nem is tudna szerelmes lenni, Gyuri! Csak a Gellérthegy oroszlánját imádja... — mondja kedvesen a medika.

— A szívről mi sohasem beszélünk... De hagyjuk... Üdvözlöm az új jegyespárt!... Több a szerencséd, Milán, mint az eszed!... Igen helyesen cselekedtél!... Legyetek boldogok!...

— No, de ilyet? — beszél a medika. — Még Gyuri is szeretett...

— De nem mertem szólni a többitől...

— Kiktől? — érdeklődik Margit.

— A különbektől, mint én!... Saroldi, a penész doktor, Darkó, a földkóstolgató, Vizi, a szindoktor... mind, mind a medika titkos imádói... No, de erről már kár beszélni... A tudományos rajongók láncszeméből hiányozni fog egy és azzal meg is szűnt a lánc összetartása... Mi szétesünk a medika nélkül...

— Bizonyosan? — kétkedik Margit.

— Egész bizonyosan!... Ezer mozdony sem vontat előre egy vasuti kocsit, ha nem fűtenek benne. A mi melegítő, ösztönző és összetartó tüzünk a medika sötét szempillái alól sugárzott ki. Ugy-e, meglepi, Margit? hogy én beszélek, aki mindig szótlan valék? De igazat mondok. Különben erre úgy is rájön, ha visszagondol a rajongókra. És most harmadszor is kívánom igaz szívből, hogy legyen holdog!...

A medika szemei megteltek könnyekkel. Ez az oroszánfaragó Gyuri keveset beszélt ezelőtt, annál többet mondott most. Egy láncszem a rajongó tudósok kötelékéből...

Havelka meghívta a jegyespárt vacsorára.

— Ott is maradók reggelig nálad, kedves káposzta Marconim és egyedül úgy se megyek a jegyessemmel, hanem elkísér a szobrász Zomborba... Ugy-e Gyuri, megteszed?...

— Készséggel...

— Két tanú kell. A második Vizi doktor lesz...

— Szegény színbába!... — mondja Gyuri.

— No, mi az? — kérdi a medika.

— Annak is megtelik az égszínkék szeme könnyel... De nem fogja megtagadni a szolgáltatást. Bizonyosan eljön Zomborba...

Gyurinak igaza volt. Vizi doktort lepte meg valóban a láncszem elvesztése. A ragyogó kék szemek örök komorságra valának kárhoztatva. A medika korán feküdt le szobájába. Az ifjak soká elbeszélgettek az enyhe tengerparti csillagos ég alatt. Havelka gyönyörű csokrot kötött Margitnak.

Másnap reggel indultak Zombor felé...

TIZENHATODIK FEJEZET.

Mi lesz a hazával?

A budapesti rendőrségen állandóan nagy a forgalom. Ember ember hátán jár-ke, tolong. A Zrínyi-utcai kapun azonban kevesebb a jövő-menő. Itt a detektívek vannak beosztva az emeleteken. A Gellérthegy barlangjának elkerítése óta körülbelül három hónap telt el, amidőn három kocsi állott meg a Zrínyi-utcában. A detektívek héttagú társaságot hoztak. Elöl Püspöki zömök alakja. Aztán egy nő és hat férfi, mind jólöltözött, úri személyek. Püspöki a második emeletre vezette a társaságot és betessékelte a szobába, melyre föl vala írva, hogy: „*Püspöki csoportja.*“

A rajongók csendesen viselkedtek. Hiszen ők voltak. Petykó Margit, a medika, Peterszky Milán, a jogász, Saroldi János vegyész, Piskó Janó János, a Brenza Napoleon, Vizi Ferenc dr., akit azóta felavattak az orvosi karba. Juhász Gyuri, a szobrász és Darkó Domokos, a földkóstolgató... A háboru utáni összeomlás alatt rengeteg polgári embert tartóztattak le. Fel se tűnt ez a hetes csoport, hiszen ötvenet is szoktak kísérgetni.

Püspöki detektív Petykó Margitot szólította elő... A medika csodálatos erélyes hangon kezdte:

— Tiltakozom az előállíttatásom ellen, mint idegen állampolgár! Én, Peterszky Milánné Petykó Margit, férjemmel együtt a Jugoszláv állam polgárai vagyunk! Kérem a követségem védelmét!...

— Csatlakozom feleségem kérelméhez! — mondja rá Peterszky Milán.

— A bizonyítékok? — kérdi a detektív.

— Itt vannak! — szól a jogász és előmutatja az esketési, egybekelési iratokat.

— Gratulálok a frigyhez! — mondja csendesen Püspöki.

Margit és Milán illendően megköszönték.

— Az egybekelés és külföldi állampolgárság nem akadályozhat meg engem abban, hogy ki ne hallgassam. Itt az én jegyzetemben, Petykó Margit a Gellérthegy alján sétálva, fülem hallatára ezeket mondotta a Gellért-barlangról: *„Oda fogunk telepedni. Az lesz a mi tanyánk... Mondhatom, hatalmas tervek. Egész országot hálózna be!... De micsoda banda!?... Minden legény egy-egy kíválság, egy-egy egyéniség!...“*

A medika felkacagott.

— Maga volt az a rongyos napszámos?! Mennyit fáradozott hiába!?

— Talán nem éppen hiába! — jegyzi meg a detektív komolyan. — Mi lesz a jogász elcsent százezer koronájával?

— Följelentést nem tettem. Nem teszek! — szólt Milán.

— Ez rendben van! — mondja rá Püspöki, — de a Pirosfürdő szobájában ezüstszemcséket találtam a padlóra lehullatva!

— Hazánknak jelenleg nincs ezüstbányajoga

egy külföldi állam területén! — jegyzi meg Margit.
— Ezért itt felelősségre nem vonhatnak senkit.

— De a bánya megvan?

— Csak az ezüstkövek helyét fedeztük fel, de az a mi titkunk és azoké, akiket a tulajdonjog megillet. . . .

— Ezzel is végeztünk, — mondja Püspöki komolyan, ami csakugyan nem igen talált a medika csoda jókedvéhez. — A Gellért-barlangra térjünk át!

Brenza Napoleon nem birta tovább. Beleszólt:

— Budapest székesfővárosi engedély nálam megvan! Rendőrsig, nipsig be nem gyun! Zenyim tulajdon a penisz doktorral!

Püspöki nem birta tovább. Elmosolyodott. A detektív társai kacagtak és megbomlott a hivatalos komolyság.

— Rajongó, tudós gyermekeim! — beszélt Püspöki hangosan. — Én három hónapig fáradtam utánatok, ti néhány percig fáradjatok utánam! Itt a hivatalban az ügyet nem folytathatom, hanem Zuglóban, az örök kertésznél pompás terített asztalok és szíves vendégszeretet vár titeket is, de miniket is! Szervusztok, gyermekek! Ez az előállítás csak tréfa volt!

A Püspöki szobájában összegabalyodtak valamennyien. A detektívek szívből gratuláltak a medikának és a bácskai új férjnek. Püspöki a „*Gellért gloria*“-sajtról érdeklődött közben. A válasz megnyugtató vala. A penész szebben terem nálunk, mint a franciáknál.

A kocsik lent vártak. A társaság jó hangulatban vonult le a rendőrségről és elhajtattak ki Zuglóba. Havelka igen figyelmes vendéglátó házigazdá-

nak bizonyult. És amikor már meleg vala a hangulat, a medika emlékkönyvet vett elő. Amit ezelőtt lekicsinylett a tudós leány, most komolyan elővette és emléksorokat kért bele. Az írások így következtek:

Emléksorok a medika emlékkönyvébe.

Bizonyos, hogy a színek gyógyítanak. De még bizonyosabb, hogy a színek beszélnek a szemeken át. Elmulasztottam beszélni a színekkel. A szinggyógyítást ezért a magam részére nem alkalmazhatom soha!

*Vizi Ferenc orvos,
a szindoktor.*

Kerestem a Benkő ezüstabányáját éveken át. Ez volt életcélom. Tudományos műszerekkel nem találtam fel. Tudományos műszerek nélkül, a véletlen játékból feltalálta más, de a kincs szelleme keserű tréfát üzött vele. Míg a fehér ezüstöt zsebében szorongatta, a fekete gyémántot elszalasztotta kezére szorítani . . . De én is . . .

*Darkó Domokos geológus,
a földköstolgotó.*

A Gellért-dolomitnak van Glória-sajtja, lehet oroszlánja, de a tündérét örökre elvesztettem.

*Saroldi János vegyész,
a penésztudós.*

Brenza Napoleon nevet megkaptam. Gloria sajt csináltam. Medikat szerettem. Elszalasztottam. Gloria megvan . . .

*Piskó Janó János
demégis Brenza Napoleon.*

A Gellért oroszlánja lehet egy nemzet jelképe.

a világ csodája, boldog nép bálványa, de alkotója
boldogtalan

Juhász Gyuri, szobrász.

Marconi, a nagy feltaláló, telefonált országo-
kon át — drót nélkül. En növényt plántálok orszá-
gokon keresztül — talaj nélkül. Marconi egy nagy
nemzet fia, mely fel bírta emelni őt. En posványt
érzek a lábaim alatt. Erőlködöm. Küzdök. Nemze-
tem csak temetni tud szépen, de élőket megtartani,
tehetségeket megbecsülni nem! . . .

Havelka György kertész,
a Káposzta Marconi.

Tévedtem és nem először, nem is utoljára. Té-
vedésem kellemes. Csalódásom nagy. Vajjon mi
lesz a hazával?

Püspöki Ferenc, detektív.

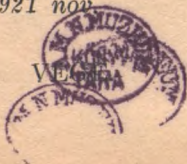
Szerencsétlen nemzet! Ezüstbányát kergetsz
ellenségeid kezére. Honleányokat löksz idegen
alattvalók karjaiba. Epülhet Gellért-oroszlán, gyó-
gyíthat a szín, mégsem lesz boldog a nép, amíg meg
nem tanulja becsülni önmagát és közte a rajongó-
kat, akiknél örökre meghalt az önérdék . . .

Petykó Margit medika,
a Gellért-dolomit tündére.

Az életben legmostohább sors jutott a regény-
írónak, mert leírja mindazt, ami szép, ami jó és
átéli, átszenvedi a rosszat, az életet . . .

Rákoscсаba, 1921 nov.

A szerző.

41. Ambrus: Nínive pusztulása.
42. Conan Doyle: A brixtoni rejtély.
43. Móricz: Mesék a zöld fűvön.
44. Geljerstam: Az asszony az ur.
45. Jókai: Az aranyember.
46. Barry Pain: Evelin.
47. Rákosi: Bujtogatók.
48. Sarath Kumar-Gosh: Indus éjszakák.
49. Mikszáth: A fekete fogat.
50. Edouard Rod: Pusztító szerelem.
51. Lázár: Hágár.
52. E. Phillpotts és A. Bennet: A szobor titka.
53. Rákosi: Galambos Pál naplója.
54. Rudyard Kipling: A sá-tánfarkas.
55. Pekár: Lívió főhadnagy.
56. Conan Doyle: A külvárosban.
57. Jókai: Péter Péter.
58. Bennet: Eldobott milliók.
59. Mikszáth: A Gentry-fészek.
60. Höcker: Érdekházasságok.
61. Abonyi: A pavlinói esata.
62. Tolsztoj: Hadsí. Murat.
63. Szekula: Az ezüst álarca.
64. Acker: Az élet vágya.
65. Bónyi: Bibortrónus.
66. Holdsworth: A nagy árnyék völgye.
67. Cholnoky: Mefisztófeleszt vendége.
68. Atherton: Történetek a régi Kaliforniából.

69. Lázár: Eszter.
70. Hornung: Egy tolvaj az éjszakában.
71. Zsoldos: A csendes patak.
72. Leblanc: Tigrisfog.
73. Prévost: Chonchette.
74. Szekula: A vörös Ezékiel.
75. Mitchell: Fekete vér.
76. Ottolengui: Saját fia.
77. Lázár: Kémek esatája.
78. Csehov: Aki nem akar ur lenni.
79. Daudet: Vidéki dráma.
80. Pásztor: Legény férfi a párom.
81. Schublin: Refuglum peccatorum.
82. Kálnoki: Igen Czenczi.
83. Gaboriau: A rejtelmes fogoly.
84. Szini: A Dérkirály leánya.
85. Gaboriau: A valfeuillel titok.
86. Peterdy: Az aranyhaju Jutka.
87. Gaboriau: Egy asszonyért.
88. Zsoldos: A fekete huszár.
89. Gaboriau: Uri banditák.
90. Cholnoky: Ingovány.
91. Gaboriau: A Lerouge eset.
92. Castle Egerton és Agne: A kilencedik hullám.
93. Ács Klára: Füzes Ágnes szerelme.
94. Gaboriau: A főtogatók.
95. Treumann: 86.000 dollár.
96. Verne: Hat hét a Dunán.
97. Zsoldos: Az ürge.
98. Hornung: Taroomba.
99. Theuriet: Nizza virága.
100. Thompson: A három álarcos.

101. Ács Klára: Milliók drámája.
102. Thompson: A titkos irás.
103. Cholnoky: Régi ismerős.
104. Thompson: A kelepce.
105. Schirokauer: Kiskirályok
106. Hope: Zenda-vár foglya.
107. Geljerstam: Brandt Karin álma.
108. Acker: Egy leány története.
109. Mrs. Hungerford: Hilary csinyje.
110. Wilkie Collins: A holt víz partján.
111. Honoré de Balzac: Tragikus szerelem.
112. Mrs. Hungerford: A kísérteties toronyszoba.
113. Conway: Az elrejtőzött asszony.
114. Wells: A Holdban.
115. Green: A Blake-ház titka.
116. Zsoldos: Vica regénye.
117. Conway: A második látás.
118. Somlyó: Csúsz regény.
119. Csermely: A milliárdos gazember.
120. Piedor A.: A nyom.
121. Lázár I.: Sámson.
122. Green: Kéz és gyűrű.
123. Hawthorne: Tragikus titok.
124. László: Az aranybagoly.
125. Rameau: A sargosi dráma.
126. Dobosi Pécsi Mária: Második négyes.
127. Bret Harte: Cressy.
128. Üchtritzné: A fehér asszony.
129. Dumas: Ascanio.
130. Bónyi: A legőzhetetlen.
131. Wilkie Collins: A kés-ajándék
132. Benda: Hajtóvadászat egy férfire.
133. A. K. Green: A Borgiák ékszeze.
134. Ujhelyi Nándor: Jack Fun esaszársága.
135. Szekula: A faltörő kos.
136. Richter: Az átok földje.
137. Péterfy: Rajongók.

1926 június 1-én jelenik meg a Legjobb Könyvek

138. száma:

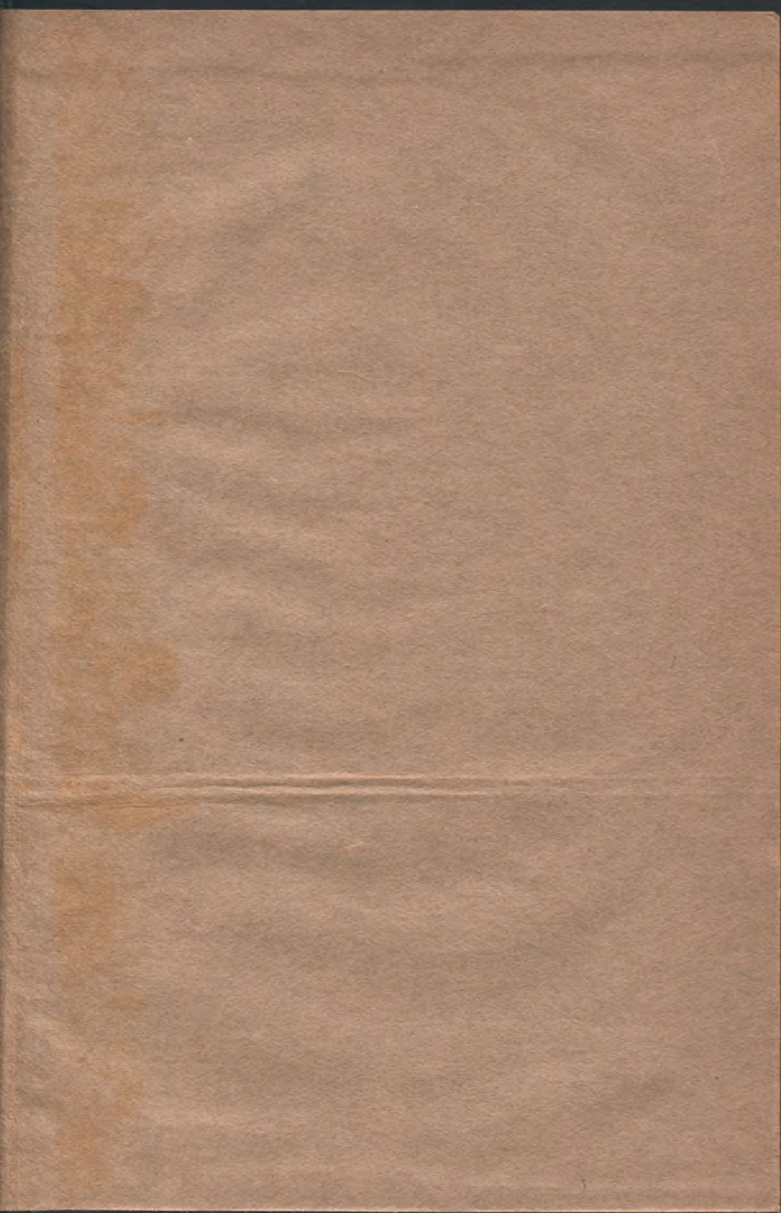
Grey Zane:

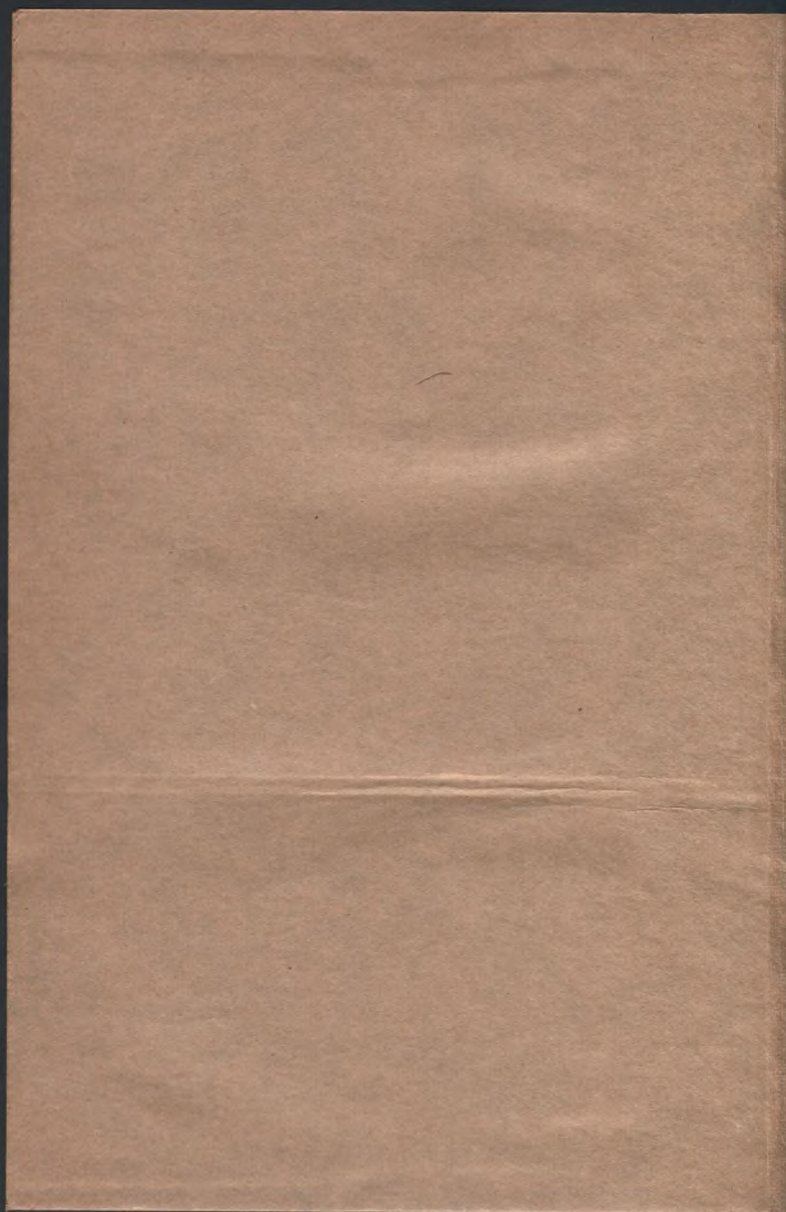
A prairie leánya

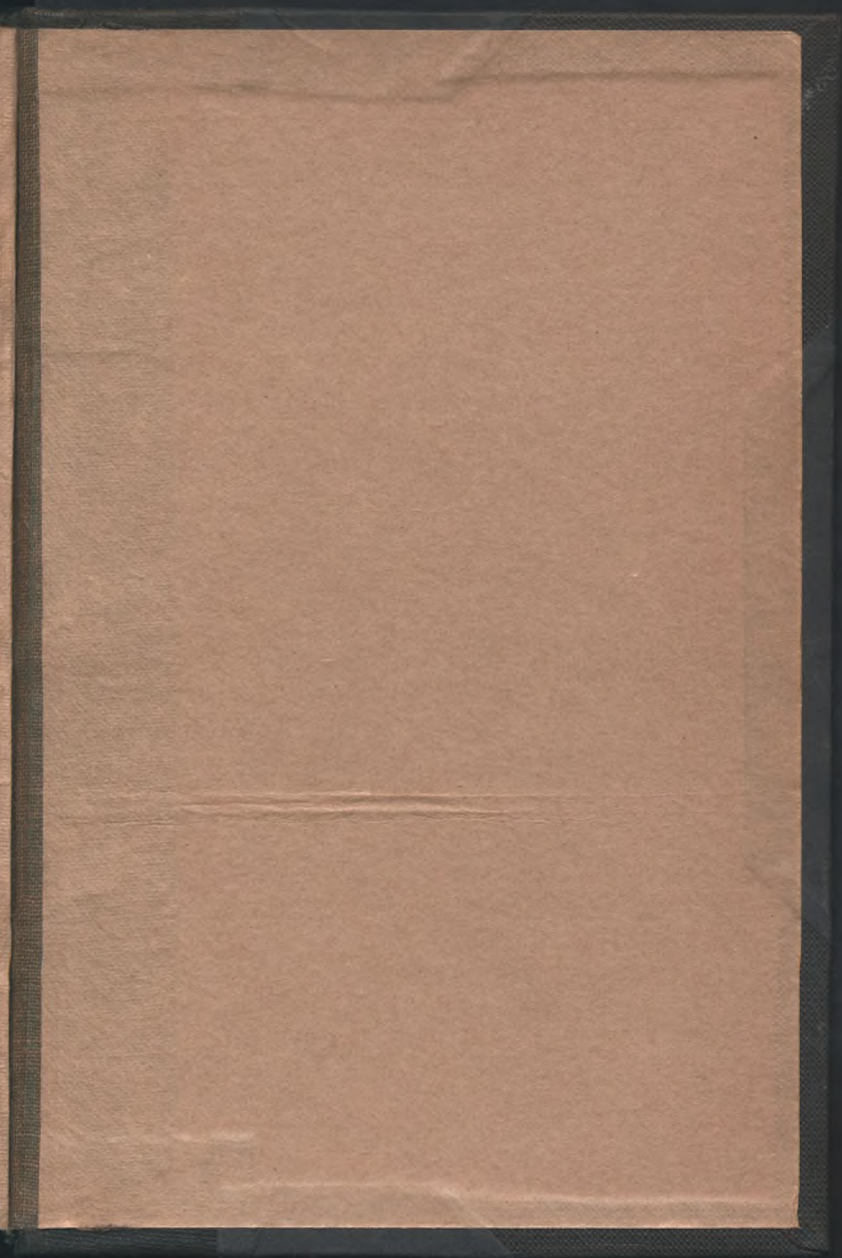
A mai, legújabbkori Amerika két végtelvilága, a jazz-bandos, szabadkerécsű, flörtölő nagyvárosi élet és az egészséges, friss szépséggel és ontudatos erővel teli prairievilág ütközik össze ebben a derűs és napsugaras szerelmi regényben, mely végül az edzett és őszinte farmeréletnek és a házasságnak hódítja meg a világáros büszke és kényes nőpillangóját.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: V. Vilmos császár-ut 78.

Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t., Budapest.

N. M.

Legjobb könyvek 137.

